

Spor Bilimlerinde Araştırmalar 1

Editörler

Doç. Dr. İbrahim Dalbudak

Prof. Dr. Cemali Çankaya

Spor Bilimlerinde Araştırmalar 1

Editörler

Doç. Dr. İbrahim Dalbudak

Prof. Dr. Cemali Çankaya

İmtiyaz Sahibi
Platanus Publishing®

Editörler
Doç. Dr. İbrahim Dalbudak & Prof. Dr. Cumali Çankaya

Kapak & Mizanpaj & Sosyal Medya
Platanus Yayın Grubu

Birinci Basım
Kasım, 2025

Yayımcı Sertifika No
45813

ISBN
978-625-6517-41-7

©copyright
Bu kitabın yayım hakkı Platanus Publishing'e aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Adres: Natoyolu Cad. Fahri Korutürk Mah. 157/B, 06480, Mamak,
Ankara, Türkiye.

Telefon: +90 312 390 1 118
web: www.platanuspublishing.com
e-mail: platanuskita@gmail.com

Platanus Publishing®

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM.....	5
Sporda Teknik ve Taktik Öğretim İlkeleri	
Erdi Tokul & Olcay Mülazımoğlu	
2. BÖLÜM.....	29
Halk Eğitim Merkezlerinde Çalışan Spor Bilimcilerin Karşılaştığı Olduğu Sorunların ve Çözüm Önerilerinin İncelenmesi	
Fikret Alıncak & Şihmehmet Yiğit	
3. BÖLÜM.....	45
10-13 Yaş Arası Yüzücülerin Beslenme Tutum ve Davranış Düzeylerinin İncelenmesi	
Mustafa Şahin & Şihmehmet Yiğit	
4. BÖLÜM.....	57
Oyun ve Oyuncakların Çocukların Gelişimi Üzerindeki Etkileri	
Songül Gülfidan & Doğanay Güngör & Fatma Yıldız & Vildan Büşra Arıkan & Gamze Güngör	
5. BÖLÜM.....	69
Voleybolda Antrenör-Sporcu İletişiminin Motivasyona Etkisi	
Elif Tuğçe Kavas & Fikret Ramazanoğlu	
6. BÖLÜM.....	85
Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Döneminde Spor (2017-2025)	
Mehmet İhsan Hamderi & Alparslan Gazi Aykın	

1. BÖLÜM

Sporda Teknik ve Taktik Öğretim İlkeleri

Erdi Tokul¹ & Olcay Mülazımoğlu²

¹ Trabzon Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon

² Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Muğla

1. Giriş

Bu kitap bölümü, spor eğitiminde teknik ve taktik kavramlarının teorik temellerini açıklamak, öğretim süreçlerini yapılandırmak ve bu süreçlerin uygulamaya dönük yöntemleriyle desteklenmesini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Teknik ve taktik becerilerin sporculardaki yeri, yalnızca motor yetkinlik düzeyinde değil, aynı zamanda bilişsel ve stratejik gelişim açısından da kritik öneme sahiptir. Bu nedenle bu bölüm hem pedagojik hem de antrenman bilimi perspektifinden, sporcuların bu becerileri nasıl kazandığını ve geliştirdiğini açıklamayı hedeflemektedir.

Tarihsel olarak teknik ve taktik öğretimi farklı evrelerden geçmiştir. Antik Yunan döneminde, özellikle Olimpiyat oyunları gibi etkinliklerde, sporcuların performanslarını artırmak amacıyla sistemli teknik öğretim yöntemlerinin kullanıldığı bilinmektedir (Lauder & Piltz, 2013). Bu anlayış, fiziksel eğitimin etik ve felsefi değerlerle bütünleştirilmesini desteklemiştir. 19. yüzyılda, spor biliminin akademik bir disiplin olarak kabul edilmesiyle birlikte, Almanya ve İsveç gibi ülkelerde kurulan jimnastik okulları, sistematik teknik ve taktik eğitimin temelini atmıştır (Krüger, 2015). 20. yüzyılda ise fizyoloji, psikoloji ve motor öğrenme gibi disiplinlerin katkısıyla teknik ve taktik öğretimi daha bütüncül hale gelmiştir (Sevim, 2002).

Günümüzde sporcuların teknik becerilerinin etkili biçimde geliştirilmesi ve bu becerilerin taktiksel kararlarla bütünleştirilerek sahaya yansıtılması, spor eğitiminin temel hedeflerinden biri olarak kabul edilmektedir. Teknik, sporcuların motor becerilerini en verimli biçimde kullanmalarını sağlarken; taktik ise bu becerilerin oyunun bağlamına ve takım stratejisine uygun biçimde gerçekleştirilmesidir. Bu nedenle, antrenörlerin teknik ve taktik öğeleri antrenman programlarına dengeli şekilde entegre etmeleri önem arz etmektedir.

Slaidiņš & Fernāte, (2021), futbol tekniklerinin sınıflandırılmasının, oyuncu performansının değerlendirilmesi ve geliştirilmesinde önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır. Tekniklerin topla ve topsuz hareketler, zorluk seviyeleri ve oyuncu pozisyonlarına göre sınıflandırılması, öğretim sürecinin daha hedefe yönelik hale gelmesini sağlamaktadır (Slaidiņš & Fernāte, 2021). Bu teknik becerilerin taktiksel bağlamda değerlendirilmesi ise, oyuncunun karar verme ve oyun okuma becerilerini doğrudan etkileyen bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Oyun temelli öğretim yaklaşımları hem teknik becerilerin geliştirilmesini hem de taktiksel karar alma süreçlerinin pekiştirilmesini sağlamaktadır. Futbol özelinde küçük alan oyunları, bireysel performansla takım organizasyonunu bütünleştiren etkili bir öğretim modeli olarak önerilmektedir (Serra-Olivares vd., 2015).

Yakın bir durum, basketbol gibi yüksek tempolu takım sporlarında da gözlemlenmektedir. Sampaio, Ibáñez ve Lorenzo (2012), basketbolda teknik becerilerin (pas, şut, ribaund) taktiksel bağlamda öğretildiğinde, oyuncuların takım içi uyumunun ve oyun etkinliğinin arttığını belirtmektedir (Sampaio vd., 2016). Özellikle küçük grup oyunları hem hücum hem de savunma organizasyonlarında teknik-taktik bütünlüğü geliştiren pedagojik araçlar olarak önerilmektedir (Silva vd., 2021).

Bireysel sporlarda da durum uygulama yeterliğini doğrudan etkilemektedir. Örneğin, Reid vd., (2016), bireysel raket sporlarında teknik becerilerin doğru taktik yapı içinde kullanılmasının maç sonuçlarını doğrudan etkilediğini belirtmiş ve tenis oyuncularında taktik farkındalığın gelişmesiyle birlikte vuruş kalitesinin ve oyun sürekliliğinin anlamlı şekilde arttığını göstermiştir. Bu doğrultuda, senaryo bazlı uygulamalar ve anlık karar alma içeren oyun simülasyonları, sporcuların hem teknik kontrolünü hem de stratejik planlamasını geliştirmeye yönelik etkili yöntemler arasında yer almaktadır.

Sonuç olarak, teknik ve taktik kavramları, sporcularda bireysel gelişimi destekleyen ve takım performansını yapılandıran iki temel bileşendir. Bu becerilerin öğretiminde oyun temelli, bireyselleştirilmiş ve disiplinler arası yaklaşımlar kullanılarak oluşturulan sistematik programlar, sürdürülebilir spor başarısı için sağlam bir temel sunmaktadır. Bu bölüm, antrenörler, beden eğitimi öğretmenleri ve spor bilimciler için hem teorik bir kaynak hem de uygulamalı bir kılavuz niteliği taşımaktadır.

2. Teknik ve Taktik Kavramlarının Tanımı ve Karşılaştırılması

Spor performansının yapı taşları arasında yer alan teknik ve taktik kavramları, birbirini tamamlayan ancak farklı işlevlere sahip iki temel öğedir. Teknik, sporcunun belirli bir beceriyi ya da hareketi doğru, etkili ve ekonomik biçimde uygulama yeteneği olarak tanımlanır (Sevim, 2002). Teknik beceriler, bir sporcunun mekânsal ve zamansal koşullara uygun olarak hareketi doğru biçimde uygulama yeteneğini yansıtır ve bu beceriler motor kontrol ile koordinasyon süreçlerinin bir ürünüdür. Motor kontrol ve koordinasyon, sinir-kas sisteminin hareketin gerektirdiği yön, hız ve dengeyi zamanında ve doğru biçimde organize etmesini sağlar (Iorga vd., 2023). Örneğin, futbolda ayak iç vuruşla pas verme, basketbolda turnike atışı ya da güreşte çift dalma tekniği gibi hareketlerin doğru öğretilmesi, bu tekniklerin temelini oluşturur.

Öte yandan, taktik; sporcuya oyun içinde karşılaştığı duruma göre en uygun kararı verme ve stratejik bir çözüm üretme yetisi kazandıran bilişsel-motor bir süreçtir. Taktiksel düşünme; rakip analizini, oyun okumayı, doğru zamanlama

yapmayı, pozisyon alma becerisini ve problem çözmeyi içeren bilişsel bileşenlerle doğrudan bağlantılıdır. Bu bağlamda yapılan güncel bir meta-analiz, karar verme odaklı antrenman programlarının takım sporlarında taktiksel davranışları anlamlı düzeyde artırdığını ortaya koymuştur (Silva vd., 2021). Yani teknik becerilerin yalnızca öğretilmesi değil, bu becerilerin taktiksel bağlamda doğru kararlarla uygulanabilmesi sporcunun performansını ve takım organizasyonunu doğrudan etkiler. Taktik uygulamalar, bireysel düzeyde olduğu kadar grup ve takım düzeyinde de önem taşır. Travassos vd., (2013), takım sporlarında etkili taktik performansın, oyuncuların çevresel değişkenlere duyarlılığı ve oyun bağlamını okuma becerisiyle doğrudan ilişkili olduğunu belirtmektedir.

Teknik ve taktik kavramları uygulamada birbirinden ayrı düşünülmemelidir. Çünkü bir sporcunun teknik yeterliliği, taktik kararları uygulamaya koyabilmesini mümkün kılar; taktiksel zekâ, teknik becerinin doğru zamanda ve yerde kullanılmasını sağlar (Renshaw vd., 2010). Araştırmalar göstermektedir ki, yalnızca teknik yeterliliğe sahip olmak performans için yeterli değildir; özellikle takım sporlarında, teknik becerilerin taktik bağlam içinde doğru kararlarla aktarılması bireysel yeteneklerin kolektif başarıya dönüşmesinde belirleyici olmaktadır. Örneğin, sistematik incelemeler karar verme odaklı antrenman programlarının taktiksel davranışları anlamlı düzeyde artırdığını ortaya koymaktadır (Silva vd., 2021). Bu bağlamda, spor eğitiminde bu iki bileşenin bütüncül olarak öğretilmesi, uzun vadeli başarı ve gelişim açısından kaçınılmazdır.

2.1. Teknik Nedir?

Teknik, belirli bir spor dalına özgü hareketin en verimli, etkili ve doğru biçimde uygulanmasıdır. Temel amacı, motor becerilerin geliştirilmesiyle performansın optimize edilmesidir (Sevim, 2002).

Teknik becerilerin gelişimi, sporcunun koordinatif özellikleriyle yakından ilişkilidir. Koordinasyon, hareketin düzgün ve etkili olmasını sağlarken; kondisyon, bu hareketin sürekliliğini ve yoğunluğunu belirler (Renshaw vd., 2010). Başarılı teknik uygulama, bu üç öğenin bütüncül işleyişiyle mümkündür.

2.2. Taktik Nedir?

Taktik, sporcunun ya da takımın oyun esnasında durumlara uygun stratejik kararlar almasını ve uygulamasını ifade eder. Bu kavram, yalnızca bireysel çözüm üretme değil, aynı zamanda rakibe karşı avantaj sağlama sürecidir (McPherson, 1994). Başka bir bakışla sporcunun veya takımın oyun sırasında değişen durumlara uygun stratejik kararlar almasını ve bu kararları etkili bir şekilde uygu-

lamasını ifade eder. Bu kavram yalnızca bireysel çözüm üretme değil, aynı zamanda rakibe karşı avantaj elde etme sürecini de kapsar (Ashford vd., 2021). Oyunun dinamik yapısı içinde doğru taktiksel kararlar hem bireysel performansın hem de takım başarısının belirleyici unsurlarındandır.

Strateji ile taktik arasındaki fark; Strateji, oyunun genel planı ve yaklaşımıyken; taktik, bu stratejinin oyun anı içinde uygulanmasına yönelik kısa vadeli karar ve uygulamalardır (Travassos, Davids, vd., 2013). Örneğin, maç boyunca defansif bir strateji uygulanabilir; fakat rakip oyuncu kırmızı kart gördüğünde hücum taktiğine geçilmesi gerekebilir.

3. Teknik Eğitim Süreçleri ve Aşamaları

Sporcu gelişiminde motor becerilerin kazanımı, yalnızca temel hareketlerin öğrenilmesini değil, aynı zamanda bu becerilerin sportif performans bağlamında işlevsel hale getirilmesini de kapsar. Bu dönüşüm süreci, etkin biçimde yapılandırılmış bir teknik eğitim programıyla sağlanabilir. Teknik eğitim, sporcunun belirli bir hareketi biyomekanik doğrulukla öğrenmesini, bu hareketi kontrollü ve tekrarlanabilir biçimde uygulayabilmesini ve sonuç olarak bu beceriyi gerçek oyun koşullarında zamanlama, hız ve baskı altında doğru biçimde kullanabilmesini amaçlar (Williams & Hodges, 2023).

Teknik eğitimin uygulanma biçimi; sporcunun yaşı, fiziksel olgunluğu, sportif deneyimi ve branşın teknik yapısına bağlı olarak değişkenlik gösterse de öğrenme süreçleri genel anlamda benzer evreleri izler; bunlar, hareketin tanıtımı, bölümlendirilmiş uygulama, bütünleme, değişken koşullarda tekrar ve oyun bağlamına transfer (Renshaw vd., 2010; Sevim, 2002).

Etkili bir teknik eğitim süreci, yalnızca mekanik tekrarlarla değil; aynı zamanda gözlem, modelleme, geri bildirim ve problem çözmeye dayalı öğretim yöntemleriyle desteklenmelidir. Bu sayede sporcunun hem teknik beceriyi doğru öğrenmesi hem de bu beceriyi oyunun dinamik yapısı içerisinde içselleştirerek uygulaması mümkün hale gelir.

3.1. Temel Tekniklerin Öğretimi

Temel teknik öğretimi, sporcunun hareket temelli becerileri kazanmasını ve bu becerileri branşa özgü teknik yapılar içinde işlevsel bir biçimde uygulayabilmesini hedefler. Özellikle çocuk ve genç yaş kategorilerinde, bu süreç motor beceri gelişimiyle yakından bağlantılıdır; çünkü erken dönemde edinilen motor yetlilikler, daha sonraki teknik uygulamaların öğrenilmesi ve performansa dönüştürülmesi için sağlam bir temel oluşturur (Pacheco vd., 2023).

Temel teknik öğretimi süreciyle birlikte, hareket becerilerinin kazandırılması da sporcu gelişiminin önemli bir aşamasını oluşturur. Bu dönemde eğitim, temel lokomotor (yürüme, koşma), manipülatif (topla oynama) ve dengeleyici hareketlerin kazandırılmasına odaklanır. Söz konusu temel hareket becerileri, daha ileri düzeyde geliştirilecek branşa özgü teknik becerilerin altyapısını oluşturur. Dolayısıyla, hangi spor dalı olursa olsun bu becerilerin erken yaşta geliştirilmesi, sporcunun ilerleyen dönemlerde teknik ustalık ve motor koordinasyon açısından avantaj sağlamasına katkı sunar (Lauder & Piltz, 2013).

Koordinasyon, denge, kuvvet ve çeviklik çalışmaları; sporcunun hareket kontrolünü geliştirerek teknik becerilerin daha etkili, hızlı ve doğru biçimde öğrenilmesine katkı sağlar. Bu unsurlar, motor sistemin çevresel ve görev temelli değişkenlere uyum sağlama kapasitesini artırır ve böylece sporcunun farklı oyun koşullarında optimum performans sergilemesine imkân tanır. Renshaw vd., (2010) vurguladığı gibi, koordinasyon ve denge, karmaşık teknik becerilerin ediniminde temel belirleyicilerdendir; çünkü hareketin istikrarı ve doğruluğu bu iki bileşenin etkileşimiyle şekillenir. Öte yandan kuvvet ve çeviklik, teknik hareketlerin uygulama hızını ve etkinliğini artırarak sporcunun oyun temposuna uyumunu kolaylaştırır. Bu nedenle, bu tür çalışmaların antrenman programlarına bütüncül bir yaklaşımla entegre edilmesi, teknik performansın gelişiminde kritik bir rol oynar.

3.2. Basamaklamalı Teknik Eğitim

Basamaklamalı teknik eğitim modeli, hareketin öğrenilmesini sistematik bir sırayla sağlayarak teknik gelişimi kolaylaştırır. Bu model, öğretimin kolaydan zora, basitten karmaşığa ve risksizden müsabaka benzeri ortama doğru yapılandırılmasını esas alır (Sevim, 2002).

• Topsuz Hareketlerden Müsabaka Şartlarına Kadar Eğitim Süreçleri:

Eğitim süreci genellikle şu sırayı izler:

1. Topsuz teknik çalışmaları (örneğin ayakta duruş, vücut pozisyonu).
2. Kontrollü ortamda topla uygulamalar.
3. Hareketli hedeflere karşı denemeler.
4. Savunma varlığı ile uygulamalar.
5. Müsabaka benzeri koşullarda teknik uygulama.

• Örnek Metodolojiler:

- *Futbolda Pas:* İlk olarak sabit pozisyonda ayak içi pas çalışmaları yapılır. Ardından hareketli pas, çift ayakla pas, baskı altında pas ve son olarak küçük oyunlar içinde pas uygulamalarına geçilir.
- *Hentbolda düşerek atış tekniği,* oyuncunun hem denge kontrolünü hem de atış zamanlamasını optimize etmeyi amaçlayan kademeli bir öğretim süreciyle kazandırılır. Bu öğretim modeli, temel duruş ve düşme mekaniğinin öğrenilmesiyle başlar. İlk aşamada sporcular **dizler yerde düşme** ve **ayakta düşme** egzersizleriyle vücut kontrolünü geliştirir. İkinci aşamada, **topla düşme** çalışmaları eklenerek el-göz koordinasyonu ile denge tepkileri bütünleştirilir. Üçüncü aşamada **pasif savunmaya karşı düşerek atış** uygulamaları yapılır; bu aşama oyuncunun temas sonrası pozisyonunu korumasını ve atışın doğruluğunu sürdürmesini öğretir. Son aşamada ise **aktif savunma ve müsabaka koşullarında düşerek atış** denemeleriyle teknik beceri, çevresel farkındalık ve karar verme hızı geliştirilir. Bu basamaklı yaklaşım, motor öğrenmenin “tekrar yoluyla uyum” prensibini destekleyerek hem teknik doğruluğun hem de oyun içi transferin kalıcılığını sağlar (Al-Gburi, 2022).

Bu tarz basamaklamalar, sporcuların güvenli bir ortamda öğrenmelerini sağlarken aynı zamanda hatalardan öğrenme sürecini de destekler.

3.3. Genel Teknik Eğitim

Bu bölüm temel becerilerin ardından sporcunun branşa özgü teknikleri daha ayrıntılı ve bireysel özelliklerine uygun şekilde öğrenmesini amaçlar. Bu aşama, teknik-teorik bilginin kondisyonel unsurlarla (sürat, kuvvet, dayanıklılık, esneklik) bütünleştirildiği kritik bir geçiş dönemidir. Çünkü teknik kazançlar yalnızca mekanik olarak doğru yapılamaz; sporcunun fiziksel kapasitesi, motor kontrolü ve adaptasyon yeteneğiyle desteklenmelidir. Örneğin, yapılan sistematik incelemeler sürat, kuvvet ve çevikliğin teknik performansla güçlü bir ilişkisine işaret etmektedir (Zhu vd., 2024). Benzer şekilde, Ari vd., (2021) futbolcularda yön değiştirmeli koşuların kritik hız üzerindeki etkisini inceleyerek, teknik becerinin fizyolojik performans bileşenleriyle bütünlüklü biçimde geliştiğini göstermiştir. Bu nedenle, genel teknik eğitim süreci motorik testlerle izlenmeli ve her sporcuya uygun egzersizlerle bireyselleştirilmelidir.

Diğer bir önemli boyut ise sporcunun öğrenme stili, fiziksel yapısı ve deneyim düzeyindeki farklılıklardır. Teknik öğretim programlarının bu farklılıkları dikkate alacak şekilde yapılandırılması hem öğrenme sürecini hızlandırır hem de sporcunun öz-yeterlik algısını güçlendirir. Özellikle farklı yönelimli (sürat-dayanıklılık, kuvvet-çeviklik) motor profillerin teknik kazanımları farklı yönlerden etkilediği bulunmuştur (Williams & Hodges, 2023). Bu nedenle, antrenörlerin ve teknik kadroların bireysel farklılıkları değerlendirmek üzere test-ölçüm-izleme sistemlerini entegre etmesi önerilmektedir. Böylece genel teknik eğitim yalnızca rutin bir öğretim süreci olmayıp, sporcunun performans potansiyelini maksimize eden kişiye özel bir yol haritasına dönüşür.

Ragbi gibi yüksek temaslı takım sporlarında da teknik öğretim, sadece bireysel beceri kazanımıyla sınırlı kalmaz; aynı zamanda oyunun ritmine, temas durumlarına ve hız değişimlerine uyum sağlayabilen bir yapı içinde olmalıdır. Örneğin, Hendricks vd., (2018) branşa özü bir çalışmada, ragbide “tackle” tekniğinin öğretiminde basitten karmaşığa doğru yapılandırılmış bir model önerilmektedir. Bu modelde, sporcunun önce teknik hareketin doğru pozisyonunu öğrenmesi; ardından yükü (örn. temas şiddeti, hız), çevresel değişkenleri (örneğin karşı takım oyuncusu, alan koşulları) ve görev kısıtlarını (örn. süre baskısı) artırarak ilerlemesi öngörülmüştür. Bu yapı, teknik bilginin kondisyonel yeteneklerle kuvvet, güç, reaksiyon süresi bütünleşmesini ve oyuna özgü karar verme süreçleri ile bağlanmasını sağlamıştır. Dolayısıyla genel teknik eğitim sürecinde, branşa özgü bu tür yapılandırmaların yer alması, sporcunun yalnızca “hareketi öğrenmesi” değil, oyunda etkin biçimde uygulayabilmesi açısından kritik rol oynar.

4. Taktik Eğitim Süreçleri ve Aşamaları

Taktik eğitim, sporcuların oyun içerisinde karşılaştıkları karmaşık durumlara uygun çözümler üretebilmesini sağlayan, bilişsel, algısal ve motor süreçlerin bütünleştiği bir öğrenme alanıdır. Modern spor anlayışında taktik öğretim, yalnızca belirli stratejilerin aktarılmasından ibaret değildir; aksine sporcuların değişen oyun koşullarına hızla uyum sağlayabilmelerini, çevresel ipuçlarını doğru analiz edebilmelerini ve anlık kararları etkin biçimde uygulayabilmelerini hedefler. Bu nedenle taktik eğitim süreçleri, bireyin yalnızca bilişsel kapasitesine değil, aynı zamanda teknik yeterliliğine, kondisyonel özelliklerine, yaşına ve deneyim düzeyine göre aşamalı biçimde yapılandırılmalıdır.

Bu eğitim, sporcuların oyun içindeki dinamik problemlere uygun çözümler üretmesini sağlayan, bilişsel ve algısal süreçlere dayalı bir öğrenme alanıdır. Bu süreç yalnızca stratejilerin aktarımıyla sınırlı kalmaz; aynı zamanda karar verme, durumsal farkındalık, takım ve rakip davranışlarını okuma, alan kullanımı ve

oyun içi adaptasyon gibi çok boyutlu becerilerin gelişimini içerir. Örneğin, genç futbolcular üzerinde yapılan bir çalışmada, küçük alanlı oyunlar ve koşullu görevlerle (small-sided & conditioned games) yürütülen 25 antrenman oturumunun karar-verme süresi ve motor karar verme becerilerini anlamlı şekilde iyileştirdiği bulunmuştur (Machado vd., 2024). Bu bulgu, taktiksel gelişim sürecinin sporcunun fiziksel ve teknik yeterlilik düzeyine, yaşına, tecrübesine ve müsabaka seviyesine göre aşamalı biçimde yapılandırılması gerektiğini açıkça göstermektedir. Benzer biçimde hentbol branşında yapılan bir başka çalışmada, oyuncuların farklı oyun senaryolarına dayalı olarak karar verme stratejilerinde anlamlı gelişmeler gözlenmiş ve bu gelişmenin pozisyon alma, rakip okuma ve pas zamanlaması gibi taktik alt becerilere doğrudan yansıdığı rapor edilmiştir (Nicolosi, 2023). Her iki bulgu da taktik eğitim sürecinin statik öğretimden dinamik öğrenmeye geçişi temsil ettiğini ve karar verme, dikkat odaklanması, algısal farkındalık gibi bilişsel becerilerin gelişimiyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

Dolayısıyla, taktik gelişim süreci sporcunun oyun içi davranışlarını yönlendiren bilişsel bir altyapı inşa eder. Bu altyapı, teknik ve kondisyonel kapasiteyle entegre edildiğinde sporcunun yalnızca doğru kararı vermesini değil, aynı zamanda bu kararı uygun hızda, doğru zamanda ve doğru teknikle uygulayabilmesini sağlar. Bu nedenle, güncel antrenman anlayışında taktik öğretim, yalnızca oyun stratejilerinin aktarımı değil; algısal karar verme, çevresel uyum, zamanlama ve motor uygulama süreçlerinin bütüncül bir şekilde geliştirilmesini kapsayan, disiplinler arası bir öğrenme alanı olarak ele alınmalıdır.

4.1. Başlangıç, Gelişim ve Yüksek Performans Dönemleri

Taktik eğitim, sporcunun gelişim dönemlerine göre yapılandırıldığında daha etkili sonuçlar doğurur. Bu bağlamda; başlangıç, gelişim ve yüksek performans düzeyleri için farklı stratejiler kullanılmalıdır (Travassos vd., 2013). Başlangıç döneminde amaç, temel taktik kavramların öğretilmesi ve sporcunun oyun içi karar verme becerisinin temellerinin atılmasıdır. Gelişim döneminde bu beceriler karmaşık oyun senaryoları, çevresel değişkenler ve artan tempo koşullarıyla birleştirilerek bilişsel esneklik desteklenir. Yüksek performans evresinde ise taktik eğitim; teknik, fiziksel ve psikolojik özelliklerle bütünleştirilerek sporcunun hızlı karar verme, rakip analizi ve stratejik uyum becerilerini geliştirmeye odaklanır (Hendricks vd., 2018; Machado vd., 2024).

Başlangıç Dönemi (Temel Taktik Eğitim):

Bu evre, çocukluk dönemindeki sporcular veya spora yeni başlayanlar için geçerlidir. Taktik eğitim, bu aşamada basit oyun senaryoları, yön bulma etkinlikleri, temel pozisyon alma ve takım arkadaşına uyum gibi temel kavramlar üzerine

kuruludur. Amaç, sporcunun oyunun kurallarını anlaması, doğru pozisyon alması ve temel oyun farkındalığı kazanmasıdır. Bu dönemde küçük alanlı oyunlar ve oyun temelli öğrenme yaklaşımları, sporcunun bilişsel farkındalığını ve takım içi etkileşim becerilerini geliştirmede etkili olmaktadır (Forte vd., 2023; Travassos vd., 2013).

Gelişim Dönemi (Bireysel Taktiksel Farkındalık):

Bu aşamada sporcunun bireysel pozisyon bilgisi, hücum ve savunma prensiplerini anlaması, oyun akışı içinde hızlı ve doğru karar verebilmesi hedeflenir. Öğretim ortamında değişkenliğin artırılması, farklı rakip profilleriyle karşılaşmalar ve durumsal problem çözme alıştırmaları bu dönemin temelini oluşturur. Renshaw vd., (2010) *kısıtlayıcılar temelli yaklaşımında* belirtildiği üzere, çevresel ve görevsel değişkenlerin bilinçli manipülasyonu, sporcunun oyun bağlamında yaratıcı ve uyarlanabilir kararlar üretmesine katkı sağlar. Bu sayede sporcu, taktiksel farkındalığını bireysel deneyimle pekiştirir.

Yüksek Performans Dönemi (Dinamik Taktik Uygulama):

Bu dönem, elit düzeydeki sporcular için geçerlidir. Taktiksel stratejiler, rakip analizleri, video destekli performans değerlendirmeleri ve anlık karar verme simülasyonlarıyla ileri düzeyde uygulanır. Kolektif taktik organizasyonlar ön planda olup, takım bütünlüğü ve stratejik uyumun sağlanması hedeflenir. Yapılan araştırmalara göre saha hokeyi üzerine yaptıkları çalışmada, sistematik ve yapılandırılmış taktik-teknik modüllerin oyuncuların pozisyon alma, top yönlendirme ve oyun içi adaptasyon becerilerini anlamlı düzeyde geliştirdiği rapor edilmiştir. Bu dönem, taktik uygulamaların yalnızca bireysel düzeyde değil, takımın genel stratejik yapısı içinde optimize edilmesini gerektirir (Nicolosi, 2023; Osman vd., 2024).

4.2. Bireysel ve Kolektif Taktikler

Taktik uygulama, sporun doğasına bağlı olarak **bireysel** ve **kolektif** olmak üzere iki temel boyutta ele alınmalıdır. Başarılı bir sporcu, hem kendi bireysel pozisyonuna uygun kararlar alabilmeli hem de takımın genel stratejik yapısıyla uyum içinde hareket edebilmelidir. Bu nedenle modern antrenman anlayışında, bireysel taktiksel gelişim ile takım düzeyindeki organizasyonel uyum bir bütün olarak değerlendirilir (Machado vd., 2024; Travassos, Araújo, vd., 2013).

Oyuncu Özelinde Taktik Gelişim:

Bireysel taktik gelişim, sporcunun oyun içerisindeki davranışlarını bilinçli ve duruma uygun biçimde yönlendirebilme kapasitesini ifade eder. Bu süreçte sporcu, kendi güçlü ve zayıf yönlerini analiz etmeyi, rakibin hareket eğilimlerini

okumayı ve farklı oyun koşullarında etkili bireysel çözümler üretmeyi öğrenir. Taktiksel farkındalığın gelişimi, yalnızca teknik becerilerin değil, aynı zamanda bilişsel esneklik, görsel dikkat, algısal farkındalık ve refleksif karar alma gibi üst düzey bilişsel yetilerin gelişimine bağlıdır. Machado vd., (2024) genç futbolcular üzerinde yürüttüğü çalışmada, küçük alanlı oyunlarda bilişsel karar verme görevlerinin kullanılmasıyla oyuncuların hem oyun okuma becerilerinde hem de bireysel pozisyon alma doğruluklarında anlamlı artış gözlenmiştir. Benzer biçimde, Renshaw vd., (2010) ortaya koyduğu *kısıtlayıcılar temelli öğrenme yaklaşımı*, bireysel taktik gelişimin çevresel koşullara ve görevsel değişkenlere duyarlı bir biçimde şekillendirilmesi gerektiğini vurgular. Bu bağlamda, bireysel taktik öğretim yalnızca teorik bilgi aktarımıyla değil, algısal karar verme, reaksiyon süresi ve durumsal farkındalığı artıran uygulamalı bilişsel antrenmanlarla desteklenmelidir.

Takım İçi Uyum ve Kolektif Stratejilerin Uygulanması

Kolektif taktik, takım sporlarında oyuncuların sahada eşgüdümlü hareket etmesi, belirli bir oyun planına uyum göstermesi ve ortak bir amaç doğrultusunda davranışlarını senkronize etmeleri sürecidir. Başarılı bir kolektif yapı; yalnızca teknik uyumun değil, aynı zamanda iletişim, zamanlama, alan farkındalığı ve rol paylaşımı gibi bileşenlerin etkin bir şekilde yönetilmesini gerektirir. Travassos vd., (2013), taktik başarının temel belirleyicisinin “uzay-zaman koordinasyonu” olduğunu vurgulamış; oyuncuların hem pozisyonel farkındalıklarını hem de takım arkadaşlarının eylemlerine ilişkin öngörülerini geliştirmenin, oyun akışındaki bütünlüğü güçlendirdiğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Çetindemir ve Cihan (2019), genç futbolcularda sakatlanma kaygısı düzeylerinin oynadıkları mevki ve takım statüsüne göre farklılık gösterdiğini belirterek psikolojik faktörlerin taktik davranış ve karar verme istikrarı üzerinde önemli etkiler oluşturduğunu vurgulamıştır.

Güncel bir çalışmada, genç futbolcularda taktik bilgi düzeyinin takım içi iş birliğiyle doğrudan ilişkili olduğu ve oyuncuların ortak taktik farkındalığının arttıkça oyun içi karar doğruluğu ve motor etkinliğin yükseldiği rapor edilmiştir (Forte vd., 2023). Bu bulgular, takımın kolektif başarısının bireysel farkındalıklardan çok, oyuncuların ortak stratejik algısı ve takım içi sinerjisiyle belirlendiğini göstermektedir. Benzer şekilde Barnes vd., (2014) İngiltere Premier Ligi üzerine yaptığı analizde, son yıllarda takım oyunlarının evriminde artan pas sıklığı, topa sahip olma süreleri ve kısa pas organizasyonlarının kolektif stratejik uyumla yakından ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Sonuç olarak, kolektif taktik organizasyon yalnızca bir oyun planının uygulanması değil; takım içi iletişim, öngörü ve adaptasyonun sürekli gelişimi anlamına gelir. Modern takım sporlarında bu unsurların bütüncül olarak geliştirilmesi, başarıyı sürdürülebilir kılan en önemli yapısal faktörü olabilir.

4.3. Taktik Uygulamanın Bileşenleri

Taktik davranışın gelişebilmesi için eğitim süreci dört temel bileşeni kapsamalıdır: algılama, düşünme, uygulama ve geri bildirim. Bu bileşenler, sporcunun oyun içindeki bilişsel süreçlerini teknik yeterlilikle bütünleştirerek, durumsal farkındalık ve karar verme becerilerinin gelişimini sağlar. Etkili bir taktik öğretim süreci, yalnızca bilgi aktarımına değil, sporcunun kendi kararlarını şekillendirmesine olanak tanıyan öğrenme ortamlarının oluşturulmasına dayanır. Williams ve Hodges'in (2023) çalışma modelinde vurgulandığı üzere, öğrenme sürecinde antrenörün rolü bir "bilgi aktarıcısı" olmaktan ziyade bir öğrenme kolaylaştırıcısı olmalıdır. Bu yaklaşıma göre, sporcu aktif bir karar verici konumunda olmalı, uygulama sırasında hangi bilginin, ne zaman ve nasıl kullanılacağına kendisi karar vermelidir. Bu durum, uzun vadeli öğrenmeyi destekleyen, hata yapmaya ve geri bildirim almaya açık bir "büyüme odaklı" öğrenme ortamının oluşmasını sağlar (Matos vd., 2023; Travassos vd., 2013; Williams & Hodges, 2023).

Algılama ve Düşünme:

Sporcunun çevresel ipuçlarını rakip pozisyonu, boş alan, top yönü, oyun hızı gibi unsurları hızlı ve doğru biçimde algılayabilmesi, etkili bir taktik davranışın ilk basamağını oluşturur. Bu aşamada amaç, sporcunun yalnızca fiziksel uyarıcılara değil, oyunun bütünsel akışına odaklanabilmesidir. Forte vd., (2023) genç futbolcularla yürüttükleri çalışmada, taktik bilgi düzeyi ile karar verme doğruluğu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş, bilişsel farkındalığın oyun içi çözüm üretme hızını artırdığı belirtilmiştir. Benzer şekilde González-Víllora vd., (2010), 10 yaş grubundaki elit futbolcularda karar verme ve eylem seçimi becerilerinin, teknik uygulamalardan önce geliştiğini ortaya koymuştur. Bu bulgu, taktik öğretimin yalnızca teknik öğretimle sınırlı kalmaması, çocukluk döneminde bilişsel süreçlerin sistematik biçimde desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Öğrenciler oyunu "anlama" düzeyinde gelişmeden teknik performansta sürdürülebilir ilerleme sağlayamamaktadır.

Uygulama ve Geri Bildirim

Verilen kararın sahada doğru biçimde uygulanması, teknik becerilerin istikrarlı motor çıktılarına dönüşmesiyle mümkündür. Bu aşamada uygulama kalitesi

yalnızca teknik doğrulukla değil, karar zamanlaması ve çevresel farkındalıkla da yakından ilişkilidir. Dambroz ve Teoldo'nun (2023) araştırmasında, yüksek karar verme becerisine sahip futbolcuların fiziksel yorgunluk altında dahi taktik davranış etkinliğini koruyarak daha düşük enerji harcamasıyla oyunu sürdürdükleri gösterilmiştir. Bu durum, teknik uygulamaların yalnızca mekanik becerilere değil, bilişsel süreçlerin yönetimine de bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, González-Víllora vd., (2025) U-13 futbolcular üzerinde yürüttükleri çalışmada, karar verme temelli 14 antrenman oturumunun hücum ve savunma taktik ilkeleri kapsamında oyuncuların karar kalitesi ve tepki süresini anlamlı biçimde geliştirdiği belirlenmiştir. Bu bulgular, teknik uygulamaların taktik bağlamla bütünleştirilmesinin hem bilişsel yükü azalttığını hem de oyun içi etkinliği artırdığını göstermektedir.

Ayrıca uygulama sürecinin en kritik bileşenlerinden biri, sporcunun aldığı kararları görsel ve davranışsal geri bildirimlerle ilişkilendirmesidir. Caso vd., (2025) güncel çalışmasında, video-notasyon analizinin bireysel davranış farkındalığını artırdığı, oyuncuların kendi eylemlerini bağlamsal olarak gözlemleme ve düzeltme becerilerini geliştirdiği vurgulanmıştır. Özellikle profesyonel futbolcularda, bu yöntem antrenör, psikolog ve analist iş birliğiyle yürütülen “davranışsal geri bildirim oturumlarında karar doğruluğunu, takım içi iletişimi ve duygusal dengeyi geliştirmiştir. Dolayısıyla uygulama ve geri bildirim süreci yalnızca teknik yeterlilik değil, öz-düşünüm ve etkileşimsel öğrenme mekanizmalarıyla bütünleştiğinde kalıcı taktik öğrenmeye katkı sağlamaktadır.

Rakip Analizi ve Strateji Geliştirme

Modern sporda taktik başarı, yalnızca kendi takım organizasyonlarını etkili biçimde uygulamakla değil, rakibin oyun stratejilerine karşı geliştirilen dinamik karşı planlarla ölçülmektedir.

Caso vd., (2025) video-notasyon analizine dayalı modelinde, takım içi iletişim ve görsel keşif davranışları göstergeleri, taktik karar kalitesinin doğrudan yordayıcıları olarak rapor edilmiştir. Bu yaklaşıma göre, etkili rakip analizi yalnızca teknik verilerle değil, oyuncuların duygusal ifadeleri, jestleri ve etkileşimsel iletişim sıklığı gibi psikolojik bileşenlerle de desteklenmelidir. Böylece taktik eğitimde rakip odaklı strateji geliştirme süreci, veri analizi ve video gözlemlerinin birleştiği bütüncül bir öğrenme ekosistemi hâline gelmektedir.

Sonuç olarak, uygulama geri bildirim analiz döngüsünün her aşaması, oyuncuların bilişsel yükünü azaltarak bağlamsal karar verme ve stratejik farkındalık

becerilerini güçlendirir. Bu, modern takım sporlarında yalnızca performans optimizasyonu değil, aynı zamanda sürdürülebilir taktiksel gelişim için temel bir yapı taşıdır.

5. Teknik ve Taktik Eğitimde Kullanılan Yöntemler

Teknik ve taktik eğitimin başarısı, yalnızca *ne öğretildiğiyle* değil, *nasıl öğretildiğiyle* de yakından ilişkilidir. Güncel spor pedagojisi, performansın hem **motor** hem **bilişsel** bileşenlerini bütünleştiren öğretim modellerini ön plana çıkarmaktadır (Pacheco vd., 2023; Travassos, Davids, vd., 2013). Bu bağlamda, modern eğitim yaklaşımları, oyuncuların karar verme, problem çözme ve algısal farkındalık süreçlerini oyuna özgü bağlamlar içinde geliştirmeyi amaçlar (Ashford vd., 2021; Serra-Olivares vd., 2015). Aşağıda, teknik ve taktik öğrenmeyi destekleyen dört temel yöntem açıklanmaktadır.

5.1. Oyun Temelli Öğretim Yöntemleri

Oyun temelli öğretim yaklaşımları, Oyunu Anlayarak Öğretim Yaklaşımı, Kısıtlamalara Dayalı Yaklaşım ve Küçük Alanlı Oyunları gibi modeller aracılığıyla öğrenmeyi oyun bağlamında yeniden yapılandırır. Oyunu Anlayarak Öğretim Yaklaşımı modeli, oyuncunun oyunu anlamasına, problemi fark etmesine, çözüm üretmesine ve teknik uygulamayı bağlamsal olarak denemesine imkân tanır (Barquero-Ruiz vd., 2020; González Vllora vd., 2010). Bu yaklaşım, teknik tek-
rar yerine taktik anlayışın önceliklendirildiği bir öğrenme döngüsü oluşturur.

Küçük Alanlı Oyunlar ise oyunu algısal, bilişsel ve fiziksel taleplerin birleştiği küçük ölçekli bir laboratuvar haline getirir. Azalan oyuncu sayısı, sınırlı alan ve zamansal baskı, karar verme sıklığını ve teknik uygulama yoğunluğunu artırır (Hyballa & te Poel, 2011; Sarmiento vd., 2018). Bu yapı, özellikle ekolojik dinamikler kuramı çerçevesinde, çevresel ve bireysel kısıtlamalar yoluyla öğrenmenin doğal olarak şekillenmesini sağlar (Renshaw vd., 2010; Travassos, Davids, vd., 2013). Dolayısıyla oyun temelli öğretim hem performans gerçekliğini hem de oyuncunun bilişsel adaptasyon yeteneğini geliştirir.

5.2. Deneme ve Keşfetmeye Dayalı Yöntemler

Keşfetmeye dayalı öğrenme, oyuncunun *hazır çözümleri uygulamak yerine kendi çözümlerini üretmesini* hedefler. Antrenör, bu süreçte bilgi aktarıcı değil, çevresel kısıtlamaları düzenleyen bir rehber rolündedir (Hargreaves & Bate, 2009; Pacheco vd., 2023). Oyuncular farklı oyun durumlarını deneyimledikçe, hatalardan öğrenir, problem çözme stratejilerini öz düzenlemeyle geliştirirler. Bu yaklaşım, karar verme hızını, oyun farkındalığını ve yaratıcı problem çözme kapasitesini güçlendirir (Ashford vd., 2021; Silva vd., 2021).

Barquero-Ruiz vd., (2020) sistematik derlemesi, keşfetmeye dayalı taktik öğretim yapılarını kullanan sporcularda *oyun anlayışının ve taktiksel karar doğruluğunun kalıcı biçimde geliştiğini* göstermiştir. Benzer biçimde, Hollanda futbol akademilerinde uygulanan “Teknik Oyun Anlayışı Modeli” modeli de teknik uygulamayı bilişsel farkındalıkla bütünleştiren bir öğretim paradigması sunar (Hyballa & te Poel, 2011).

5.3. Video Analizi ve Geri Bildirim Kullanımı

Video analizi, teknik ve taktik öğretim süreçlerinde görsel geri bildirim somutlaştırarak performans farkındalığını artırır. Oyuncular kendi eylemlerini izleyerek hatalarını, karar süreçlerini ve takım dinamiklerini daha nesnel biçimde değerlendirebilirler (Travassos, Davids, vd., 2013). Bu yöntem, özellikle algısal karar verme ve pozisyonel farkındalık becerilerinin gelişiminde kritik rol oynar (Pacheco vd., 2023; Wesson, 2002).

Etkili geri bildirim süreci üç temel ilkeye dayanır:

1. **Zamanlama:** Geri bildirim anında ve bağlamsal olması, öğrenmenin pekişmesini sağlar.
2. **Anlamlılık:** Yalnızca hataya odaklanmak yerine, çözüm alternatiflerini yönlendirmelidir.
3. **Öz-değerlendirme:** Oyuncunun kendi kararlarını gözden geçirebilmesine olanak tanınmalıdır (Adambekov, 2014; Wesson, 2002).

Geri bildirim video tabanlı biçimde uygulanması, hem antrenör-oyuncu ilişkisini güçlendirir hem de bilişsel öğrenmeyi derinleştirir. Bu nedenle, video analizi çağdaş teknik-taktik öğretiminde hem bir *diagnostik araç* hem de *bilişsel öğretim stratejisi* olarak kullanılmaktadır (Hyballa & te Poel, 2011; Sarmiento vd., 2018).

5.4. Kademeli Eğitim: Savunmasızdan Müsabaka Koşullarına

Teknik ve Teknik ve taktik eğitim süreçleri, sporcuların hazır bulunuşluluk düzeyi, bilişsel kapasitesi ve oyun deneyimi dikkate alınarak yapılandırılmalıdır. Bu bağlamda kademeli öğretim modeli, öğrenmenin “kısıtlamalar yoluyla aşamalı olarak genişletilmesi” ilkesine dayanır (Renshaw vd., 2010; Serra-Olivares vd., 2015). Bu modelde öğretim süreci, kolaydan zora ve düşük riskli ortamlardan yüksek baskılı rekabet koşullarına doğru ilerleyen bir yapı izler. Böylece sporcu, her aşamada çevresel karmaşıklığa uyum sağlayarak motor ve bilişsel performansını kademeli biçimde geliştirir (Pacheco vd., 2023).

Aşamalı Uygulama Basamakları

1. **Savunmasız ortam (Temel teknik odaklı):**
Sporcu yalnızca hareketin mekanik yönüne odaklanır. Bu aşamada amaç doğru hareket formunun öğrenilmesidir.
Örnek: Topsuz pas veya duvar pası çalışması (Wesson, 2002).
2. **Yarı aktif ortam (Kısıtlı baskı altında uygulama):**
Oyuncular düşük düzeyde savunma baskısıyla taktiksel senaryoları uygular. Bu basamakta karar verme hızı ve algısal farkındalık gelişir (Barquero-Ruiz vd., 2020).
3. **Aktif ortam (Gerçek oyun baskısı):**
Oyuncular, zamansal ve mekânsal baskı altında doğru teknik ve taktik çözümü üretir. *Small-Sided Games (SSG)* bu aşamada yaygın olarak kullanılır; çünkü hem teknik tekrar sıklığını hem de oyun hızı altında karar verme kalitesini artırır (Pacheco vd., 2023; Silva vd., 2021).
4. **Müşabaka koşulları (Tam entegrasyon):**
Tüm teknik ve taktik beceriler, oyun temposunun ve rakip baskısının en yüksek olduğu ortamda birleştirilir. Bu seviye, oyuncunun antrenman çıktısını rekabetçi performansa dönüştürmesini hedefler (Travassos vd., 2013).

Bu aşamalı yapı, oyuncunun özgüven gelişimini, öğrenme motivasyonunu ve karar doğruluğunu desteklerken; hata oranlarını azaltır ve transfer edilebilir becerilerin gelişmesini sağlar (Ashford vd., 2021; González Villora vd., 2010). Ayrıca, görev zorluğunun sistematik biçimde artırılması, antrenmanın hem bilişsel hem motor adaptasyon yönünden sürdürülebilir olmasına katkı sağlar (Pacheco vd., 2023).

6. Teknik ve Taktik Eğitiminde Kullanılan Özel Örnekler

Teknik ve taktik eğitimin genel ilkeleri her ne kadar spordan spora benzerlik gösterse de uygulamalar branşa özgü özellikler taşımalıdır. Spor dalının oyun yapısı, enerji sistemi, karar verme süresi ve bireysel veya takım tabanlı olması, öğretim yöntemlerinin seçiminde belirleyici faktörlerdir. Aşağıda farklı spor dallarına ait teknik ve taktik uygulamalara ilişkin örnekler sunulmuştur.

6.1. Futbolda İç Vuruş ve Hentbolda Hızlı Hücum Örnekleri

Futbolda teknik ve taktik gelişim, oyunun **karmaşık ve dinamik doğası** içinde öğrenme süreçlerinin doğal biçimde oluştuğu bağlamsal modellerle desteklenir. Özellikle **Small-Sided Games (Küçük Alanlı Oyunlar)**, oyuncuların teknik uygulama sıklığını artırırken aynı zamanda zamansal baskı altında karar verme becerisini geliştirir (Hyballa & Te Poel, 2011; Sarmiento vd., 2018).

Bu yöntem, ekolojik dinamikler yaklaşımıyla uyumludur; çünkü oyuncuların çevresel ve görevsel kısıtlamalar içinde çözüm üretmelerini sağlar (Travassos, Davids, vd., 2013).

Hollanda futbol sisteminde uygulanan **Techniek–Inzicht–Communicatie (Teknik–Oyun Anlayışı–İletişim)** modeli, teknik beceriyi taktik farkındalık ve iletişimle bütünleştirerek oyunu anlamaya dayalı bir öğrenme ortamı oluşturur (Hyballa & te Poel, 2011). Bu yaklaşım, oyuncunun yalnızca topa hâkimiyetini değil, aynı zamanda takım davranışı içindeki bilişsel farkındalığını da güçlendirir (González Vïllora vd., 2010).

6.2. Basketbol: Karar Verme ve Görsel Bilişsel Eğitim

Basketbol, yüksek tempolu ve kısa karar verme süresine dayalı bir spordur. Bu nedenle teknik ve taktik öğretim süreçlerinde video tabanlı bilişsel eğitim önemli bir araçtır.

Video analizler, oyuncuların mekânsal farkındalık, pas tercihleri ve savunma pozisyonlamalarını görsel geri bildirim yoluyla geliştirmesine imkân tanır (Hyballa & Te Poel, 2011).

Ayrıca, farklılaştırılmış öğrenme yönteminin küçük alanlı oyunlardan önce uygulanması, oyuncuların motor değişkenliklerini artırarak daha yaratıcı kararlar üretmelerini sağlar.

Bu yaklaşım, oyuncuların çevresel değişkenlere esnek biçimde uyum sağlamalarını destekler; böylece bilişsel yük altında karar kalitesi artar (Pacheco vd., 2023).

6.3. Tenis: Algısal Zamanlama ve Teknik Uyum

Tenis branşında teknik öğretim, algısal zamanlama ve hareketin ritmik koordinasyonu üzerine odaklanır. Otomatik hareket yerine bağlamsal kararlar, vuruş kalitesini ve taktiksel yerleşimi etkiler. Antrenmanlarda kısıt temelli öğretim uygulanarak oyuncunun saha pozisyonu, top hızı ve vuruş sıklığı gibi değişkenler kontrollü biçimde düzenlenir (Renshaw vd., 2010). Bu model, sporcunun kendi

çözümünü bulmasını sağlayarak *özerk öğrenmeyi* teşvik eder; böylece oyun içinde stratejik farkındalık artar.

6.4. Yüzme: Otomatik Kontrol ve Geri Bildirim Entegrasyonu

Yüzmede teknik gelişim, yüksek tekrarlı ve ritmik hareketlerin *doğru geri bildirim* mekanizmalarıyla desteklenmesini gerektirir. Sensör tabanlı analiz sistemleri, antrenörün kulaç fazı, hız değişkenliği ve ritim senkronizasyonu hakkında anlık veri almasını sağlar. Bu teknoloji destekli yaklaşım, motor kontrol öğrenmesini hızlandırır ve teknik hataları erken aşamada düzeltmeye yardımcı olur. Dolayısıyla yüzme branşında, teknik öğretim süreci “öz düzenlemeli geri bildirim” kavramıyla birleştiğinde öğrenme kalitesi artar (Pacheco vd., 2023; Wesson, 2002).

6.5. Takım Sporlarında Karar Verme Hızı ve Oyun Algısı

Futbol, basketbol, hentbol gibi takım sporlarında başarıyı belirleyen temel unsur, karar verme hızı ile algısal doğruluk arasındaki dengeyi korumaktır (Silva vd., 2021). Ekolojik dinamikler yaklaşımı, oyuncuların oyunu algılama biçimini doğrudan etkiler; çünkü çevresel kısıtlamalar, bilişsel yük ve taktik organizasyon bu dengenin yapı taşlarıdır (Renshaw vd., 2010; Travassos vd., 2013). Bu nedenle çağdaş antrenmanlar, yalnızca fiziksel tekrar yerine algısal, bilişsel ve duygusal bileşenleri birlikte hedefleyen karma öğrenme ortamlarıyla planlanmalıdır (Ashford vd., 2021; Pacheco vd., 2023).

Sonuç olarak teknik ve taktik eğitim modelleri, branşın oyun yapısı ve enerji gereksinimlerine göre biçimlendirildiğinde öğrenme transferi artar. Futbol, basketbol, tenis ve yüzme örneklerinde görüldüğü üzere; çağdaş öğretim yaklaşımı, kısıtlamalarla yönlendirilen öğrenme, oyun temelli etkileşim ve geri bildirim destekli öz düzenleme ilkeleri üzerine kurulmalıdır. Bu yaklaşım hem bireysel performansın hem de takım davranışının bilişsel temellerini güçlendirir ve sporcuya sürdürülebilir bir gelişim hattı sunar.

Sonuç ve Öneriler

Teknik ve taktik gelişim, birbirinden ayrık iki hat değil; oyunun bağlamı içinde aynı anda olgunlaşan, kısıtlamalarla yönlendirilen ve sürekli geri bildirimle pekişen tek bir öğrenme ekosistemidir. En güçlü kazanımlar; teknik tekrarların taktik problemler içinde çözüldüğü oyun temelli tasarımlarla, kısıt setlerinin (alan, zaman, kural, rol, yük) basamaklı biçimde ilerletildiği ve video/analitik geri bildirim döngüsünün planlı işletildiği programlarda ortaya çıkar. Bu bütüncül anlayış, farklı branşların (futbol, basketbol, tenis, yüzme vb.) özgün karar süreleri,

enerji talepleri ve bilgi-hareket bağları dikkate alınarak uygulanmalıdır. Aşağıdaki öneriler, bölüm boyunca tartışılan kuramsal ve uygulamalı bulguları sahaya taşımak için tek çatı altında, ölçülebilir ve doğrudan uygulanabilir bir plan sunar:

- Programı amaç gösterge uyumuyla kur: Sezon/mezosiklus hedeflerini; karar doğruluğu (%), tepki süresi (ms), taktik ilke uyumu (%), doğru pozisyonlanma yoğunluğu, pas zinciri verimliliği, SSG başına çözüm üretim hızı gibi göstergelerle eşleştir.
- Kademeli karmaşıklık uygula: Savunmasız → yarı aktif → aktif → müsabaka dizgesini her içerikte işle; her adımda yalnızca 1–2 kısıtı (m^2 /oyuncu, temas limiti, süre baskısı, hedef sayısı) artır.
- Oyun temelli öğrenmeyi çekirdek yap: problemi oyunda göster, çözüm alternatiflerini tartıştır, tekniği bağlamda uygular; SSG’lerde taktik ilkeyi ödüllendiren kurallar (örn. presi kırıp merkeze pas = +1) kullan.
- Geri bildirimi kısa ve bağlamsal ver: Aynı seans içinde 2–3 klip, 20–40 sn; “ne gördün–hangi ipucu–alternatif neydi?” sorularıyla öz-değerlendirmeyi tetikle. Oran: 1 düzeltme = 1 pekiştirme.
- Süreç + sonuç birlikte ölç: Süreç (karar süresi, ilk bakış süresi, doğru hedefe ilk bakış oranı, kısıt ihlali) ve sonuç (pas/şut kalitesi, tehlikeli bölge girişleri, top kazanım/kaçırma) metriklerini aynı kısıt seti üstünde takip et; veriyi bağlamsız yorumlama.
- Seans şablonunu standartlaştır (75–90’): Isınma (algısal uyarım) - düşük baskıda teknik–taktik mikro-odak - SSG varyantı (kural/alan kısıtlı) - mini video geri bildirim - transfer oyunu (kurala daha yakın, tempo yüksek) - kapanış (1 ilke + 1 bireysel hedef).
- Bireyselleştir: Karar hızı düşük–tekniği iyi oyuncuya zaman kısıtı; tekniği sınırlı kararı iyi oyuncuya mekânsal kısıt ver. Her oyuncu seans başında 1 mikro-hedef yazar, kapanışta öz raporlar.
- Kolektif dili güçlendir: Takımın ortak taktik sözlüğünü (ilkeler, tetikle-yiciler, roller) netleştir; ısı haritaları ve kliplerle “uzay zaman koordinasyonu”nu görünür kıl.
- Branşa özgü ayarla:
 - *Futbol*: Alan/oyuncu sayısı ve temas–süre kısıtlarıyla pres-kırma/derinlik ilkelerini ödüllendir; TIC (Teknik–Oyun Anlayışı–İletişim) dilini kullan.

- *Basketbol*: SSG öncesi farklılaştırılmış öğrenme varyasyonları (şut ritmi, pas açıları, bitiriş seçenekleri) ve klip tabanlı karar testleri.
- *Tenis*: Algısal zamanlama ve ritim; servis-3. top kurgusunda konum-hız-hedef kısıtlarını kademe kademe artır.
- *Yüzme*: Sensör temelli faz/ritim geri bildirimi; kısa, tek odaklı düzeltmelerle otomatik kontrolü pekiştir.
- Yük yönetimini bilişsel yüklerle eşleştir: Bilişsel yük yüksek günlerde mekânsal karmaşıklık azalt; yüksek tempolu günlerde kural karmaşıklığını kısmadan tempo-karar dengesini koru.
- Küçük araştırma döngüleri uygula: 3-4 haftalık bloklarda pre-post + kontrol SSG'si ile etkinliği test et; sonraki bloğun kısıtlarını bulgulara göre güncelle.

Bu tek başlık altındaki çerçeve; bölümdeki kuram ve uygulamayı uygulanabilir, ölçülebilir ve branşa uyarlanabilir bir sisteme dönüştürür. Böylece teknik ustalık, taktik karar kalitesi ve performans transferi aynı anda ve sürdürülebilir biçimde gelişir.

KAYNAKLAR

- Adambekov, Y. (2014). Principal factors defining success of technical-tactical actions of elite football team. *Baltic Journal of Sport and Health Sciences*, 1(92), 1-8.
- Al-Gburi, S.S.Y. (2022). Accuracy of shooting from falling in handball players: The effect of sensory-kinetic perception and compound exercises. *Revista Iberoamericana de Psicología del Ejercicio y el Deporte*, 17(5), 358-366.
- Ari, E., Cihan, H. & Çetindemir, A. (2021). The effect on critical velocity of runnings with change of direction in soccer. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 13(3), 11-21. <https://doi.org/10.29359/BJHPA.13.3.02>
- Ashford, M., Abraham, A. & Poolton, J. (2021). Understanding a player's decision-making process in team sports: A systematic review of empirical evidence. *Sports*, 9(5), 1-28. <https://doi.org/10.3390/SPORTS9050065>
- Barnes, C., Archer, D.T., Hogg, B., Bush, M. & Bradley, P.S. (2014). The evolution of physical and technical performance parameters in the english premier league. *International Journal of Sports Medicine*, 35(13), 1095-1100. <https://doi.org/10.1055/s-0034-1375695>
- Barquero-Ruiz, C., Arias-Estero, J.L. & Kirk, D. (2020). Assessment for tactical learning in games: A systematic review. *European Physical Education Review*, 26(4), 827-847. <https://doi.org/10.1177/1356336X19889649>
- Caso, S., Furley, P. & Jordet, G. (2025). Using video-notational analysis to examine soccer players' behaviours. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1-21. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2025.2477165>
- Çetindemir, A. & Cihan, H. (2019). Genç futbolcuların sakatlanma kaygılarının oynadıkları mevki ve takım statüsü (Amatör-Profesyonel) bakımından incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 3(2), 52-57. <http://dergipark.gov.tr/seder>
- Dambroz, F., & Teoldo, I. (2023). Better decision-making skills support tactical behaviour and reduce physical wear under physical fatigue in soccer. *Frontiers in Physiology*, 14, 1-9. <https://doi.org/10.3389/fphys.2023.1116924>
- Forte, P., Machado, G., Teixeira, J. E., & Ferraz, R. (2023). Tactical knowledge, decision-making, and cooperation in young football players. *Behavioral Sciences*, 13(4), 1-13.
- González Villora, S., Miguel García López, L., Carlos Pastor Vicedo, J. & Ricardo Contreras Jordán, O. (2010). Tactical knowledge and decision

- making in young football players (10 years old). *Revista de Psicología del Deporte*, 20(1), 1-9.
- González-Villora, S., Machado, G., Gualda, A. & Teoldo, I. (2025). The effect of 14 training sessions on the development of decision-making skills in U-13 soccer players. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 25(5), 995-1012. <https://doi.org/10.1080/24748668.2025.2481691>
- Hargreaves, A. & Bate, R. (2009). *Skills and strategies for coaching soccer second edition* (2. bs). Human Kinetics.
- Hendricks, S., Till, K., Oliver, J.L., Johnston, R.D., Attwood, M., Brown, J., Drake, D., MacLeod, S., Mellalieu, S. D., Treu, P. & Jones, B. (2018). Technical skill training framework and skill load measurements for the rugby union tackle. *Strength and Conditioning Journal*, 40(5), 44-59.
- Hyballa, P. & Te Poel, H.D. (2011). *Dutch Soccer secrets*. Meyer & Meyer Sport.
- Iorga, A., Jianu, A., Gheorghiu, M., Crețu, B.D. & Eremia, I.A. (2023). Motor coordination and its importance in practicing performance movement. *Sustainability*, 15(7), 1-24. <https://doi.org/10.3390/su15075812>
- Krüger, M. (2015). Gymnastics and Sport at German Universities: The Example of the Teacher Training College in Tübingen from the Beginnings to Its Academic Acceptance. *International Journal of the History of Sport*, 32(6), 770-788. <https://doi.org/10.1080/09523367.2015.1020302>
- Lauder, A.G. & Piltz, W. (2013). *Play practice: Engaging and developing skilled players from beginner to elite*. Human Kinetics.
- Machado, G., González-Villora, S., Roca, A. & Teoldo, I. (2024). Developing cognitive and motor decision-making skills through tactical principles and small-sided games in youth soccer. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 24(5), 444-463.
- Matos, R., Moreira, C., Alves, E., Teixeira, J.E., Rodrigues, F., Monteiro, D., Antunes, R. & Forte, P. (2023). Tactical knowledge by decision making and motor efficiency of young football players in different playing positions during a three-a-side small-sided game. *Behavioral Sciences*, 13(4). <https://doi.org/10.3390/bs13040310>
- McPherson, S.L. (1994). The development of sport expertise: Mapping the tactical domain. *Quest*, 42(2), 223-240.
- Nicolosi, S. (2023). Situational analysis and tactical decision-making in elite handball players. *Applied Sciences*, 13(15), 1-3.
- Osman, N., Nadzalan, A.M., Rashidin, N.S., Vasanthi, R.K. & Akbar, A. (2024). Considering the impact of a tactical and technical training module on the performance of field hockey players (U-16) in Malaysia: A

- quasi-experimental design. *Physical Education Theory and Methodology*, 24(6), 859-864. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2024.6.01>
- Pacheco, M.M., De Oliveira, L.M.M., Dos Santos, C.C.A., Godoi Filho, J.R.M. & Drews, R. (2023). Challenging traditions: Systematic review of practice, instruction, and motor skill acquisition in soccer. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 18(5), 1702-1725. <https://doi.org/10.1177/17479541231168930>
- Reid, M., Morgan, S. & Whiteside, D. (2016). Matchplay characteristics of Grand Slam tennis: implications for training and conditioning. *Journal of Sports Sciences*, 34(19), 1791-1798. <https://doi.org/10.1080/02640414.2016.1139161>
- Renshaw, I., Chow, J.Y., Davids, K. & Hammond, J. (2010). A constraints-led perspective to understanding skill acquisition and game play: A basis for integration of motor learning theory and physical education praxis? *Physical Education and Sport Pedagogy*, 15(2), 117-137. <https://doi.org/10.1080/17408980902791586>
- Sampaio, J., Leser, R., Baca, A., Calleja-Gonzalez, J., Coutinho, D., Gonçalves, B. & Leite, N. (2016). Defensive pressure affects basketball technical actions but not the time-motion variables. *Journal of Sport and Health Science*, 5(3), 375-380. <https://doi.org/10.1016/j.jshs.2015.01.011>
- Sarmiento, H., Anto, A., Figueiredo, A., Lago-Penas, C., Milanovic, Z., Barbosa, A., Tadeu, P. & Bradley, P.S. (2018). Influence of tactical and situational variables on offensive sequences during elite football matches. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 32(8), 2331-2339. www.nscs.com
- Serra-Olivares, J., González-Víllora, S., García-López, L.M. & Araújo, D. (2015). Game-based approaches' pedagogical principles: Exploring task constraints in youth soccer. *Journal of Human Kinetics*, 46(1), 251-261. <https://doi.org/10.1515/hukin-2015-0053>
- Sevim, Y. (2002). *Antrenman Bilgisi*. Nobel Yayınları.
- Silva, A.F., Ramirez-Campillo, R., Sarmiento, H., Afonso, J. & Clemente, F.M. (2021). Effects of training programs on decision-making in youth team sports players: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 12, 1-15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.663867>
- Slaidiņš, K. & Fernāte, A. (2021). Analysis on classification of football technique. *Proceedings of the International Scientific Conference*, 4, 456-467. <https://doi.org/10.17770/sie2021vol4.6439>
- Travassos, B., Araújo, D., Davids, K., O'Hara, K., Leitao, J. & Cortinhas, A. (2013). Expertise differences in performance of passing actions during small-sided football games: A comparative study between youth and adult players. *Journal of Sports Sciences*, 31(12), 1241-1249.

- Travassos, B., Davids, K., Araújo, D. & Esteves, P.T. (2013). Performance analysis in team sports: Advances from an ecological dynamics approach. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 13(1), 83-95. <https://doi.org/10.1080/24748668.2013.11868633>
- Wesson, J. (2002). *The science of soccer* (J. Navas & S. Laurenson, Ed.). Institute of Physics Publishing.
- Williams, A.M. & Hodges, N.J. (2023). Effective practice and instruction: A skill acquisition framework for excellence. *Journal of Sports Sciences*, 41(9), 833-849. <https://doi.org/10.1080/02640414.2023.2240630>
- Zhu, Z., Wu, H., Li, L., Jia, M. & Li, D. (2024). Effects of diverse resistance training modalities on performance measures in athletes: a network meta-analysis. *Frontiers in Physiology*, 15, 1-15.

2. BÖLÜM

Halk Eğitim Merkezlerinde Çalışan Spor Bilimcilerin Karşılaşmış Olduğu Sorunların ve Çözüm Önerilerinin İncelenmesi

Fikret Alıncak¹ & Şihmehmet Yiğit²

¹ Gaziantep Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Gaziantep

² Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Osmaniye

GİRİŞ

Hayat boyu öğrenme; kişisel, toplumsal ve istihdam ile ilişkili bir yaklaşımla bireyin; bilgi, beceri ve yeterliliklerini geliştirmek amacıyla örgün eğitimin dışında hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinlikleridir (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü [HBÖGM], 2018). Hayat boyu öğrenme kavramı ilk kez 20. yüzyılda Yeaxlee tarafından ortaya konmuştur (Smith, 1996). Daha sonra Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ve Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) hayat boyu öğrenmeyle ilgilenmeye başlamıştır. Bu iki kuruluş da eğitimin sadece okullarda çocuk ve gençlere yönelik olarak düşünülmesinin hayat boyu öğrenmeyi engellediğini belirtmiş, gelişen ekonomik gerçeklik, mesleksel hareketlilik ve kendi kendine öğrenme bağlamında hayat boyu öğrenmenin gerekliliğini ileri sürmüştür (Budak, 2009).

Halk eğitim merkezleri, ülkemizde halk eğitiminin veya yetişkin eğitiminin en önemli aşamasıdır. Türkiye'de halk eğitim merkezleri, vatandaşların eğitimine ve gelişimine yardımcı olmak için oluşturulmuş kurumlardır. Bu merkezler genellikle küçük topluluklarda veya bölgesel olarak çalışır ve katılımcılarına farklı eğitim türleri sunar. İnsanların bireysel, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli rol oynamaktadır. Bireye yeni bilgi ve beceri kazandıran, tutum ve bakış açılarını değiştiren, hayatla başa çıkmasına, yeni ortam ve durumlara uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır (Tanır, 2006).

Bireylerin yaşamında önemli bir unsur olan öğrenme, hayatın her anında süreklilik arz ettiği için sadece okullarda gerçekleşmemekte; internet ve aile gibi sanal ve sosyal ortamlarda veya gençlik ve halk eğitim merkezleri gibi alternatif kurumlarda da insanlar pek çok davranış kazanmaktadırlar (Oral ve Yazar, 2015).

Halk eğitimi, “yetişkin eğitimi”, “yaygın eğitim”, “toplum eğitimi” gibi adlarla da gerçekleştirilen, yetişkinlere ve okul dışındakilere yönelmiş düzenli ve örgütlü bir eğitim çabası olarak ifade edilmektedir. Yaygın eğitim kavramı çoğunlukla “halk eğitimi”, “yetişkin eğitimi”, “toplum eğitimi”, “yaşam boyu eğitimi” kavramları ile birlikte kullanılır. Ülkemizde en çok “yaygın/halk/yetişkin” eğitimi terimlerinin kullanıldığı görülmektedir (Geray, 2002).

Halk eğitimi veya yaygın eğitim, toplumu ve bireyleri insani ve milli değerlerle donatarak ekonomik ve sosyal yönden dinamik duruma getirmek için onlara belli programlar halinde sunulan eğitim faaliyetleridir. Halk eğitiminin kapsamı toplumdan topluma değişebildiği gibi, ülkelerin eğitim felsefelerine göre şekillenmektedir. Bu felsefe doğrultusunda oluşturulan sistemler içerisinde halkın eğitimleri de planlamaktadırlar (Kurt, 2000). Halk eğitimin öncelikli ve ağırlıklı ora-

nını yetişkinler oluşturmaktadır. Genellikle halk eğitiminde hedef kitle toplumdur, aslında topyekûn kalkınma amacıyla çalışılmaktadır. Buralarda genel olarak örgün eğitim görmemiş olan bireyler, örgün eğitime devam edenler veya bu eğitimin herhangi bir kademesinde dışarıya çıkmış olan bireyler eğitim görmektedirler (Büyükkaragöz ve Muştı, 1997). Halk eğitim kapsamı içerisinde; aile yönetimi, çevre ve iş ilişkilerini düzenleme, ev ekonomisi, aile içi ilişkiler, çocuk bakımı, karı koca ilişkileri, çevreyle ilişkiler, kadının bilinçlendirmesi vb. konularda yapılan eğitimleri yer almaktadır (Kılıç, 1981).

Halk eğitimi (Yaşam Boyu Öğrenme- HBÖ), insanlığın varoluşundan bu yana var olan ve önemi azalmayan, artan bir kavramdır. İlk insandan bu yana birey, yaşamı boyunca eğitime ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak için özellikle her dönemin koşullarına göre farklı yöntemler geliştirilmiştir. Eğitim ihtiyacı başlangıçta sözlü olarak ve küçük topluluklarda karşılanırsa da eğitim yazı ile daha kalıcı ve etkili bir biçim almıştır. Eski çağlarda tarihi yazılarda veya mağara duvarlarında gelecek nesillere bırakılan öğütler ve çizimler, o eğitimin kanıtı olarak günümüze ulaşan belgelerdir. Tarihimizden bir örnek verecek olursak, Orhun Kitabelerini bu gruptan sayabiliriz. Yakın geleceğe gelecek olursak, Batı dünyasının gelişimini ve aydınlanma sürecini Hayat Boyu Öğrenme (HBÖ) tezine borçlu olduğu söylenebilir (Ünal, 2006).

Hayat boyu öğrenme örgün ve yaygın öğrenme, mesleki ve teknik eğitim, hizmet içi, hizmet öncesi ve hizmet dışı öğrenme gibi süreçleri kapsamaktadır (Evin Gencel, 2013) ve tüm bireylere ömür boyunca öğrenci olma ve eğitimlerine devam etme şansı vermektedir (Diker Coşkun ve Demirel, 2012). Klamma ve diğerlerine (2007) göre ise öğrenme sadece sınıfla ve okullarda yapılan formal öğretimle sınırlı değildir, öğrenme işte, evde ve oyunda devam eden hayat boyu süren bir aktivitedir. Hayat boyu öğrenme toplumun her bireyinin ilgi ve ihtiyaçlarına dönük, her yerde gerçekleştirilen bir eğitim etkinliğidir.

Türkiye’de hayat boyu öğrenme politikası hem bilimsel hem de uygulama düzeyinde daha çok mesleki eğitim kapsamında ele alınmaktadır (Demiralp ve Kazu, 2017). Bu açıdan özellikle yetişkinler için açılan kurslar çok önemli fırsatlar sunmaktadır. Yetişkin eğitimi hayat boyu öğrenmenin çok önemli bir bölümünü kapsar. Formal eğitimini tamamlamış ya da tamamlamamış, bir meslek sahibi olmuş ya da olamamış, emekli ya da çalışan tüm yetişkinler hayatlarının değişik dönemlerinde hayat boyu öğrenmenin bir parçası olabilirler. Kimi mesleki yeterliliğini artırmak için hizmet içi kurslara katılmak ister kimi daha iyi bir ebeveyn olabilmek, el becerisini geliştirmek ya da yeni bir dil öğrenebilmek için çeşitli kurslara gidebilir. Bu kurslar sayesinde pek çok katılımcıya iş istihdamı sağlanabilir. İşsizliğin önlenmesinde stratejik bir öneme sahip olan konulardan birisi

de mesleki eğitimidir (Taş, 2011). Türkiye'de yapısal olarak farklı kurumlar olarak adlandırılabilir olan Halk Eğitim Merkezleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın mobil gücünü oluşturmaktadır. Halk Eğitim Merkezleri, örgün eğitim alma şansına sahip olamayanlar için ikinci şans okullarıdır. Dinamik yapıları nedeniyle çok hızlı örgütlenme becerisine sahip eğitim kurumlarıdır. Yerleşim yerinin statüsüne bakılmaksızın, kişilere gerekli sanatsal, sportif, kültürel, sosyal ve mesleki eğitimleri en hızlı ve en verimli şekilde verebilecek, yaygın eğitim konusunda kapsamlı eğitim almış personele sahiptirler. Olağanüstü bir işbirliği, koordinasyon ve ortak çalışma kültürü yaratmıştır (Yıldırım, 2009).

Yaygın eğitimin amacı ise okul sonrasında yetişkinlerin temel bilgi ve becerileri (bilgisayar, İngilizce, okuma yazma vb.) elde edebilecekleri ya da yeni meslekler kazanmalarını sağlayacak kurslara katılmalarını sağlamaktır. Türkiye'de yaygın eğitim genel olarak Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki Halk Eğitim Merkezleri tarafından verilmektedir. Bu bağlamda Halk Eğitim Merkezleri okul sonrası eğitim ve yetişkin eğitiminde önemli rol oynamaktadır (Miser ve Arslan, 2015).

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde örgün eğitim kurumları dışında düzenlenen eğitim faaliyetleri ağırlıklı olarak halk eğitim merkezlerinde gerçekleştirilmektedir. Halk eğitim merkezlerinde her yaş ve eğitim düzeyindeki bireylere yönelik; okuma- yazma kursları, meslek kursları, sosyal kültürel kurslar, sosyal kültürel uygulamalar yürütülmektedir. Dolayısıyla halk eğitim merkezlerinin iş gücü açısından topluma katkı sağladığını söyleyebiliriz. Buradan hareketle bu çalışmada halk eğitim merkezlerinde çalışan spor bilimcilerin karşılaştığı olduğu sorunların ve çözüm önerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı, kurslarda yaşanan sorunların ve bu sorunlara dönük çözüm önerilerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda, spor bilimcilerin deneyim ve algılarının değerlendirilmesi hem kurslara ilişkin programların geliştirilmesine hem de açılan kurslara yönelik iyileştirme çalışmalarına katkı sağlayabilecektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1.Halk eğitim merkezlerinde açılan kurslara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 2.Halk eğitim merkezlerinde açılan kursların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
- 3.Daha önce halk eğitim merkezlerinde kurs açtınız mı?
- 4.Açmış olduğunuz kurslarda karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
- 5.Açmış olduğunuz kurslarda karşılaştığınız sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmada, nitel araştırma tekniklerinden biri olan mülakat yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:46).

Araştırma Grubu

Bu araştırmada, halk eğitim merkezlerinde çalışan spor bilimcilerin karşılaşmış olduğu sorunların ve çözüm önerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma grubunu ise Gaziantep ilinde halk eğitim merkezlerinde çalışan spor bilimciler oluşturmaktadır.

Açık Uçlu Soru Formunun Hazırlanması ve Uygulanması

Araştırmada nitel verileri toplamak için 5 maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan görüşme tekniği yoluyla araştırmacı, tutumlar, deneyimler, niyetler, düşünceler, zihinsel algılar, yorumlar ve tepkiler gibi gözlenemeyen durumları anlamaya çalışır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:148). Görüşme yapılacak formunun geliştirilmesi için kapsamlı bir literatür taraması yapılarak görüşme formu hazırlanmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken öncelikle araştırmacı tarafından alan taraması yapılmış ve konu ile ilgili spor bilimcilere sorulabilecek soruların bulunduğu yarı-yapılandırılmış görüşme formu soru havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra üç uzman eşliğinde oluşturulan sorular incelenmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formuna son hali verilmiştir. Çalışmada yer alan hiçbir katılımcı araştırmaya katılmaya zorlanmamış, anketlerin uygulanması ve toplanması sürecinde gizlilik ilkesine uyulmuştur. Yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış ve daha sonra bu kayıtlar yazıya geçirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan görüşme formundan elde edilen veriler, ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme formunda yer alan sorulardan elde edilen verilerin analizinde sıklıkla kullanılan içerik analiz tekniğinden yararlanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Takip edilen basamaklar şu şekildedir;

- Araştırma verilerinin toplanması

- Verilerin kodlanması
- Temaların oluşturulması
- Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi
- Bulguların yorumlanması

BULGULAR VE YORUM

Tablo 1. Spor Bilimcilerin Halk Eğitim Merkezlerinde Açılan Kurslara İlişkin Genel Olarak Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	n	%
Yetersiz bir uygulama	15	31.2
Amacına uygun olarak yapılmayan bir uygulama	14	29.2
Ders ücretleri yeterli değil	14	29.2
Yeterli ve faydalı olan bir uygulama	5	10.4
Toplam	48	100

Tablo 1’de spor bilimcilerin halk eğitim merkezlerinde açılan kurslara ilişkin genel olarak görüşleri incelendiğinde çoğunluğu %31.2’si yetersiz bir uygulama olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda çalışmaya katılan spor bilimcilerin %29.2’si amacına uygun olarak yapılmayan bir uygulama ve ders ücretlerinin yeterli olmadığı yönünde görüş bildirdiklerim görülmüştür. Araştırmaya katılan 5 spor bilimci ise kursların yeterli ve faydalı bir uygulama olduğu yönünde görüş belirtmiştir.

Bazı spor bilimciler görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

“Açılan kursların sayısal ve maddi olarak ve maddi olarak çok verimli olduğunu düşünmüyorum.”(K3).

“Halk eğitimde açılan kurslar gerekliliği bakımından çok önemlidir. On binlerce kişi bu süreçte kurslarının açılmaması nedeniyle işsiz kalmıştır. Bunlardan biride benim o yüzden halk eğitim şu anki mevcut durumundan vazgeçmeli ve usta öğreticileri öğrencileriyle buluşturmalıdır.”(K5).

“Halk eğitim kurslarının açılması bireylerin hem toplumla kaynaşmasını hem de bireylerdeki becerilerin gelişmesini sağlamaktadır.”(K7).

“Kursların yetersiz olduğu ve malzemelerin eksik olduğu kanaatindeyim.”(K13).

“Açılan kursların yeterli seviyede desteklenmediği için amacına tam ulaşmadığını düşünüyorum.”(K15).

“Açılan kursların talepler doğrultusunda olduğu sürece verimli olduğunu düşünüyorum. Ancak işlevsel olmayacak kurslarında açılması ekonomik kaybın yanında zaman kaybının yaşanmasına da sebep olduğu için denetlemenin iyi yapılması gerektiğini düşünmekteyim.”(K16).

“Halk eğitim merkezlerinde açılan kursların büyük bir kısmının faydalı olmadığına inanıyorum temel amacın açılan kurs sayısını ve öğrenci sayısını artırarak puansal rekabette önde olma amacı taşıdığını düşünüyorum.”(K19).

Tablo 2. Spor Bilimcilerin Halk Eğitim Merkezlerinde Açılan Kursların Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	n	%
Yeterli değil	18	38.3
Gereksiz olarak açılan kurs fazla	15	32
Amacı dışında kurs açılıyor	12	25.5
Yeterli	2	4.2
Toplam	47	100

Tablo 2’de spor bilimcilerin halk eğitim merkezlerinde açılan kursların yeterliliğine ilişkin görüşleri incelendiğinde, tamamına yakını %38.3’ü yeterli değil şeklinde görüş ortaya koymuştur. Bunun yanında spor bilimcilerin; %32’si gereksiz açılan kurs sayısının fazla olduğunu, %25.5’i amacı dışında kurs açıldığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan 2 spor bilimci açılan kursların yeterli olduğunu ifade etmiştir.

Bazı spor bilimciler görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

“Açılan kursların yeterli olduğunu, fakat daha uzun olursa verimliliğin daha da artacağı kanaatindeyim.”(K1).

“Halk eğitimde açılan kursların branş bazlı olarak yeterli olduğunu, ama okullara tercih fırsatıyla beraber belli bir halk eğitim kursu zorunluluğunun olması gerektiğini düşünüyorum.”(K6).

“Halk eğitim kurslarının çok yeterli olmadığını, çünkü malzeme eksikliği oluyor genelde.”(K9).

“Kursların daha kapsamlı olması gerektiğini düşünüyorum.”(K11).

“Daha önceki dönemlerde çok daha fazla kurs açıldığından dolayı çoğu kursların amacı dışında kaldığını ve dolayısıyla zaman zaman sorun yaşandığını düşünüyorum.”(K18).

Tablo 3. Spor Bilimcilerin Daha Önce Halk Eğitim Merkezlerinde Kurs Açıp Açmadıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	N	%
Evet	20	71.5
Verimli ve keyifli bir uygulama idi	8	28.5
Toplam	28	100

Tablo 3’de spor bilimcilerin daha önce halk eğitim merkezlerinde kurs açıp açmadıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde tamamı %71.5’i kurs açtığını ifade etmiştir. Ayrıca çalışmaya 8 spor bilimci ise kursların verimli ve keyifli bir uygulama olarak gördükleri belirtilmiştir.

Bazı spor bilimciler görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

“Daha önceki kurs açtım ve açılan kursların gerek bizler gerekse de öğrenciler açısından faydalı olduğunu düşünüyorum.”(K19).

Tablo 4. Spor Bilimcilerin Açmış Olduğu Kurslarda Karşılaşmış Olduğu Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	N	%
Kursiyer bulma	16	17.4
Araç-gereç eksikliği	16	17.4
Fiziki çevre yetersizliği	14	15.3
Ücretin yetersiz oluşu	14	15.3
Yöneticilerle	10	10.9
Gereksiz denetimler	9	9.7
Kurs saatlerinin uygun olmaması	8	8.6
Ulaşım	5	5.4
Toplam	92	100

Tablo 4’de spor bilimcilerin açmış olduğu kurslarda karşılaşmış olduğu sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde, büyük çoğunluğu %17.4’ü; kursiyer bulma ve araç-gereç eksikliğinden dolayı sorun yaşadığını belirtmiştir. Ayrıca spor bilimcilerin %15.3’ü; fiziki çevre yetersizliği, ücretin yetersiz olması, %10.9’u ise yöneticilerle sorun yaşadığı yönünde görüş bildirmiştir. Çalışmaya katılan spor bilimcilerin %9.7’si gereksiz denetimler, %8.6’sı kurs saatlerinin uygun olmaması sebebiyle, 5 kişi ise ulaşım konusunda sorun yaşadığını ifade etmiştir.

Bazı spor bilimciler görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

“Açılan kursların kısa süreli olması bizleri maddi anlamda yetersiz bırakmıştır.”(K1).

“Kursların çok kısa sürede yenilenmesi, gereksiz evrak işlemleri, öğrenci sayısının fazla istenmesi ve en önemlisi kursa devamlı kayıt alınamaması, ikiden fazla yenilenmemekte aynı öğrenci için büyük sorun uzun süre devam edememektir.”(K4).

“Yeterli malzeme bulunmadığı için bazı öğrenciler devre dışı kalmakta ve salon bulmakta zorlandığımız için sorun yaşıyoruz.”(K8).

“Açılan kurslarda eğitimden sonraki süreçte kursiyerlerin hayata daha çok katılması için desteklenmesi gerekmektedir. Halk eğitim kurslarında yapılan çalışmaların materyal desteklerindeki eksiklik kursiyerlerin yalnızca zaman geçirmek için geldikleri yerler olmasın engelleyecektir. Bu sebepten katılımcı sayısı düşmekte ve çalışanların maddi beklentileri sebebiyle eğitimin önüne geçip sadece sayı ve zamanı doldurma sürecine dönmektedir. Bu anlamda zaman zaman sorun yaşamaktayız”(K11).

“Kurs verimli geçmiş olsa da malzeme ve tesisiz yetersizliği, ulaşım gibi sorunlar her zaman karşılaşılan durumlardır. Bu durumlar ile başa çıkmaya harcanan vakitlerin olmaması, kursların çok daha verimsiz geçmesine sebep olmaktadır.”(K14).

“Katılım oranı, imkânların yeterli olmaması ve insanların bu konuda yeterli bilgiye sahip olmamaları gibi sorunlarla karşılaştım.”(K17).

“Katılım oranı, imkânların yeterli olmaması ve insanların bu konuda yeterli bilgiye sahip olmamaları gibi sorunlarla karşılaştım.”(K17).

“Kursiyer bulma sıkıntısı ve kurs saatlerin yetersizliğinde genellikle sıkıntı yaşadım.”(K18).

Tablo 5. Spor Bilimcilerin Açmış Olduğu Kurslarda Karşılaşmış Olduğu Sorunların Çözümüne İlişkin Önerilerinin Dağılımı

Temalar	N	%
İmkânlar ve şartlar iyileştirilmeli	18	15.1
Araç-gereç desteği sağlanmalı	16	13.4
Kurslar objektif biçimde açılmalı	14	11.7
Kursiyer bulmada yardımcı olunması	13	10.8
Ücretlerin arttırılması	13	10.8
Kurs sürelerinin uzatılması	13	10.8
Kursların ihtiyaca göre açılması	12	10
Denetimlerin düzenli olması	8	6.6
Daha fazla kurs açılması	8	6.6
Sağlıklı iletişim kurulması	5	4.2
Toplam	120	100

Tablo 5’de Spor bilimcilerin açmış olduğu kurslarda karşılaşmış olduğu sorunların çözümüne ilişkin önerileri incelendiğinde tamamına yakını %15.1’i imkan ve şartların iyileştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan spor bilimcilerin, %13.4’ü araç-gereç desteği sağlanması, %11.7’si de kursların objektif bir biçimde açılması gerektiği yönünde görüş ortaya koymuştur. Bunun yanında spor bilimcilerin %10.8’i; kursiyer bulmada yardımcı olunması, ücretlerin arttırılması ve kurs sürelerinin uzatılması gerektiği şeklinde öneride bulunmuştur. Çalışmaya katılan spor bilimcilerin %10’unun kursların ihtiyaca göre açılması, %6.6’sının; denetimlerin düzenli olması ve daha fazla kurs açılması yönünde öneri sundukları görülmüştür. 5 katılımcı ise sağlıklı iletişim kurulması gerektiği şeklinde öneri sunmuştur.

Bazı spor bilimciler görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

“Denetimlerin artması, maddiyatın iyileştirilmesi ve kursların daha uzun süreli olması gerektiğini düşünüyorum.”(K3).

“Yeni sistemde e devletten başvuru yapma kaldırılmalı, veliler bunu zahmetli görüp işlemde bulunmuyor. Ve bir öğrenci çok kez halk eğitim kurslarına kayıt olabilmeli.”(K5).

“Daha fazla kurs açılmasını talep ediyorum. Çünkü öğrenciler boşta kalıyor ve malzeme eksikliğinden dolayı mağdur olunuyor.”(K9).

“Çözüm önerilerim yetkililerin daha fazla denetim yapması, malzeme eksikliklerinin giderilmesi.”(K10).

“Eğitimcilerin maddi olarak rahatlatılması, çalışma şartlarında materyal desteklerinin sağlanması ve kursiyerlerin çalışma süreçlerinden sonra öğrendiklerini sosyal yaşamlarından destekleyecek alanların oluşturulması gerekmektedir. Spor alanlarında kulüpleşmelerin halk eğitim kurslarından desteklenmesi gerekmektedir. Diğer mesleki eğitimlerin belediyeler tarafından daha çok desteklenip üretime katılmaları gerekmektedir.”(K13).

“Halk eğitim kursları hakkında bilgi verilmesi ve bu kurslara katılan öğrencilerin daha iyi eğitim almaları için imkânların, araçların daha etkin olması gerektiği fikrindeyim.”(K15).

“Her kurs yenilemede yeni kursiyer bulma mecburiyeti kaldırılmalı ve kurs sürelerinin uzatılmaması.”(K16).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bu kısmında, spor bilimcilerin karşılaşmış olduğu sorunların ve çözüm önerilerinin incelenmesi amacıyla elde edilen bulgular ve sonuçlar yer almaktadır.

Spor bilimcilerin halk eğitim merkezlerinde açılan kurslara ilişkin genel olarak görüşleri incelendiğinde çoğunluğunun yetersiz bir uygulama olarak gördükleri bulgusuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda spor bilimcilerin halk eğitim merkezlerinde açılan kursları; amacına uygun olarak yapılmayan bir uygulama ve ders ücretlerinin yeterli olmadığı bir uygulama biçiminde görüş belirttikleri görülmüştür. Ayrıca çalışmaya katılan bazı spor bilimcilerin ise açılan kursları yeterli ve faydalı olarak gördükleri gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle halk eğitim merkezlerinde açılan kursların daha yeterli olabilmesi ve amacına uygun olarak ihtiyaçlar ölçüsünde olması gerektiğini söyleyebiliriz. Ulusoy ve Akpınar (2018), "Hayat boyu öğrenme programlarına katılan yetişkinlerin kurslar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi" başlıklı çalışmalarında, yetişkinlerin kendilerini kurslara katılmaya motive eden faktörler hakkında ne hissettiklerine bakmış ve kişisel gelişim, bireyselleştirme, uygunluk, sosyal destek, ekonomiklik, yetişkinlerin boş zamanlarını değerlendirme isteği, yeni şeyler öğrenme isteği, arkadaş edinme isteği ve kursun faydalı olduğunu düşünmenin en önemli faktörler olduğu sonucuna varmışlardır.

Ayrıca yapılan farklı çalışmalarda da gerek kurum yöneticilerinin gerekse de sınıf öğretmeni adaylarının hayat boyu öğrenme kurslarına ilişkin olarak bulgularımıza benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Doğan ve Kavtelek, 2015; Demirel ve Yağcı, 2012).

Spor bilimcilerin halk eğitim merkezlerinde açılan kursların yeterliliğine ilişkin görüşleri incelendiğinde tamamına yakınının açılan kursların yeterli olmadığı yönünde görüş ifade ettiği görülmüştür. Yine spor bilimciler gereksiz açılan kurs sayısının fazla oluğunu ve açılan kursların amacı dışında açıldığını belirtmiştir. Spor bilimcilerin görüşlerinden hareketle öncelikle kursların amacı dışında açılmaması ve gereksiz açılan kursların denetlenmesi gerektiğini ifade edebiliriz.

Spor bilimcilerin daha önce halk eğitim merkezlerinde kurs açıp açmadıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde tamamı %71.5'i kurs açtığını ifade etmiştir. Ayrıca çalışmaya katılan bazı spor bilimciler ise açılan kursların verimli ve keyifli olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Buradan hareketle çalışmaya katılan spor bilimcilerin düzenli olarak kurs açtıklarını belirtebiliriz. Spor bilimcilerin açmış olduğu kurslarda karşılaşmış olduğu sorunlara ilişkin görüşlerini inceledi-

ğımızde araştırmaya katılanların çoğunluğunun kursiyer bulma ve araç-gereç eksikliğinden dolayı sorun yaşadığı görülmüştür. Aynı zamanda çalışmaya katılan spor bilimcilerin; fiziki çevre yetersizliği, ücretin yetersiz olması ve yöneticilerden dolayı sorun yaşadıkları ön plana çıkmıştır. Bunun yanında katılımcıların; gereksiz denetimlerin yapılması kurs saatlerinin uygun olmaması ve ulaşım konusunda sorun yaşadıkları ifade edilmiştir. Ortaya çıkan görüşlerden hareketle halk eğitim merkezlerinde kurs açan spor bilimcilerin bir takım sorunlarla karşılaştığını söyleyebiliriz. Ayrıca kurs açanlara kursiyer bulma konusunda destek sağlanmasının yanında, araç-gereç desteği ve fiziki çevre şartlarının biraz daha iyileştirilmesi konusunda yardımcı olunması gerektiğini ifade edebiliriz. Bunun yanında ücret konusunda iyileştirme yapılması ve yöneticilerin kurs açanlarla sağlıklı iletişime geçebilmesi gerektiği söylenebilir. Dolanbay (2014) yaptığı çalışmasında halk eğitim merkezlerinde açılan kurslarda öğretmen ihtiyacının olduğu ve usta öğreticilerin ücretlerinin yeterli olmadığını bulmuştur. Başka bir sorun olarak; idarecilerin yaşlı olmasından dolayı halk eğitim gibi dinamik yapısı olan bir kurumun işleyişini yavaşlattığı, bazı tecrübesiz idarecilerin ise bu kurumlarda istenilen verimi gösteremediği sonucuna ulaşılmıştır.

Avşaroğlu (2019) yaptığı bir çalışmada ön yargılardan dolayı kurslara katılan kadınların sayısının az olduğunu ortaya çıkarmıştır. Selçuk (2017) yaptığı bir çalışmada halk eğitim merkezlerinde açılmış kurslara devam eden kursiyerlerin yaşlı olması sebebiyle devamsızlık yaptığı ve kursa katılım konusunda isteksiz olduğunu bulmuştur. Karabacak ve Kaygın (2018) yaptıkları çalışmalarda kursiyerlerin kurslara devamsızlık yaptığını bulmuştur. Çözüm olarak; sosyal yardımlaşma kanalı ile kursa devam eden kursiyerlere nakdi ödeme yapılarak kursa katılımın cazip hale getirilebileceği, özgüven konusunda rehber öğretmenlerden destek alınabileceği, öğretmenlerin kursiyerlerle ilgili hizmet içi eğitim almasının uygun olabileceği, kurs merkezinin içerisinde kursiyerlerin çocukları için kreşlerin açılması gerektiği ve kurs sınıflarında seviye gruplarının oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Farklı bir çalışmada ise, kursların yapıldığı sınıfların diğer okulların bodrum katlarında, sağlıksız yerlerinde gerçekleştirilmektedir (Türkoğlu ve Uça, 2011). Bu çalışmadan elde edilen sonuçların literatürle desteklendiği görülmüştür. Bu sorunlara yönelik çözüm olarak; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından müstakil ve özel donanımlı sınıfların yapılması gerektiği, araç-gereç eksikliği için ödenek gönderilmesinin faydalı olacağı, ısınma problemlerinin yaşanmaması için milli eğitim müdürlüğü ile görüşmeler yapıp bu sorunun çözülebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Spor bilimcilerin açmış olduğu kurslarda karşılaşmış olduğu sorunların çözümüne ilişkin önerilerine baktığı-

mızda tamamına yakını imkân ve şartların iyileştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bunun yanında araç-gereç desteği sağlanması, kursların objektif bir biçimde açılması gerektiği, kursiyer bulmada yardımcı olunması, ücretlerin arttırılması ve kurs sürelerinin uzatılması gerektiği şeklinde öneriler ön plana çıkmıştır. Spor bilimcilerin; kursların ihtiyaca göre açılması, denetimlerin düzenli olması ve daha fazla kurs açılması yönünde öneri sundukları görülmüştür. Çözüm olarak; öğretmen ücretlerinin arttırılması gerektiği, alay konusu olan kursiyerlere yönelik rehber öğretmenleri tarafında destek verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Kurs merkezlerinde çalışan öğretmenlerin ücretlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir (Selçuk, 2017). Dolanbay (2014) yaptığı bir çalışmada kurs merkezlerinde görev yapan idarecilerin usta öğreticilerle iletişim sıkıntısı yaşadığını ortaya çıkarmıştı. Çözüm olarak; idarecilerin yöneticilikle ilgili yüksek lisans yapması ya da hizmet içi eğitim alması gerektiği, öğretmenlere adil davranması ve empati kurması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, spor bilimcilerin halk eğitim merkezlerinde açılan kursları yetersiz olarak gördükleri ve açılan kursların amacına yönelik olarak açılmadığını belirtmişlerdir. Aynı zamanda katılımcıların tamamı düzenli olarak kurs açtığını belirtirken, gereksiz açılan kurs sayısının fazla olduğunu ifade etmiştir. Çalışmaya katılan spor bilimcilerin; kursiyer bulma, araç-gereç eksikliği, fiziki çevre yetersizliği, ücretin yetersiz olması ve yöneticilerden dolayı sorun yaşadıkları ön plana çıkmıştır. Özellikle gereksiz denetimlerin yapıldığı, kurs saatlerinin uygun olmadığı ve ulaşımdan dolayı katılımcıların sorun yaşadığı görülmüştür. Katılımcıların halk eğitim merkezlerinde açılan kursların çözümüne ilişkin olarak; gerek fiziki gerekse de çevresel imkân ve şartların iyileştirilmesi, kursların objektif bir biçimde açılması, kursiyer bulmada yardımcı olunması, ücretlerin arttırılması, kurs sürelerinin uzatılması ve gereksiz denetimlerin yapılmaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Kursların daha objektif bir biçimde açılması, Halk eğitim merkezlerindeki imkân ve şartların iyileştirilmesi, Gereksiz kursların açılmaması, Kursiyerlere araç-gereç desteği sağlanması, Kursiyer bulma konusunda destek olunması, Ücretlerin arttırılması, Gereksiz denetimlerin yapılmaması.

KAYNAKÇA

- Avşaroğlu, G. (2019). *Aile Eğitimi Kurs Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi.)* Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Budak, Y. (2009). Hayat boyu öğrenme ve ilköğretim programlarının hedeflemesi gereken insan tipi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (3), 693 – 708.
- Büyükkaragöz, S. Muştu, H. Pilpen Y. Ö. (1997). *Eğitime Giriş*, Konya.
- Demiralp, D., and Kazu, H. (2017). Öğretmen adaylarının etkili yaşam boyu öğrenme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 71-85. DOI: 10.17679/inuefd.354234
- Demirel, M. and Yağcı, E. (2012). Sınıf öğretmenleri adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 100-111.
- Diker Coşkun, Y. and Demirel, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 108-120.
- Doğan, S. and Kavtelek, C. (2015). Hayat boyu öğrenme kurum yöneticilerinin hayat boyu öğrenmeye ilişkin algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 82-104.
- Dolanbay, T. (2014). *Hayat boyu öğrenme sürecinde halk eğitimi merkezlerinin yaşadığı yönetsel sorunlar (Yüksek Lisans Tezi)*. Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Evin Gencel, İ. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 237-252.
- Geray, C. (2002). *Halk eğitimi*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- HBOGM. (2021). Milli eğitim bakanlığı hayat boyu öğrenme genel müdürlüğü izleme ve değerlendirme. <http://hbogm.meb.gov.tr/dosyalar/izlemedegerlendirmepor/2017-1/mobile/index.html#p=1>. (Erişim Tarihi: 09.10.2022).
- Karabacak, S. ve Kaygın, H. (2018). Uluslararası yetişkin becerileri araştırmasına (PIAAC) yönelik halk eğitim merkezlerinde görev yapan eğitimcilerin görüşleri. *Turkish Studies Education Sciences*, 13(11), 745-762.
- Kılıç, E. (1981). *Halk Eğitiminde Kuram ve Uygulama*, Ankara.
- Klamma, R., Chatti, M.A., Duval, E., Hummel, H., Hvannberg, E.T., Kravcik, M., Law, E., Naeve, A. and Scott, P. (2007). Social software for life-long learning. *Journal of Educational Technology and Society*, 10(3), 72-83.
- Kurt, İ. (2000). *Yetişkin Eğitimi*, Ankara.
- Miser, R. ve Arslan, S. (2015) *Halk Eğitim Merkezlerinin Rekreatif Kullanımı, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Sayı:1. 4* (38).

- Oral, B. and Yazar, T. (2015). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(52), 001-011.
- Selçuk, M. (2017). *Halk eğitimi merkezlerinin karşılaştığı sorunlar, (Yüksek Lisans Tezi)*. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Smith, M.K. (1996). Adult education. 02.02.2019 tarihinde <http://www.infed.org/life-longlearning/badedgn.htm> adresinden erişilmiştir.
- Tanır, M. (2006). Türkiye'de halk eğitim hizmetlerinin yönetimi ve halk eğitim merkezlerinin etkililiği üzerine alan araştırması [Yüksek Lisans Tezi]. Kamu Yönetimi, Gazi Üniversitesi.
- Taş, H. Y. (2011). İŞKUR'un mesleki eğitim faaliyetlerinin istihdam üzerine etkileri: Yalova İŞKUR örneği. *Sosyal Siyaset Konferansları*, 61(2), 153- 176.
- Türkoğlu, A. ve Uça, S. (2011). Türkiye'de halk eğitimi: tarihsel gelişimi, sorunları ve çözüm önerileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 48-62.
- Ulusoy, Y. Ö. ve Akpınar, Ş. (2018). Hayat boyu öğrenme programlarına katılan yetişkinlerin kurslara ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Sosyal araştırmalar ve davranış bilimleri dergisi*, 4(6): 211-231.
- Ünal, C. (2006). Bazı AB ülkelerindeki halk eğitim ve mesleki eğitim uygulamaları ve ülkemizin halk eğitim ve mesleki eğitim uygulamaları açısından AB'ye uyumlaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul).
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, M. (2009). Hayat boyu öğrenme kapsamında yaygın eğitim ve halk eğitimi merkezleri. Ankara: Gazi Kitabevi.

3. BÖLÜM

10-13 Yaş Arası Yüzücülerin Beslenme Tutum ve Davranış Düzeylerinin İncelenmesi

Mustafa Şahin¹ & Şihmehmet Yiğit²

¹ Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Tokat

² Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Osmaniye

GİRİŞ

Sağlıklı yaşam ve beslenme, insanın yaşam kalitesinde yani yaşamında vazgeçilmez olgulardan birisidir (Dalbudak, Yılmaz, Yiğit, 2020). Sağlıklı beslenme bireylerin fizyolojik, mental ve sosyal iyilik haline katkıda bulunan yaşamın önemli bir tamamlayıcısıdır. Uygun ve güvenilir besinlerin tüketimi ile vücudun ihtiyaç duyduğu besin öğelerini yeterli miktarda içeren dengeli bir diyet “sağlıklı beslenme” olarak tanımlanabilir (WHO, 1998). Sağlıklı beslenmeyi gerçekleştirebilmek için yeterli beslenme bilgisine, yeterli beslenme bilgisi için ise doğru bir beslenme eğitimi ihtiyacı vardır. Beslenme eğitimi hangi besinlerin ne kadar tüketilmesi gerektiği, sağlıklı beslenme alışkanlıkları ve uygulamalarının engellenmesi, besin kaynaklarının daha etkili ve ekonomik bir şekilde nasıl kullanılması gerektiğinin bireylere öğretilerek beslenmenin düzeltilmesini amaçlamaktadır (Yardımcı ve Özçelik, 2015). Sağlıklı beslenme eğitimi, kişileri bilgilendirme, onlarda eğitilen konu hakkında bir tutum oluşmasını sağlama ve sonunda istenen davranışa ulaştırma için geliştirilmiş dinamik bir sistemler bütünüdür.

İleride sağlıklı bireyler olmamız anne karnındayken nasıl beslendiğimizle başlamaktadır. Doğru ve sağlıklı beslenme ilkelerini bilen ve takip eden bir anne adayı doğumdan sonra bu ilkeler doğrultusunda sağlıklı bir çocuk yetiştirebilir. Küçük yaşlardan itibaren verilecek doğru beslenme bilgileri ileride kalıcı davranışlara dönüşecek ve sağlanan devamlılık sonucunda sağlıklı bireylerden oluşan bir toplumun temelleri atılacaktır. Araştırmalar beslenme durumunun bireylerin ileride kanser, diyabet, koroner kalp hastalıkları gibi birçok hastalığa yakalanma ihtimallerini de etkilediğini göstermiştir (WHO 2003b). Genel olarak beslenme; vücudun etkin bir biçimde çalışması için gerekli olan besin öğelerinin, vücuda dahil edilmesi, bu öğelerin sindirilmesi ve emilimi sürecidir (Merdol ve ark.,1997). Bu süreç sonunda vücudumuz hayati faaliyetlerini sürdürmek üzere enerjiye olan ihtiyacını karşılar, sağlığımız korunur, fiziksel olarak büyümemiz ve gelişmemiz mümkün olur. Sportif faaliyetlerde bulunmamız ve yaptığımız egzersizlerin etkilerini en üst seviyeye çıkarmak için temel besin öğeleri olan karbonhidratlar, yağlar, proteinler, vitaminler, mineraller ve suyun belirli bir program dahilinde dengeli bir şekilde tüketilmesi ise sporcu beslenmesi olarak tanımlanabilir (Woolf & Manore, 2006). Dengeli ve sağlıklı bir beslenme egzersiz yapan çoğu kişi için yeterlidir. Müsabaka yapan sporcular için yiyecek tercihindeki doğru tercihler sporcunun müsabakayı kazanma ile kaybetme arasındaki farkı belirlemektedir (Ersoy, 2013, s. 173). Sporda başarıya bir anda ulaşılmaz. Beslenme başarısının oluşmasını sağlayan en önemli etmenler arasında yer almaktadır. Genetik özellikler ve antrenmana uyumda beslenmenin katkıları vardır. Sporcunun

antrenman öncesi ve müsabaka öncesi uygun olarak yaptığı beslenme (uygun yiyecek/ sıvı tüketimi) performansını olumlu yönde etkileyeceği gibi sonrası içinde alacağı uygun sıvı ve yiyecek tüketimi toparlanma sürecinde hızlanma etkisi sağlayacaktır (Ersoy, 2011, ss. 33-34).

Sporcular zamanlarının çoğunu performanslarını geliştirmek için antrenman yaparak geçirmektedirler. Yaptıkları antrenmanların yüksek düzeyde ve olumlu sonuç verebilmesi için doğru beslenme çok önemlidir (Yarar ve ark.,2011). Bir sporcunun beslenme programı tamamen kişiye özel hazırlanmaktadır. Bu program ayarlanırken sporcunun fiziksel özellikleri, yaşı, cinsiyeti, herhangi bir kronik rahatsızlığı olup olmadığı ve hangi spor dalıyla ilgilendiğine göre ayarlanması oldukça önemlidir. Aynı spor dallarında, aynı takımda antrenman yapan kişilerin bile almaları gereken besinler, enerjiler de farklılık göstermektedir (Öcal ve Söyleyici, 2022). Beslenmelerine dikkat eden antrenman öncesi ve sonrasında olması gerektiği gibi beslenen sporcuların performansının arttığı, aynı zamanda yetersiz ve düzensiz, programa uygun beslenmeyen kişilerin ise performans düşüklüğü ve sakatlanmalar yaşadığı görülmektedir. Sporcular vücut ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli enerjiye, glikojen depolarının aktivesi için karbonhidrata, kas onarımı ve gelişimi için proteine ve sıvı dengesini korumak için ise suya ihtiyacı vardır (Burkhart ve ark., 2016).

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu Araştırma grubunu 2024-2025 Eğitim Öğretim döneminde Çukurova Üniversitesi spor kulübü yüzme takımında bulunan 10-13 yaş aralığındaki 42 bayan 66 erkek toplam 108 sporcudan oluşmaktadır.

Verilerin toplanması

Araştırmanın verilerini toplamak için, araştırmacılar tarafından katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımlarının belirlenmesi için hazırlanan 5 soruluk kişisel bilgi formunun yanı sıra, Tekkurşun, Demir ve Cicioğlu (2019) tarafından geliştirilen Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum ölçeği, kullanılmıştır. SBİTÖ toplam puanı 21 maddeden hesaplanmaktadır. Ölçek, "Katılıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle Katılıyorum" ifadelerini içeren bir sıralama kullanır. Olumlu tutum maddeleri 1,2,3,4 ve 5 puan aldı; olumsuz tutum maddeleri 5,4,3,2 ve 1 puan aldı. Olumsuz tutum madde skorları (1-5) ters çevrilerek (5-1) olarak kodlanmalıdır. Ölçekte alınabilecek minimum puan 21 maksimum puan ise 105'tir. Olumlu tutum maddeleri: Madde1,2,3,4,5,12,13,14,15,16.

Olumsuz tutum maddeleri: Madde 6,7,8,9,10,11,17,18,19,20,21. SBİTÖ alt faktörleri; Beslenme Hakkında Bilgi (BHB) - (madde 1,2,3,4,5) (minimum 5, maksimum 25 puan alınabilir) Beslenmeye Yönelik Duygu (BYD) - (madde 6,7,8,9,10,11) (minimum 6, maksimum 30 puan alınabilir) Olumlu Beslenme Alışkanlığı (OB) (madde 12,13,14,15,16) (minimum 5, maksimum 25 puan alınabilir) Kötü Beslenme Alışkanlığı (KB) (madde 17,18,19,20,21) (minimum 5, maksimum 25 puan alınabilir).

Verilerin analizi

SBİTÖ ve alt faktör toplam puanlarının demografik ve fiziksel özelliklere bağlı özet istatistikleri verilmiştir. Normal dağılım varsayımının sağlandığı alt faktörler ve SBİTÖ için, “Bağımsız örneklem t-testi” ve “Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)” testleri ile gruplar arası farklılıklar, “Tukey’in Post Hoc” testi ile de farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığı test edilmiştir. Normal dağılım varsayımının sağlanmadığı kötü beslenme alışkanlığı alt faktörü için ise “Mann-Whitney U testi” ve “Kruskal-Wallis tek yönlü varyans analizi (K-W ANOVA)” testleri ile gruplar arası farklılıklar, “Dunn Bonferroni” testi ile de farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığı test edilmiştir. Analizler 95% güven düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Çocukların Demografik ve Fiziksel Özelliklerinin Dağılımı

Değişken	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yaş		
10	42	38,9
12	24	22,2
13	42	38,9
Cinsiyet		
Kadın	42	38,9
Erkek	66	61,1
Boy		
140 cm’den az	12	11,1
140 cm – 149 cm arası	30	27,8
150 cm – 159 cm arası	42	38,9
En az 160 cm	24	22,2
Kilo		
40 kg’dan az	42	38,9
40 kg – 49 kg arası	42	38,9
En az 50 kg	24	22,2
Toplam	108	100,0

Araştırmaya katılan 108 çocuktan oluşan örneklemin;

42'si (38,9%) 10, 24'ü (22,2%) 12 ve 42'si (38,9%) ise 13 yaşındadır. 42'si (38,9%) kadınlardan ve 66'sı (61,1%) ise erkeklerden oluşmaktadır. 12'sinin (11,1%) boyu 140 cm'den az, 30'unun (27,8%) boyu 140 ile 149 cm arasında, 42'sinin (38,9%) boyu 150 ile 159 cm arasında ve 24'ünün (22,2%) ise boyu en az 160 cm'dir. 42'sinin (38,9%) kilosu 40 kg'dan az, 42'sinin (38,9%) kilosu 40 ile 49 kg arasında ve 24'ünün (22,2%) ise kilosu en az 50'dir.

Tablo 2. SBİTÖ ve Alt Faktör Toplam Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı Özet İstatistikler

SBİTÖ ve alt faktörleri	En düşük	En yüksek	Ortalama	Standart sapma	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach's Alpha
Beslenme hakkında bilgi	16,00	25,00	21,61	2,93	-0,276	-1,022	0,869
Beslenmeye yönelik duygu	12,00	23,00	17,00	3,59	0,213	-1,118	0,639
Olumlu beslenme alışkanlığı	12,00	25,00	21,44	3,74	-1,156	0,987	0,740
Kötü beslenme alışkanlığı	11,00	25,00	22,38	3,50	-2,301	6,159	0,814
SBİTÖ	60,00	97,00	82,44	11,45	-0,753	-0,526	0,901

Tabloya göre, alt faktör toplam puan ortalamaları 17,00-22,38, standart sapmaları 2,93-3,74 ve Cronbach's Alpha değerleri de 0,639-0,869 arasında değerler almıştır. Ayrıca, SBİTÖ toplam puan ortalaması 82,44, standart sapması 11,45 ve Cronbach's Alpha değeri ise 0,901'dir. Normallik varsayımları için Çarpıklık ve Basıklık değerleri dikkate alınmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 değerleri arasında olması durumunda normallik varsayımını sağladığı, bu aralık dışında olursa da normal dağılım varsayımını sağlamadığı ve normal dağılıma sahip bir kitleden gelmediği sonucuna ulaşılır (George ve Mallery, 2019).

Tablo 3. SBİTÖ ve Alt Faktör Toplam Puanlarının Demografik ve Fiziksel Özelliklere Bağlı Özet İstatistikler

Değişken		BHB	BYD	OB	KB	SBİTÖ
Yaş						
10		23,14±3,07	18,42±3,55	22,42±3,90	23,28±2,42	87,28±11,11
12	Ortalama ± ss	22,00±2,44	16,00±1,82	21,25±1,70	22,75±1,50	82,00±5,35
13		19,85±2,34	16,14±4,29	20,57±4,57	21,28±5,02	77,85±13,48
	p-değeri	0,101	0,430	0,673	0,708	0,323
Cinsiyet						
Kadın		23,42±2,07	18,85±2,67	24,28±1,11	24,28±0,75	90,85±3,80
Erkek	Ortalama ± ss	20,45±2,87	15,81±3,70	19,63±3,72	21,18±4,04	77,09±11,54
	p-değeri	0,031*	0,080	0,006*	0,035*	0,008*
Boy						
140 cm'den az		25,00±0,00	21,50±2,12	22,00±4,24	24,50±0,70	93,00±2,82
140 cm – 149 cm arası		23,40±1,81	18,00±2,44	23,80±1,64	23,60±1,14	88,80±4,86
150 cm – 159 cm arası	Ortalama ± ss	20,85±3,07	15,71±3,72	19,85±4,22	20,71±4,75	77,14±13,13
En az 160 cm		19,00±1,41	15,75±3,86	21,00±4,32	22,75±3,20	78,50±11,67
	p-değeri	0,024*	0,178	0,367	0,431	0,151
Kilo						
40 kg'dan az		23,85±1,67	19,00±2,76	23,28±2,36	23,85±1,06	90,00±4,61
40 kg – 49 kg arası		20,85±3,07	16,14±3,80	20,85±4,52	22,71±2,28	80,57±12,23
En az 50 kg	Ortalama ± ss	19,00±1,41	15,00±3,55	19,25±3,50	19,25±6,18	72,50±11,32
	p-değeri	0,011*	0,150	0,205	0,296	0,032*

Örneklemin SBİTÖ ve alt faktör toplam puanları, yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p \geq 0,05$). Örneklemin beslenmeye yönelik duygu (BYD) alt faktör toplam puanları, cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p \geq 0,05$). Diğer alt faktörler ve SBİTÖ toplam puanlarında ise $p < 0,05$ elde edilmiştir ve anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, kız çocukların BHB, OB, KB alt faktör ve SBİTÖ toplam puanları erkek öğrencilerden daha yüksek tespit edilmiştir. Beslenme hakkında bilgi (BHB) alt faktör toplam puanlarında $p < 0,05$ elde edilmiştir ve anlamlı fark-

lılık tespit edilmiştir. Buna göre, çocukların boy uzunlukları arttıkça BHB alt faktör toplam puanlarının azaldığı tespit edilmiştir. BYD, OB, KB alt faktör ve SBİTÖ toplam puanları ise, çocukların boy uzunluklarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p \geq 0,05$). Beslenme hakkında bilgi (BHB) alt faktör ve SBİTÖ toplam puanlarında $p < 0,05$ elde edilmiştir ve anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, çocukların kiloları arttıkça BHB alt faktör ve SBİTÖ toplam puanlarının azaldığı tespit edilmiştir. BYD, OB, KB alt faktör toplam puanları ise, çocukların boy uzunluklarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p \geq 0,05$). Kötü beslenme alışkanlığı alt faktör toplam puanları normal dağılıma sahip bir kitleden gelmediği ve çarpık bir dağılıma sahip olduğu için diğer alt faktörler ve SBİTÖ ile ilişkilerin ölçümünde Spearman korelasyon katsayısı yardımıyla ölçek ve alt ölçek toplam puanları arasındaki ilişki ölçülmüştür. BHB, BYD, OB alt faktör ve SBİTÖ toplam puanları ise normal dağılım varsayımını sağladığı için bu alt faktörler ve SBİTÖ arasındaki ilişkilerin ölçümünde ise Pearson korelasyon katsayısından faydalanılmıştır. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değişen değerler alır. Pozitif bir değer iki değişken arasındaki aynı yönlü, negatif bir değer ise iki değişken arasındaki ters yönlü bir ilişkiyi gösterir. Korelasyon değeri -1'e ve +1'e yaklaştıkça aralarındaki ilişkinin şiddeti artar. Korelasyon katsayısının 0 olması iki değişken arasında bir ilişki olmadığını gösterir. 0'a yaklaştıkça ilişkinin şiddeti azalır. Tabloda parantez içerisinde ilgili teste ilişkin p-değeri verilmiştir.

Tablo 4. Teste İlişkin P-Değeri

	SBİTÖ	Beslenme hakkında bilgi (BHB)	Beslenmeye yönelik duygu (BYD)	Olumlu beslenme alışkanlığı (OB)	Kötü beslenme alışkanlığı (KB)
SBİTÖ	1,000	0,860** (<0,001)	0,839** (<0,001)	0,871** (<0,001)	0,737** (<0,001)
Beslenme hakkında bilgi (BHB)		1,000	0,764** (<0,001)	0,691** (<0,001)	0,433 (0,073)
Beslenmeye yönelik duygu (BYD)			1,000	0,589* (<0,001)	0,515* (0,029)
Olumlu beslenme alışkanlığı (OB)				1,000	0,702** (0,001)
Kötü beslenme alışkanlığı (KB)					1,000

**Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

*Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Unutulmamalıdır ki beslenmeye yönelik duygu ve kötü beslenme alışkanlığı alt faktörleri tamamen olumsuz tutum maddelerinden oluşmaktadır. Bu sebeple toplam puanın yükselmesi aslında sağlıklı beslenmeye yönelik duygunun arttığını ve kötü beslenme alışkanlığının azaldığını göstermektedir. Elde edilen korelasyon tablosuna göre SBİTÖ ile tüm alt faktörleri arasında aynı yönlü ve istatistiksel olarak 99% güven düzeyinde anlamlı bir ilişki vardır. Çocukların beslenme hakkında bilgileri arttığında, sağlıklı beslenmeye yönelik duyguları arttığında, olumlu beslenme alışkanlıkları arttığında ve kötü beslenme alışkanlıkları azaldığında “Sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumları” da artmaktadır. Alt faktörler arasındaki ilişkilere bakılacak olursa, BHB ile BYD ve OB arasında 99% güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve aynı yönlü bir ilişki vardır. Buna göre çocukların sağlıklı beslenmeye yönelik duyguları ve olumlu beslenme alışkanlıkları artarken beslenmeye hakkında bilgileri de artmaktadır. BHB ile KB toplam puanları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur. BYD ile OB ve KB arasında 95% güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve aynı yönlü bir ilişki

vardır. Buna göre, çocukların olumlu beslenme alışkanlıkları artarken veya kötü beslenme alışkanlıkları azalırken sağlıklı beslenmeye yönelik duyguları da artmaktadır. OB ile KB arasında 99% güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve aynı yönlü bir ilişki vardır. Buna göre, çocukların olumlu beslenme alışkanlıkları artarken kötü beslenme alışkanlıkları ise azalma eğilimindedir.

SONUÇ

Bu çalışma 10-13 yaş aralığında yüzme sporuyla ilgilenen çocukların Beslenme tutum ve davranış düzeyleri, Beslenme tutum ve davranış düzeyleri ve sporda başarılı olma arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve çıkan sonuçların değerlendirilmesidir. Araştırma sonucunda çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde; Beslenme tutum ve davranış düzeyleri yüksek çıkan çocukların spordaki başarıları arasında anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Beslenme tutum ve davranış düzeyleri yüksek sporcu çocukların performanslarının da yüksek olmasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki vardır. Sporcu çocuklardan beslenmelerine dikkat eden antrenman öncesi ve sonrasında olması gerektiği gibi beslenen sporcuların performansının arttığı, aynı zamanda yetersiz ve düzensiz, programa uygun beslenmeyen kişilerin ise performans düşüklüğü ve sakatlanmalar yaşadığı görülmektedir (Cengiz, 2019). Sporcular zamanlarının çoğunu performanslarını geliştirmek için antrenman yaparak geçirmektedirler. Yaptıkları antrenmanların yüksek düzeyde ve olumlu sonuç verebilmesi için doğru beslenme çok önemlidir (Yarar ve ark., 2011). Doğru beslenme bilgisine dayalı olarak yeterli ve dengeli beslenme uygulamalarının sağlık ve spor performansı için önemi birçok kaynakta ele alınmıştır (Özdoğan Y, 2011). Sporcuların yeterli ve dengeli beslenebilmeleri için en önemli uygulamaları öğün atlamamaları olmalıdır, ancak sporcuların %31.8'inin öğün atladığı belirlenmiştir. Sporcuların beslenme uygulamalarındaki hataların bilgilerindeki eksiklikten kaynaklandığı düşünülmektedir. Doğru uygulamaların temelini doğru bilgilerle donanımlı olmak oluşturmaktadır. Ancak beslenme bilgisi yeterli olmasına rağmen bazı bireylerin bu bilgileri günlük yaşamlarında uygulamadıkları da bilinen bir gerçektir. (Hoogenboom BJ, 2009) Çocuk ve ergen sporcuların hem sağlıklarını korumak hem de performansını korumak için beslenme eğitimi ve beslenme uzmanı desteği şarttır. Sporda yeterli ve dengeli beslenmenin hedefi sağlıklı olmak, performansı artırmak, sakatlanmaları önlemek, yarışma ve sakatlanmalar sonrası çabuk toparlanmayı sağlamaktır (TÜBER, 2016). Sporcunun yaşı, cinsiyeti, antrenman sıklığı, süresi, beslenme alışkanlıkları burada önemlidir. Yeterli ve dengeli beslenmenin tek başına bir sporcunun başarısını garanti etmediği, ancak yetersiz ve dengesiz beslenmenin bazı sağlık problemlerine ve performans düşüklüklerine neden olduğu kabul edilmektedir

(Özdemir, 2010). Genel olarak tüm sporcular sağlığın ve performansın devamlılığı için enerji ve besin öğelerinin yeterli tüketilmesini sağlamak, branşı özel vücut yağ ve yağsız kütle yüzdesinde devamlılığı oluşturmak, antrenman sonrası optimal toparlanmayı ve sıvı dengesini sağlamak zorundadır (Ersoy ve Büyükkaragöz, 2012). Sporcu beslenmesi, son yıllarda üzerinde çok fazla çalışma yapılan ve gittikçe de dikkat çeken bir bilim dalıdır. Üst düzey performansın sağlanması için yapılacak çalışmalarda; besin maddelerinin tanınması, nelerden oluştuklarının ve ne zaman ne kadar tüketilmesi gerektiğinin, günlük enerji ihtiyacının sporcular tarafından bilinmesi gerekmektedir (Heaney vd., 2011; Yazar vd., 2011). Sporcuların sık sık antrenör ve spor eğitmenleri ile yüz yüze geldiği düşünöldüğünde sadece sporcuların değil, antrenörler ve spor eğitmenlerinin de beslenme ve sporcu beslenmesi konusunda bilgilendirilmeleri gereklidir (Şemşek vd., 2001; TorresMcgehee et al., 2012). Konuyla ilgili bilgi sahibi olunduğunda ve iyi bir uygulama yapıldığında beslenme spordaki hedeflere ulaşmayı etkileyen en önemli etkidir

KAYNAKÇA

- Dalbudak, İ., Yılmaz, T., Yiğit, SM. The relationship between university students' quality of life and nutrition. *Progress in Nutrition*, 2020; 22(1), 112-121.
- George, D., & Mallery, P. (2019). *IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference*. (Sixteenth edition). Routledge, New York, NY 10017. <https://doi.org/10.4324/9780429056765>
- Heaney, S., O'Connor, H., Michael, S., Gifford, J., Naughton, G. 2011. Nutrition knowledge in athletes: A systematic review. *Int J Sport Nutr Exerc Metab*;21(3):248-61.
- Hoogenboom BJ, Morris J, Morris C, et al. Nutritional knowledge and eating behaviors of female, collegiate swimmers. *North American Journal of Sports Physical Therapy* 2009;4(3): 139-148.
- Burkhart, S. J., & Pelly, F. E. (2016). Dietary intake of athletes seeking nutrition advice at a major international competition. *Nutrients*, 8(10):635-638.
- Ersoy, G. (2011). *Egzersiz ve Spor Yapanlar için Beslenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Ersoy, G., Büyükkaragöz, A. 2012. *Sporcu Beslenmesi*. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Ersoy, G. (2013). *Fiziksel Uygunluk (Fitness) Spor ve Beslenme ile İlgili Temel Öğretiler*. Ankara: Ata Ofset Matbaacılık.
- Merdol, K.T., Başoğlu, S., Öner, N. (1997). *Beslenme ve Diyetetik Açıklamalı Sözlük*. Ankara: Hatiboğlu Yayınları
- TÜBER. 2016. *Türkiye Beslenme Rehberi*. T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 1031, Ankara.
- Şemşek, Ö., Yüktasır, B., Şemşek, S. 2001. Ergojenik yardımcı olarak kullanılan besin suplemleri. *Atatürk Üniv Besyo, Beden Eğit ve Spor Bilimleri Derg*;1(3):74- 81.
- Öcal, Z. S. S. (2022). *Sporcu Beslenmesi*. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimi*, (1):169-171.
- Özdemir, G. 2010. Spor Dallarına göre Beslenme. *SPORMETRE*; 8(1):1-6.
- Özdoğan Y, Özcelik AÖ, Evaluation of the nutrition knowledge of sports department students of universities. *Journal of the International Society of Sports Nutrition* 2011 ;8:11. *Bilim Dergisi*, 13(3): 369— 370.
- WHO. (1998). Healthy nutrition: an essential element of a health-promoting school. (Available online, WHO database at <https://apps.who.int/iris/handle/10665/63907>), Retrieved on July 10, 2019.

- Woolf, K., Manore, M.M. (2006). B Vitamins and Exercise, Does Exercise Alter Requirements? International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 16(5), 453- 484
- Yardımcı, H. & Özçelik, A.Ö. (2015). Üniversite öğrencilerinin öğün düzenleri ve beslenme eğitiminin beslenme bilgisine etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 43(1), 19-26.
- Yarar, H., Gökdemir, K., Eroğlu, H., & Özdemir, G. (2011). Elit seviyedeki sporcuların beslenme bilgi ve alışkanlıklarının değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor

4. BÖLÜM

Oyun ve Oyuncakların Çocukların Gelişimi Üzerindeki Etkileri

**Songül Gülfidan¹ & Doğanay Güngör² &
Fatma Yıldız³ & Vildan Büşra Arıkan⁴ &
Gamze Güngör⁵**

¹ Yüksek Lisans Öğrenci, Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gaziantep t

² Yüksek Lisans Öğrenci, Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gaziantep

³ Yüksek Lisans Öğrenci, Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gaziantep

⁴ Yüksek Lisans Öğrenci, Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gaziantep

⁵ Yüksek Lisans Öğrenci, Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gaziantep

Giriş

Oyun, çocukların kendilerini iyi hissetmelerine yardımcı olur. Oyun, çocuğun mutluluğunun ve yaşamdaki fazla enerjisinin bir çıkış noktasıdır (Nutku, 2006). Oyun, sosyallik, yetenek ve zeka gibi çeşitli değerleri içeren kişiliğin temel yapı taşlarından biridir. Oyun, fazla enerjinin boşaltılması, rahatlama ve zevk içeren bir öğrenme biçimidir (Aksoy & Çiftçi, 2014). Oyun, bireylerin hem kendi gruplarıyla hem de diğer gruplarla sosyalleşmesine ve ortak bir dilin oluşmasına katkıda bulunur (Alıncak, 2017). Okul öncesi çocukların çevrelerindeki yetişkinleri taklit ettikleri ve taklit ettikleri gözlemlenmektedir (Akkoyunlu ve Tuğrul, 2002). Oyun üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, oyunun birçok tanımı olduğu görülmektedir, ancak ortak bir tanım yapmak zordur ve her tanıma farklı anlamlar atfedilmektedir. Ortak bir tanımın olmaması, oyun konusunun çok kapsamlı ve sınırlarının geniş olduğu sonucuna götürür. Bu kadar çok tanım ve teoremin olması, oyunun önemini ve değerini ortaya koyar ve neden bu konuda bu kadar çok araştırma yapıldığı sorusuna cevap verir (Aydınlı & Ramazanoğlu, 2016; Ayan ve ark., 2015). Çevrelerini keşfetme arzusu ve merakı içinde olan çocuk, bu süreci en etkili şekilde oyunla tamamlar. Ayrıca yaşayarak öğrendiği, hayallerini genişlettiği ve çevresiyle bağ kurduğu bir alandır. Oyuncaklar ise oyunda kullanılan, etkili araçlardır. Oyuncaklar da oyunlar gibi, her çocuk için farklı anlamlar içerir. Çünkü her çocuk farklıdır ve hayal dünyaları, gelişim düzeyleri, duygu ve düşünceleri kendilerine özgüdür. Çocuk kendi kapasitesinin farkına varır, hareket kontrol mekanizması gelişir, duyguları netleşir, yetenek ve becerileri gelişir. Güç, kuvvet, dayanıklılık, denge, esneklik ve koordinasyon gibi motor beceriler, oyun sırasında sürekli test edilen motor tepkilerle gelişir. İnce motor beceriler de çamur, kil, oyun hamuru, kesme, yapıştırma ve oyuncaklar gibi malzemelerle yapılan aktivitelerle gelişir. Nöromüsküler sistemin gelişimi ve olgunlaşması, beceri ve performansın gelişmesine yol açar. Anne karnındaki hareketlilikle başlayan süreçte çocuk, çeşitli tepkiler ve motor becerilerle dünyaya gözlerini açar. Bebeklerin ilk hareketleri ve refleks tepkileri öğrenmenin temelini oluşturur ve deneyimlerle öğrenmeleri arttıkça motor beceri gelişimleri hızlanır. Özellikle doğumdan anaokulu döneminin sonuna kadar gelişimin çok hızlı olduğu bu süreçte, çocukların büyüdüğü ortamların doğru ve sağlıklı gelişim açısından çocuğun gelişimini destekleyecek şekilde tasarlanması çok önemlidir (Alıncak & Bozdağ, 2022; Bozkurt & Sözer, 2017; Kerkez, 2006).

Oyun ve Oyuncakların Bilişsel Gelişime Etkisi

Oyun, öğrenmede etkili bir destekçi olmasından dolayı eğitim üzerinde etkilidir (Dalbudak, 2019). Çocuk oyunları, çocukların eğitiminde ve kişiliklerinin gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Çocukların olumlu bir şekilde gelişebilmeleri

için, onların duygu ve düşünce dünyalarını bilmek gerekir. Oyun, çocukların duygusal ve zihinsel yeteneklerini de geliştirir ve olgunlaştırır. Çocuğun oyundan aldığı zevk, deneyimlerini kendi isteklerine göre değiştirip yaşamaktan kaynaklanır (Yeltekin & Alıncak, 2021; Alıncak & Tuzcuoğulları, 2016).

Mevlâna, “Oyun aslında akıldadır, ancak çocuk oyunla akıllanır” demiştir. Çocuk, bilişsel becerilerini kullanarak oynadığı oyuna şekil verir ve hayatına entegre eder, bu da gelişimini olumlu yönde etkiler. Çocuk doğduğu andan itibaren merak ve keşfetme içindedir. Bu merakını en rahat şekilde oyun alanında yaşayarak giderebilir. Oyun oynama sırasında çocuk; bilişsel becerilerinden faydalanır. Problemi tanıma, anlama, çözüm sunma, karşılaştırma, analiz etme, sentezleme, değerlendirme, gibi zihinsel süreçleri hızlandırır. Bilişsel bilgi ve becerileri oyun ile kendiliğinden öğrenir. (Uskan ve Bozkuş, 2019). Oyun sayesinde, kısa sürede verilmesi istenen her şey öğrenilir ve kalıcı hale gelir. Oyunun, çocuğun hem fiziksel hem de zihinsel gelişimi için son derece etkili olduğunu söyleyebiliriz (Dalbudak ve Yiğit, 2021).

Çocuklar oyunlar aracılığıyla toplumlarının normlarını, değerlerini ve sosyal becerilerini öğrenirler. Bu etkileşim, onların kişisel gelişimlerine ve sosyal sorumluluklarını anlamalarına katkıda bulunur. Geleneksel oyunlar sadece eğlenmek için bir araç olmakla kalmaz, aynı zamanda çocuklara yaşadıkları toplumun kültürel zenginliğini anlama ve içselleştirme fırsatı da sunar. Bu nedenle geleneksel oyunlar, sadece eğlence aracı olarak değil, aynı zamanda bir toplumun değerlerini, normlarını ve kültürel kimliğini taşıyan önemli bir öğrenme aracı olarak da görülmelidir. Bu oyunlar sayesinde çocuklar sadece eğlenmekle kalmaz, aynı zamanda sosyal birikimlerini zenginleştirir ve gelecekteki rollerini üstlenmeleri için güçlü temeller oluştururlar (Budak, 2016; Abakay ve ark. 2016).

Örneğin bir çocuk tahta bloklardan kule yapmak istiyor. Ancak yaptığı kule yükseldikçe, kule dengesini kaybediyor. Her yaptığında yıkıldığını gören çocuk, başta buna anlam veremeyip ısrarla aynı yolu denese de bir süre sonra neden yıkıldığını düşünmeye başlıyor. Sorguluyor, sebebini bulmak istiyor. Tekrar düşmemesi adına çözüm yolları arıyor, strateji belirliyor. Daha geniş bir zemin oluşturup onun üzerinde dizmeye başlıyor. Farklı şekillerde dizdiği blokları, deneme yanılma yaparak en son doğru bir şekilde dizmeyi başarıyor. Böylece kulesi yıkılmadan daha uzun süreli ayakta durabiliyor. Bu oyun ve oyuncaklardaki örnekte görüldüğü gibi, çocuk hem üst düzey düşünme becerilerini kullanıyor hem de duygularını kontrol etme, kendine güvenme gibi becerilerini geliştirmiş oluyor (Ellialtıoğlu, 2005).

İngiliz filozof John Locke (1632-1704), çocuğun zihnini “boş bir levha” olarak tanımlar ve bireyin tüm bilgileri yaşantılar yoluyla edindiğini savunur. Buna bağlı olarak oyun, çocukların dış dünyayla etkileşim halinde olarak deneyim edindikleri doğal bir öğrenme ortamı olarak değerlendirilir. (Locke, 1693/2000). Sürekli sorular sorduğu, cevap aradığı dönemde olan çocuk, hayal gücünü ve yaratıcılığını da geliştirir. Birebir yaşayarak deneyimlediği için, kurduğu ilişki sonucu, sonrasında karşılaştığı durumlarda nasıl bir tepki vereceğini veya probleme nasıl bir çözüm getireceğini bilir. Oyunda bulunan araç gereçler, oyunda geçerli olan kurallar ve ilkeler, oyunun nasıl oynandığı; çocuğu yeni bilgiler öğrenmeye yöneltir ve bunu sürekli hale getirir (Ellialtıoğlu, 2005). Piaget (1962), çocuğun, dünyayı oyunla anlamlandırdığını ve bilişsel gelişim için temel öğrenme yolunun oyundan geçtiğini ifade etmiştir. Çocuk oyun ve oyuncak ile; soru sorar, mantık yürütür, çözüm üretir, analiz-sentez yapar, tümdengelim ve tüme varım yapar, yaratıcılığını kullanır, hayal eder, eleştirir, planlar, tahmin eder, karşılaştırma yapar, dikkat eder, odaklanır, neden-sonuç ilişkisi kurar, hafızasını güçlendirir, matematiksel ve dilsel kavramları öğrenir.

Oyun ve Oyuncakların Sosyal ve Duygusal Gelişime Etkisi

İbn-i Sina (980-1037), çocuklar için oyunun bir ihtiyaç olduğunu ve bu ihtiyacın en iyi şekilde karşılanması gerektiğini belirtmiş ve oyunu sosyalleşme adına önemli bir araç olarak tanımlamıştır. Oyun ve oyuncak, doğrudan veya dolaylı olarak çocuğun sosyal gelişimine katkı sunar. Çocuk, oyun sayesinde kişilerle daha iyi ilişki kurmakta, konuşma becerisini geliştirmekte ve sosyal etkileşimini ilerletmektedir (Karakaya, 2011). Daniel Goleman (1946-), oyunu şöyle tanımlamaktadır: “Beynimiz, bizi sosyalleşmeye iten bir oyun dürtüsüyle donanmış halde gelir. Bir çocuğun oyunu; tehditler, korkular ve tehlikelerle yüzleşebileceği kendi güvenli alanını hem talep eder hem de yaratır. Oyun, çocuğa korkulan ayrılıkları veya terk edilmeleri yönetmenin doğal bir yolunu ve kendini keşfetme fırsatlarını sunar.” Vygotsky, "yakınsak gelişim alanı (ZPD)" kavramıyla oyunu ilişkilendirmiş ve oyun ile ilgili yaklaşımlara önemli bir katkı sunmuştur. Çocuğun kendi başına yapamayacağı bir görevi, bir yetişkinin ya da daha yetkin bir akranın yardımıyla gerçekleştirdiği alan, yakınsal gelişim alanı olarak tanımlanır. Oyun esnasında çocuk, bu alanda daha ileri düzeyde bilişsel ve sosyal davranışlar sergileyebilir (Goleman, 2019).

Çocuk, diğer kişilerle, oyun ve oyuncaklar aracılığı ile daha rahat iletişim kurar, sosyalleşir. Bu süreçte sosyal becerisi güçlenir. Arkadaşlık bağı kurmayı, paylaşmayı, iş birliği içinde olmayı öğrenir. Örnek olarak okul öncesi kurumlarında, güne serbest zaman etkinliği ile başlayan çocuklar, birlikte ve oyuncaklarla

oyun kuruyor. Bu esnada iletişim halinde oluyorlar. Oyun için birlikte kural belirleyip gerekli malzemeleri birleştiriyorlar. Oyun bitimi sınıf düzenini eski haline getiriyorlar. Birlikte kurdukları oyunlar ile paylaşmayı, saygı duymayı, iş birliğini, sorumluluk almayı, süreyi iyi kullanmayı, karşılaştıkları engelle başa çıkmayı, çözüm üretmeyi, düzenli olmayı, sıra beklemeyi, duyarlı davranmayı öğrenmiş oluyorlar. Kendi kurdukları oyun ile hayal gücünü ve yaratıcılığı kullanıyorlar. Bu esnada büründükleri rol, kurdukları cümleler ile kendi yaşantılarından örnekler sunarak kendi iç dünyalarını başkalarına aralıyorlar (And, 2012).

Başka bir örnek; yapboz etkinliği. Olan parçaların kurallar dahilinde düzenlenmesi, bir araya getirilmesi amacıyla oynanan bu oyun hem bireysel hem grupta oynanıyor. Grup ile olduğunda, bir araya gelen çocuklar, sırayla parçaları birleştiriyor. Bir çocuk yanlış yaptığında diğeri ona yardım ediyor ve birlikte çözüm arıyorlar. Sakin, dikkatli bir şekilde planlayarak tamamlamaya çalışıyorlar. Bu etkinlik sayesinde; birbirleriyle konuşuyorlar, iş birliği içinde planlama yapıyorlar, kurallara uyup sıra bekliyorlar, sabırlı oluyorlar, paylaşım içinde ve ortak başarı duygusunu yaşıyorlar, empatik yaklaşıyorlar. Çocuk oyun ve oyuncak ile iletişim kurmayı, ifade etmeyi, iş birliğini, paylaşmayı, sabretmeyi, takım ruhunu, strateji kurmayı, sıra beklemeyi, kurallara uymayı, duyguları tanımayı ve anlamayı, toplumsal kültürü ve kimliği, toplumsal rolleri, haklarını bilmeyi, adil davranmayı, uyumlu çalışmayı, başkalarını dinlemeyi, kendini tanımayı, girişken olmayı, ifade etmeyi, çözüm odaklı olmayı, özgüveni, empati kurmayı öğrenir. Olumsuz duygulardan (üzüntü, kaygı, öfke gibi) uzaklaşır, stresle başa çıkmayı öğrenir (Cinel, 2006).

Oyun ve Oyuncakların Fiziksel ve Motor Gelişime Etkisi

Okul öncesi dönemde oyun, çocukların fiziksel gelişimi ile doğrudan ilişkilidir. Kaba motor becerileri ve ince motor becerileri yapılan oyun etkinlikleri ile gelişir. Çocuk enerjiktir ve enerjisini aktarmak ister. En istekli ve dikkatini uzun süre koruyabildiği oyun etkinliğinde enerjisini kullanmak ister. Oyun etkinliği, çocuk için, uzuvlarını ve duyularını kullandığı en verimli zaman dilimidir. Hızlı bir büyüme evresinde olan çocuk için; kas ve eklemlerini güçlendirmek, dikkat ve koordinasyonu geliştirmek, denge kurmak gibi motor becerileri için en doğal yol, oyundur. Sonraki yıllar için de temel oluşturur. Oyunlarında kullandıkları oyuncaklar sayesinde, çocukların; el göz koordinasyonu, büyük ve küçük kasları olumlu yönde gelişir (Onur ve Sadioğlu, 2012).

Fiziksel aktivite olarak bildiğimiz koşma, zıplama, koşma, zıplama oynama, kalemle resim çizme gibi etkinlikler aynı zamanda dikkat, koordinasyon ve denge gibi açılardan da önemlidir. Oyun ve oyuncaklarla ilgili aktiviteler hem kapalı

alandan hem de açık alanda oynanabilir. İki durumun da ayırıcı ve benzer faydaları vardır. Nobel ödüllü yazar George Bernard Shaw (1856-1950), “Yaşlandığımız için oyun oynamayı bırakmayız; oyun oynamayı bıraktığımız için yaşlanırız.” demiştir. Bu cümleden de yola çıkarak oyun oynamanın herkes için eğlenceli bir etkinlik olduğu, hayat boyu aktif, üretken, enerjik olmak ve çevreyle etkileşim halinde olmak için gerekli olduğu anlatılmıştır. Oyun oynamayı yani keşfetmeyi, eğlenmeyi, yeni şeyler denemeyi bırakan insan, aslında ruhsal ve zihinsel olarak yaş almaya yani gerçek anlamda yaşlanmaya başlar. **Gerçek manada, fiziksel ve motor beceriler için de tüm yaşamını etkileyecek, sağlıklı yaşamın temelini oluşturacak önemli bir aktivitedir** Pyle & Daniels, 2017). Fiziksel aktivite; bireyin günlük yaşamında iskelet kaslarını kullanarak yaptığı ve yapması için enerjiye ihtiyaç duyduğu bütün hareketler şeklinde ifade edilmektedir (Yiğit, 2025).

Oyun ve oyuncaklar ile; hayati organlar (Beyin, kalp, akciğer, karaciğer, böbrek), destekleyici organlar (Mide, bağırsaklar, pankreas, kaslar, kemikler), duyu organları (Göz, kulak, burun, dil, deri) gelişir. Obezite riskini azaltır. D vitamini ve temiz havadan faydalanır. (Açık hava oyunları ile) Gücünü kontrol etmeyi, enerjisini doğru kullanmayı öğrenir, koordinasyon gelişir. Hızlı ve esnek olmayı, uyarana karşı dikkatli olmayı öğrenir. Büyük kas becerilerini (koşma, zıplama, yürüme, yüzme, merdiven inme-çıkma, dönme, sallanma gibi) geliştirir. Küçük kas becerilerini (makasla kesme, oyun hamuru ile oynama, yapboz tamamlama, boncuk dizme, ayakkabısının ipini bağlama, düğmeyi ilikleme gibi) geliştirir. Böylece el-göz koordinasyonu gelişir. Yine bağlı olarak öz bakım becerisi gelişir (Sağ ve ark., 2022). Video oyunu oynama sıklığı ve süresinin artmasının, dokunsal bilgiler yerine görsel bilgilere olan ilgi ve duyarlılığın artmasına yol açtığı ve bunun da el becerisinde azalmaya neden olduğu şeklinde yorumlanabilir. İrmak ve ark., 2022).

Oyun ve Oyuncakların Dil Gelişimine Etkisi

Anne karnından itibaren dil gelişimi başlayan çocuk, yaş ilerledikçe öğrendiklerini dile getirmeye başlar. Dil gelişimi ilerledikçe de yeni şeyler öğrenmesi kolaylaşır. Yetişkin rehberliğinde buna hazırlık yapan çocuk, akran iletişimi ile daha etkileşimli bir sürece geçer. Çünkü çocuğa göre, onlarla kurduğu oyun ve oynadığı oyuncaklar, doğal ortam için en uygun yoldur. Oyun ortamında çocuklar, yeni sözcükler öğrenir, anlamlı cümleler ortaya koyar, dil becerilerini geliştirir. Buna bağlı olarak, oyun ile çocuğun hem bilişsel hem de dil gelişimi yönünden zengin bir öğrenme ortamı oluşur. (Ayan & Memiş, 2012). Oyun ve oyuncaklar ile çocuk, kendi duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade eder, günlük yaşantısını,

öğrendiklerini dışa daha iyi aktarır. Oyun kurma sırasında etkileşime giren çocuklar, kurdukları iletişim vesilesiyle cümle oluşturma, soru yöneltme, cevap verme ve hikâye anlatma yeteneklerini geliştirmektedir. (Onur Sezer ve Sadioğlu, 2012).

Dramatik (rol) oyunları, kuklalarla canlandırma, hikâye oluşturma ve tamamlama oyunları, sembolik oyunlar, tekerleme ve şarkı oyunları, soru-cevap temelli oyunlar, görsel hikâye oluşturma gibi birçok dil gelişimi destekleyici oyun türü vardır. Sembolik oyunlardan birine örnek verecek olursak; evcilik. Çocuklar, evcilik oyunlarında genellikle anne, baba, çocuk ya da öğretmen gibi roller edinerek belirli senaryolar eşliğinde birbirleriyle iletişim kurarlar. Böylece, dil gelişimi yönünden oldukça zengin bir öğrenme alanı edinirler. Sözlü ifade biçimlerini aktif olarak kullanırlar. Hem alıcı hem ifade edici dil kullanırlar. Etkileşim halinde oldukları için kelime haznelerini genişler. Grup hâlinde oynanan evcilik oyunlarında dinleme, sıra ile konuşma ve karşılıklı diyalog kurma gibi iletişim becerileri gelişir. Kendi gerçek yaşantılarından da yola çıkarak duygu ve düşüncelerini yansıtır (Babayiğit, 2016).

Oyun ve oyuncaklar ile kelime dağarcığı gelişir, kelimeleri doğru bağlamlarda kullanır, anlatım yeteneği artar, yönergeleri anlama becerisi artar, soru sorma, cevap verme, doğru ve mantıklı cümleler kurma, diyalog kurma, anlayışlı dinleme, sırasıyla konuşma gibi becerileri gelişir. Fonolojik farkındalıkları gelişir, kelimeleri doğru telaffuz etmeyi öğrenir.

Oyunlarda ve Oyuncaklarda Dikkat edilmesi Gerekenler

Oyun ve oyuncaklar çocuğun tüm gelişim alanlarını etkilemekte ve geliştirmektedir. Bu sebeple oynatılan oyunlar ve aracı olan oyuncaklar noktasında dikkat edilmesi gerekmektedir. Oyun ve oyuncakların sadece eğlendirici değil aynı zamanda eğitici olmasına özen gösterilmelidir. Oyun için; Çocukların yaş ve gelişimlerine uygun, gelişim alanlarını destekleyici, eğlenecekleri, bağımsız veya grupta oyun kurmaları için alan sunulabilir. Teknolojik oyunların amacına ve kullanım sürelerine dikkat edilmelidir. Çünkü ekran karşısında ve teknolojik oyunlarla fazla zaman geçiren çocuklarda fiziksel etkinlikler azalmakta, çocukların obezite olma ihtimalini artırmaktadır. Bununla birlikte sosyal ilişki kurma becerisini sekteye uğratabilir, dil ve iletişim becerisini yavaşlatabilir. (AAP, 2016). Uyku düzenini de olumsuz etkileyebilen ekran süresi, bilhassa yatmadan önce kullanılan dijital cihazlar ile uyku kalitesini düşürüp çocuğun sağlık durumunu olumsuz etkilemektedir. (Berk, 2013).

Oyuncak için; Yaş ve gelişim seviyelerine uygun olmalıdır. Örneğin, 3-5 yaş arasındaki çocuklar için sembolik oyunları teşvik eden oyuncaklar daha uygun olacaktır (Berk, 2013). 3-5 yaş arası çocuklar için ise sembolik oyunları teşvik eden oyuncaklar daha uygun olacaktır. Sağlıklarını tehlikeye atmayacak, güvenlik içeren oyuncaklar olmalıdır. (Keskin kenar, küçük parça, kullanılan malzemenin zararlı olması gibi durumlara karşı dikkatli olunmalıdır) ürünlerin güvenli olduğuna dair bir garanti sağlaması adına, oyuncakların üzerinde CE gibi güvenlik sertifikalarının bulunmalıdır, (Ayan & Memiş, 2012). Yaratıcılığını desteklemelidir. Geri dönüşüm adına çevre bilinci ile doğal malzemelerden yapılmış oyuncaklar olmasına özen gösterilmelidir. Çocukların ilgi alanları göz önünde bulundurulmalıdır. Gelişim alanlarını destekleyici olmalıdır. Uzun ömürlü ve dayanıklı olmasına özen gösterilmelidir.

Sonuç

“Çocukların oyunu oyun değil, onların en ciddi uğraşıdır.” Montaigne. Çocuklar için önemi büyük olan oyun ve oyuncaklar hem eğlenceli hem de öğreticidir. Aynı zamanda tüm gelişim alanlarını destekleyen pedagojik araçlardır. Çocukların oyun yoluyla gelişimlerini sağlıklı bir şekilde destelemek adına, ebeveyn ve öğretmenlerin bu süreci bilinçli bir şekilde yönetmesi önem taşımaktadır. Oyun ve oyuncakların tüm gelişim alanlarına etkisi vardır. Nitelikli oyun ve oyuncaklar ile çocukların bu çok yönlü gelişimi desteklenmelidir.

Kaynakça

- Abakay, U., Alıncak, F. (2016). The Evaluation of the Opinions of Physical Education and Sports Teachers about Using Lesson Equipments. *Journal of Sport and Exercise Physiology*, 2(2):25-30.
- Akkoyunlu, B., Tuğrul, B. (2002). Okulöncesi çocukların ev yaşantısındaki teknolojik etkileşimlerinin bilgisayar okuryazarlığı becerileri üzerindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23).12-21.
- Aksoy A, Çiftçi, H.D. (2014). Erken Çocukluk Döneminde Oyun Duyu Motor Oyundan Kurallı Oyuna (Birinci Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Alıncak, F. (2017). Attitudes Of Primary School Teachers Towards Playing Games That Involve Physical Activity. *European Journal of Education Studies*. 3(1): 202-216.
- Alıncak, F., Bozdağ, Ö. (2022). Physical activity and sports in education science. *Current Studies in Sports Science*.
- Alıncak, F., Tuzcuoğulları, Ö.T. (2016). The Evaluation Of Violent Content Games For Children's Development. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 2(5), 61-66.
- American Academy of Pediatrics. (2016). *Media and young minds. Pediatrics*, 138(5), e20162591. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-2591>
- And, M. (2012). Oyun ve Büğü. (Üçüncü Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ayan S, Alıncak F, Tuzcuoğulları, Ö.T. (2015). Gaziantep'te Oynanan Bazı Yöresel Oyunların Hentbol Branşının Teknik Çalışmasına Yönelik Eğitsel Oyunlar Olarak Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 252-257.
- Ayan, İ., & Memiş, A. (2012). Oyun ve oyuncakların çocuk gelişimindeki önemi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 15(2), 45-59.
- Ayan, S., & Memiş, E. (2012). Okul öncesi dönemde oyun ve oyuncakların gelişimsel önemi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 287-302.
- Aydınlı, İ., Ramazanoğlu, F. (2016). Beden Eğitimi Dersinde Geleneksel Çocuk Oyunlarının Uygulanması: Mendil Kapmaca Oyunu Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(27), 443-454.
- Babayiğit, Ö. (2016). İlk Okuma Yazma Öğretiminde Oyunla Öğretim Yöntemi Uygulamaları. *Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Eskişehir*.
- Berk, L. E. (2013). *Child Development* (9th ed.). Pearson Education
- Bozkurt, E., Sözer, M.A. (2017). "Çocuk Oyunları İle Değerler Eğitimi." *The Journal of Academic Social Sciences*, 5, 55:295-323.

- Budak, M. (2016). Geleneksel Çocuk Oyunlarının Oryantasyon ve Ritim Yeteneği Üzerine Etkisi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Cinel, N. (2006). Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki 3-6 Yaş Çocuğu Olan Anne Babaların Oyuncak ve Oyun Materyalleri Hakkındaki Görüşlerinin ve Bu Yaş Grubu Çocukların Sahip Oldukları Oyuncak ve Oyun Materyallerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Dalbudak, İ., & Yiğit, Ş. (2021). Technology use attitudes of teachers in the field of special education. *Propósitos y Representaciones*, (SPE2), e1014-e1014.
- Dalbudak, İ. (2019). Investigation of the attitudes of visual impairment individuals on playing the games containing physical activity. *Universal Journal of Educational Research*, v. 7, n. 5, p. 1166-1179.
- Ellialtıoğlu, F.M. (2005). Okul öncesi dönemde oyun ve oyun örnekleri. Ya-pa Yayınları, İstanbul, 23.
- Goleman, D. (2019). Duygusal Zekâ EQ Neden IQ'dan Daha Önemlidir?. Çeviren: Banu Seçkin Yüksel. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Irmak, A. Y., Çelikkalp, Ü., Özdemir, G., & Yiğit, Ş. (2022). Comparison of reaction time, manual dexterity, and working memory levels of adolescent video game players and non-players. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 12(2), 493-498.
- Karakaya, Z. (2011). Rol Oyunlarında Sosyal Etkileşim ve Dilsel Gelişim. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(2), 419-438.
- Kerkez, F.İ. (2006). Oyun ve Egzersizin Yuva ve Anaokuluna Giden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Fiziksel ve Motor Gelişime Etkisinin Araştırılması. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, Trabzon.
- Locke, J. (2000). *Some thoughts concerning education* (J. W. Yolton & J. S. Yolton, Eds.). Oxford University Press. (Original work published 1693)
- Nutku, Ö. (2006). Oyun, Çocuk, Tiyatro (İkinci Baskı). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Onur, S.G., & Sadioğlu Ö. (2012). The Comparison of toy preferences of teacher candidates in first and fourth grades of preschool education. *International Journal of Early Childhood Education Research*, 1, 62-75.
- Piaget, J. (1962). *Play, dreams and imitation in childhood*. New York: Norton.
- Pyle, A., Danniels, E.A. (2017). Continuum of Play-Based Learning: The Role of The Teacher in Play-Based Pedagogy and The Fear of Hijacking Play. *Early Education and Development*, 28, (3):274-289.
- Sağ, R., Taşdeler, Ş. G., & Bozdal, Ö. (2022). Sınıf öğretmenlerine göre oyunların çocukların gelişimi açısından etkilerinin incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 360-372.

- Uskan, S.B., & Bozkuş, T. (2019). Eğitimde oyunun yeri. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 123-131.
- Yeltekin, E., Alıncak, F. (2021). Ortaöğretim Öğrencilerinin Oyun Kavramına ve Fiziksel Aktivite İçeren Oyunları Oynamaya Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Eğitim Ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 83-100.
- Yiğit, Ş. (2025). Examination of the relationships between nutritional knowledge levels and nutritional and exercise behaviors of university students. *Mediterranean Journal of Sport Science*, 8(3), 632-644. DOI: <https://doi.org/10.38021as-bid.1756933>

5. BÖLÜM

Voleybolda Antrenör-Sporcu İletişiminin Motivasyona Etkisi

Elif Tuğçe Kavas¹ & Fikret Ramazanoğlu²

¹ Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

² Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

1. GİRİŞ

Spor, yalnızca fiziksel performansın sergilendiği bir alan değil; aynı zamanda bireyin psikolojik, sosyal ve duygusal yönlerinin bir bütün olarak değerlendirildiği dinamik bir süreçtir. Özellikle takım sporlarında, sporcuların performansını belirleyen etkenlerin başında teknik beceriler kadar iletişim ve motivasyon düzeyi de gelmektedir. Voleybol gibi yüksek koordinasyon, iş birliği ve anlık karar verme gerektiren sporlarda, antrenör ile sporcu arasındaki iletişim kalitesi, bireysel performansın ve takım başarısının temel belirleyicilerinden biridir (Konter, 1998; Weinberg & Gould, 2019). Antrenör, yalnızca teknik bilgi aktaran bir lider değil; aynı zamanda sporcuların duygusal ihtiyaçlarını anlayan, onları motive eden ve psikolojik dayanıklılıklarını destekleyen bir rehber konumundadır. Bu bağlamda antrenörün iletişim biçimi — kullandığı sözcükler, ses tonu, geri bildirim şekli, hatta beden dili — sporcunun algısını, öz güvenini ve spora yönelik içsel motivasyonunu doğrudan etkilemektedir (Jowett & Cockerill, 2003). Etkili bir iletişim, sporcuya değer verildiği hissini kazandırırken; olumsuz, yargılayıcı ya da otoriter iletişim biçimleri, motivasyon kaybına, stres artışına ve hatta spordan uzaklaşmaya neden olabilir.

Sporun ve spor psikolojisinin esaslarının başında motivasyon gelmektedir (2022). Motivasyon, sporcuların hedeflerine ulaşma sürecinde onları harekete geçiren ve davranışlarını sürdüren içsel bir güç olarak tanımlanır (Deci & Ryan, 1985). Ancak bu güç, yalnızca bireyin içsel isteğiyle değil; çevresel faktörlerle, özellikle de antrenörün tutum ve iletişim biçimiyle şekillenir. Öz-belirleme kuramına göre, sporcuların özerklik, yeterlik ve aidiyet ihtiyaçlarının desteklenmesi, içsel motivasyonu artırırken; bu ihtiyaçların engellenmesi dışsal baskı ve motivasyon kaybına yol açar (Ryan & Deci, 2000). Dolayısıyla antrenörün iletişim tarzı, sporcunun psikolojik ihtiyaçlarını destekleyen veya zayıflatan bir araç işlevi görür. Voleybol özelinde yapılan araştırmalar, iletişim temelli antrenörlük davranışlarının sporcunun sadece performansını değil, aynı zamanda takım içi uyum, öz güven ve bağlılık düzeyini de etkilediğini göstermektedir (Turman, 2003; Jowett, 2005). Özellikle kadın voleybolcular arasında destekleyici ve empatik bir iletişim tarzının, motivasyonu ve takım iklimini olumlu yönde geliştirdiği görülmektedir. Buna karşın, iletişim eksikliği ya da olumsuz geri bildirim kültürü, sporcuların tükenmişlik yaşamasına, performans düşüşüne ve duygusal kopuşlara yol açabilmektedir.

Bu doğrultuda, bu bölümün amacı voleybolda antrenör–sporcusu ilişkisinin sporcusu motivasyonu üzerindeki etkisini kuramsal ve uygulamalı açıdan incelemektir. Bu çerçevede, iletişim ve motivasyon kavramları literatürdeki temel ku-

ramlar üzerinden ele alınacak, ardından voleybol bağlamında bu iki değişken arasındaki etkileşim analiz edilecektir. Çalışmanın bulguları, hem antrenör eğitimine hem de spor psikolojisi uygulamalarına katkı sağlayacak nitelikte olup, iletişim temelli antrenörlük yaklaşımının önemini vurgulamayı amaçlamaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Spor Ortamında İletişim Kavramı

İletişim, bireyler arasındaki anlam alışverişini sağlayan, duygu, düşünce ve davranışları yönlendiren temel bir süreçtir. Spor ortamında iletişim, sadece bilgi aktarımı değil, aynı zamanda güven, aidiyet ve takım kimliği inşasının da temel aracıdır (Horn, 2008). Antrenör, iletişim sürecinde hem liderlik hem de rehberlik rolü üstlenerek, sporcuların öğrenme, motivasyon ve performans düzeylerini doğrudan etkiler. Antrenör-sporcu iletişimi; sözlü (verbal), sözsüz (nonverbal) ve duygusal (affective) unsurlardan oluşur (LaVoi, 2007). Sözlü iletişim, taktik ve teknik bilgilerin paylaşımı kadar geri bildirimlerin niteliğini de kapsar. Sözsüz iletişim ise jest, mimik, beden duruşu, göz teması gibi davranışları içerir ve genellikle sözel mesajlardan daha güçlü etki yaratır (Turman, 2003). Duygusal iletişim ise empati, destek ve güven temelli bir bağ kurmayı gerektirir; bu bağ, özellikle kadın sporcuların motivasyon ve bağlılık düzeylerinde belirleyici bir faktördür (Jowett & Cockerill, 2003). Türkiye’de yapılan çalışmalar da benzer sonuçlara ulaşmıştır. Konter (1998) ve Tiryaki (2000) spor ortamlarında iletişimin, antrenörün liderlik tarzı, iletişim becerileri ve sporcunun algısı arasındaki etkileşimle şekillendiğini belirtmiştir. Özellikle demokratik liderlik tarzının, sporcunun özerklik duygusunu güçlendirdiği, böylece içsel motivasyonun artmasına katkı sağladığı ifade edilmiştir.

2.2. Sporcu Motivasyonu: Kavramsal Tanım ve Kuramsal Yaklaşımlar

Motivasyon, bireyi belirli bir hedefe yönlendiren, davranışlarını başlatan, sürdüren ve sonlandıran içsel veya dışsal güçler olarak tanımlanır (Weinberg & Gould, 2019). Sporcu motivasyonu ise spora katılım, devamlılık ve performans üzerinde etkili olan psikolojik bir süreçtir. Spora özgü başarı motivasyonunun yükselebilmesi için psikolojik özellikler ile kişilik özelliklerin birbiriyle etkileşimde bulunarak sportif başarı düzeyinde etkili olduğu söylenebilir (Yiğit, 2019).

a) Öz-Belirleme Kuramı

Deci ve Ryan (1985) tarafından geliştirilen bu kuram, motivasyonun özerklik, yeterlik ve aidiyet olmak üzere üç temel psikolojik ihtiyaç üzerine kurulu oldu-

ğunu savunur. Antrenörün sporcuya karar süreçlerinde söz hakkı tanınması (özerklik), yetkinliğini takdir etmesi (yeterlik) ve takıma ait hissettirmesi (aidiyet), içsel motivasyonu artırır (Mageau & Vallerand, 2003).

b) Başarı Hedefi Kuramı

Nicholls (1989) tarafından geliştirilen bu yaklaşıma göre sporcular başarıyı ya görev (task) yönelimli ya da ego (ego) yönelimli biçimde algılar. Görev yönelimli sporcular öğrenme ve gelişmeye odaklanırken, ego yönelimli sporcular başkalarıyla kıyaslamaya yönelir. Antrenörün iletişim biçimi, hangi motivasyon türünün baskın olacağını belirler (Duda & Treasure, 2015).

c) Beklenti-Değer Kuramı

Eccles ve Wigfield (2002) tarafından ortaya konan bu kuram, bireyin bir davranışı gerçekleştirme kararlılığının, o davranışın sonucuna ilişkin beklentisi ve o sonuca verdiği değere bağlı olduğunu savunur. Antrenörün yapıcı geri bildirimi ve destekleyici iletişimi, sporcunun hem kendine güvenini hem de başarı beklentisini artırır.

2.3. Antrenör-Sporcu İletişiminin Motivasyona Etkisine Dair Bulgular

Spor psikolojisi alanında yapılan çalışmalar, etkili antrenör-sporcu iletişiminin motivasyonel iklimin temel belirleyicisi olduğunu göstermektedir (Smoll & Smith, 2006). Pozitif geri bildirim, açıklık, empati ve destekleyici iletişim, sporcuların öz güvenini, takım aidiyetini ve performans isteğini güçlendirmektedir (Jowett, 2005; LaVoi, 2007). Özellikle voleybol branşında, taktiksel iletişimin yanı sıra duygusal destek unsurlarının da sporcunun motivasyonunu artırdığı saptanmıştır (Balaguer et al., 2012). Türkiye’de Gümüşdağ ve ark. (2018) tarafından yapılan bir araştırmada, sporcuların antrenörleriyle kurdukları güvene dayalı iletişimin, sporcu bağlılığı ve memnuniyetini pozitif yönde etkilediği bulunmuştur. Yetersiz iletişim, olumsuz geri bildirim veya duygusal mesafe ise sporcularda stres, performans kaygısı ve tükenmişlik riskini artırır (Tiryaki, 2000; Kentta & Hassmen, 1998). Bu durum özellikle genç sporcular ve kadın takımlarında daha belirgin görülmektedir. Dolayısıyla antrenörün iletişim biçimi, yalnızca teknik öğretimin bir aracı değil, aynı zamanda sporcunun psikolojik güvenliğini şekillendiren bir faktördür.

3. ANTRENÖR-SPORCU İLETİŞİMİNİN BOYUTLARI VE MODELLERİ

Antrenör-sporcu iletişimi, yalnızca mesaj alışverişi değil; karşılıklı anlayış, güven ve saygıya dayanan dinamik bir sosyal etkileşim sürecidir. Bu süreçte antrenör, hem bilgi aktarıcısı hem de psikolojik destek sağlayıcısı rolünü üstlenir.

İletişimin kalitesi, sporcuların performansına, takım içi uyuma ve motivasyon düzeyine doğrudan yansır (Jowett & Ntoumanis, 2004; Horn, 2008). Spor psikolojisi literatüründe iletişim süreci; kaynak (antrenör), mesaj (bilgi veya geri bildirim), kanal (sözel veya sözel olmayan yollar) ve alıcı (sporcu) gibi unsurların etkileşimiyle açıklanır (Smoll & Smith, 2006). Ancak spor ortamındaki iletişim, klasik modelden farklı olarak çift yönlüdür; çünkü sporcu da antrenöre geri bildirim verir, böylece etkileşim sürekli hale gelir. Bu nedenle başarılı bir iletişim, monolog değil diyalog gerektirir (Turman, 2003).

3.1. İletişim Tarzları

Araştırmalar, antrenörlerin iletişim tarzlarını genel olarak üç ana kategori altında toplamaktadır: otoriter, demokratik ve destekleyici (Chelladurai & Saleh, 1980; Tiryaki, 2000).

Otoriter (Otokratik) Tarz: Kararların tek taraflı alındığı, disiplin ve kontrolün ön planda olduğu iletişim biçimidir. Genellikle kısa vadede düzen sağlar; ancak uzun vadede sporcuların özerklik ve içsel motivasyonunu zayıflatır (Weinberg & Gould, 2019).

Demokratik Tarz: Antrenörün sporcuların fikirlerine değer verdiği, karar süreçlerine katılım sağladığı ve açık iletişimi benimsediği yaklaşımdır. Demokratik iletişim, sporcuların kendilerini değerli hissetmelerini sağlar, takım içi bağlılığı artırır (Konter, 1998; Duda & Balaguer, 2007).

Destekleyici Tarz: Empati, anlayış, pozitif geri bildirim ve duygusal destek temelindedir. Bu tarz, özellikle kadın takımlarında ve gelişim dönemindeki sporcularda motivasyonu ve performans isteğini artırmada etkilidir (LaVoi, 2007; Jowett & Cockerill, 2003). Birçok araştırma, demokratik ve destekleyici iletişim tarzlarının, hem bireysel gelişimi hem de takım performansını artırdığını göstermiştir (Turman, 2003; Gümüşdağ et al., 2018). Otoriter yaklaşım ise kısa süreli başarı sağlasa da uzun vadede sporcuda korku, stres ve tükenmişlik yaratabilmektedir.

3.2. Sözel ve Sözel Olmayan İletişim

İletişim sürecinde antrenörün sözel mesajları (komut, geri bildirim, talimat) kadar sözel olmayan ifadeleri (jest, mimik, göz teması, ses tonu) de sporcunun algısı üzerinde etkili olmaktadır (Horn, 2008). Özellikle maç içi geri bildirimlerde, antrenörün yüz ifadesi ve beden dili, sözel mesajdan daha güçlü duygusal etki yaratabilir. Olumlu sözel geri bildirim (örneğin “Harika bloktu!” veya “Doğru pozisyonundasın”) sporcunun yeterlik algısını güçlendirirken; olumsuz, ge-

nelleyici ya da aşağılayıcı ifadeler (“Hiçbir şeyi doğru yapamıyorsun”) motivasyonu ciddi biçimde düşürebilir (Smoll & Smith, 2006). Sözel olmayan iletişimde de benzer biçimde, antrenörün jest ve mimikleri destekleyici değilse, sporcuda reddedilme veya değersizlik hissi oluşabilir (Jowett, 2005).

3.3. Geri Bildirim (Feedback) Süreci

Geri bildirim, spor ortamında öğrenmenin ve gelişmenin en kritik bileşenlerinden biridir. Bilimsel olarak, geri bildirim amacını sadece hatayı düzeltmek değil; sporcunun öğrenme motivasyonunu sürdürmektir (Schmidt & Lee, 2011).

Etkin bir geri bildirim sistemi, üç unsura dayanır:

1.Zamanlama: Geri bildirim, performanstan hemen sonra verilmelidir.

2.İçerik: Geri bildirim, kişiye değil davranışa odaklanmalıdır (“Blok zamanlamayı biraz erken yaptın.”).

3.Ton: Mesaj, yapıcı ve motive edici olmalıdır (“Biraz erken çıktın ama refleksin çok iyiydi.”).Yapıcı geri bildirim, sporcuların hatalarını öğrenme fırsatına dönüştürmelerini sağlar ve içsel motivasyonu artırır (Mageau & Vallerand, 2003).

3.4. Takım İçi İletişim Dinamikleri

Voleybol, bireysel beceriden çok takım koordinasyonu ve uyumuna dayalı bir spordur. Dolayısıyla iletişim, sadece antrenör–sporcusu arasında değil; sporcular arası ilişkilerde de önem taşır (Balaguer et al., 2012). Antrenörün açık ve destekleyici iletişimi, takım içi etkileşimi kolaylaştırır, sosyal bağlılığı güçlendirir ve ortak hedef duygusu oluşturur (Duda & Treasure, 2015). Aksine, iletişim kopukluğu ve lider–sporcusu arasında güven eksikliği, takım ikliminde çatışma, motivasyon kaybı ve performans düşüşüne yol açar (Kentta & Hassmen, 1998). Etkili bir antrenör, takım içinde yalnızca taktiksel değil, duygusal bir denge kurmayı da başarmalıdır.

4. MOTİVASYONUN KURAMSAL TEMELLERİ

Motivasyon, spor bilimlerinde en çok incelenen psikolojik değişkenlerden biridir. Bireyin bir hedef doğrultusunda davranış başlatma, sürdürme ve sonuçlandırma eğilimini belirler (Weinberg & Gould, 2019). Voleybol gibi takım sporlarında motivasyon, yalnızca bireysel düzeyde değil; grup dinamikleri, liderlik tarzı ve iletişim biçimiyle de şekillenir. Antrenörün kullandığı dil, verdiği geri bildirim ve takım içi iklim oluşturma biçimi, sporcuların motivasyonel yönelimlerini doğ-

rudan etkiler (Jowett & Ntoumanis, 2004). Aşağıda, sporcu motivasyonunu açıklayan temel kuramlar ve bu kuramların voleybol ortamına yansımaları ele alınmıştır.

4.1. Öz-Belirleme Kuramı

Deci ve Ryan (1985) tarafından geliştirilen Öz-Belirleme Kuramı (ÖBK), bireyin davranışlarını yönlendiren motivasyonun içsel veya dışsal olabileceğini savunur.

Kurama göre bireyin üç temel psikolojik gereksinimi vardır:

Özerklik (Autonomy) – kendi kararlarını verme isteği,

Yeterlik (Competence) – başarılı hissetme,

Aidiyet (Relatedness) – bir gruba ait olma.

Antrenörün iletişim tarzı bu üç ihtiyacın karşılanma düzeyini belirler.

Örneğin, voleybol antrenörünün sporculara kendi görüşlerini ifade etme fırsatı tanınması, özerklik duygusunu destekler. Başarılı performanslarda takdir edici ve pozitif geribildirimler, yeterlik hissini güçlendirir. Takım içi empati ve ortak hedef vurgusu ise aidiyet ihtiyacını karşılar (Mageau & Vallerand, 2003). Benlik saygısı yüksek olan bireyin genellikle aktif olmaya ve sosyal ilişkilere daha açık oldukları, düşük olan bireylerin ise toplum kendilerini güçsüz, ezik ve baskı altında hissettikleri şeklinde bir ifadeden söz etmek mümkündür (Dalbudak & Yiğit, 2019). Türkiye’de yapılan araştırmalar, özerklik destekleyici antrenörlük davranışlarının sporcuların içsel motivasyonunu ve spora devamlılığını artırdığını göstermektedir (Gümüşdağ, 2018; Ramazanoğlu & Dalbudak, 2021). Tersine, baskıcı, cezalandırıcı veya küçümseyici iletişim biçimleri bu üç temel ihtiyacı engeller; böylece sporcu dışsal ödüllere (örneğin takdir, statü, başarı puanı) bağımlı hale gelir. Bu durum uzun vadede tükenmişlik riskini artırır (Kentta & Hassmen, 1998).

4.2. Başarı Hedefi Kuramı

Nicholls (1989) tarafından geliştirilen Başarı Hedefi Kuramı (BHK), bireyin başarıyı nasıl tanımladığına ve buna bağlı olarak hangi hedefleri önemseydiğine odaklanır.

Bu kurama göre sporcular iki temel yönelim gösterir:

Görev (Task) Yönelimli Sporcu: Başarıyı kişisel gelişim, çaba ve öğrenme üzerinden tanımlar. “Dünden daha iyi oynamak” veya “blok zamanlamamı geliştirmek” gibi hedefler güder.

Demokratik ve destekleyici iletişim tarzları bu yönelimi teşvik eder (Duda & Treasure, 2015).

Ego Yönelimli Sporcu: Başarıyı başkalarını yenmek veya üstün görünmek olarak algılar. “Diğerlerinden iyi oynamalıyım” düşüncesi hâkimdir. Aşırı rekabetçi, cezalandırıcı veya otoriter antrenör iletişimi bu yönelimi tetikler (Weinberg & Gould, 2019).

Voleybolda görev yönelimli iklim, takım içi yardımlaşmayı ve öğrenme isteğini artırırken; ego yönelimli iklim, kıskançlık, baskı ve motivasyon dalgalanmalarına yol açabilir (Balaguer et al., 2012). Bu nedenle antrenörün dili, eleştiriyi “karşılaştırma” değil “gelişim” odaklı sunmalıdır.

Örneğin, “Senin servis hatanla seti kaybettik” yerine “Serviste ritmini bulduğunda fark yaratacaksın” ifadesi, görev yönelimli motivasyonu destekler.

4.3. Beklenti-Değer Kuramı

Eccles ve Wigfield (2002) tarafından geliştirilen Beklenti-Değer Kuramı (BDK), bireyin bir görevi başarma kararlılığını iki faktörle açıklar:

O görevi başarıyla tamamlayabileceğine dair inancı (beklenti),

O görevin kendisince ne kadar değerli olduğu (değer).

Antrenörün iletişim biçimi bu iki faktörü doğrudan etkiler.

Sporcuya başarabileceğine dair net ve gerçekçi geri bildirim verilmesi (örneğin “servis hızın geliyor, bu yönünü güçlendirebiliriz”) beklentiyi artırır.

Antrenörün takım içi hedefleri anlamlandırması ve performansı kişisel gelişimle ilişkilendirmesi ise değeri yükseltir (Horn, 2008). Voleybol örneğinde, antrenörün “kazanmaktan” çok “birlikte öğrenmeye” odaklanan dili, sporcuların çaba ve bağlılık düzeyini artırır. Bu durum, sporcuların hata yapmaktan korkmadan risk almalarını ve gelişim odaklı kalmalarını sağlar (Smoll & Smith, 2006).

4.4. Grit, Zihinsel Dayanıklılık ve Modern Yaklaşımlar

Son yıllarda motivasyon kavramı, “grit” (kararlılık ve sebat) ve “zihinsel dayanıklılık” (mental toughness) kavramlarıyla birlikte değerlendirilmektedir (Duckworth et al., 2007).

Bu yaklaşımlar, sporcunun sadece motive olmasını değil, zorluklara rağmen motivasyonunu sürdürebilmesini vurgular. Voleybol gibi hatanın kaçınılmaz ol-

duğu branşlarda, antrenörün yapıcı iletişimi sporcunun “direnç kapasitesi”ni doğrudan etkiler. Pozitif iletişim, hatayı “öğrenme sürecinin parçası” olarak çerçeveler; bu da uzun vadeli başarıyı destekler (Connaughton et al., 2008).

5. İLETİşİM VE MOTİVASYON ARASINDAKİ ETKİSEL BAĞ

Spor ortamında iletişim ve motivasyon arasındaki ilişki, performans psikolojisinin en kritik bileşenlerinden biridir. Özellikle takım sporlarında, antrenörün kullandığı dil, geri bildirim biçimi ve duygusal tutumu, sporcuların motivasyonel yönelimlerini doğrudan şekillendirmektedir (Jowett, 2005; Horn, 2008; Weinberg & Gould, 2019). Etkili iletişim, yalnızca bilgi aktarımı değil; aynı zamanda sporcuya değer verilmesi, güven duygusunun inşası ve hedeflere yönelik içsel isteğin sürdürülebilmesi anlamına gelir. Antrenör–sporcu ilişkisi, özünde bir motivasyon aktarım sürecidir. Antrenörün sözlü ve sözsüz mesajları, sporcunun “başarabilirim” algısını güçlendirdiğinde içsel motivasyon artar; ancak iletişim basıkıcı, küçümseyici veya mesafeli olduğunda bu algı zayıflar (Turman, 2003; La-Voi, 2007). Öz-Belirleme Kuramı (Deci & Ryan, 1985) bu durumu üç temel psikolojik ihtiyaçla açıklar: özerklik, yeterlik ve aidiyet. Antrenör, iletişimi aracılığıyla bu üç ihtiyacın karşılanma düzeyini belirler. Sporcular özerklik duygusu yaşadığında, kendilerini yeterli hissettiklerinde ve takıma aidiyet geliştirdiklerinde motivasyonları doğal biçimde güçlenir.

5.1. Literatür Bulguları

Uluslararası literatürde antrenörün iletişim biçimiyle sporcu motivasyonu arasında güçlü pozitif ilişkiler bulunmuştur (Jowett & Ntoumanis, 2004; Smoll & Smith, 2006; Duda & Treasure, 2015). Bu çalışmalar, empati, açıklık, saygı ve destekleyici geribildirim içsel motivasyonu artırdığını; otoriter ve cezalandırıcı iletişimin ise dışsal motivasyonu güçlendirip uzun vadede tükenmişliğe neden olduğunu göstermektedir. Voleybol özelinde yapılan araştırmalar, antrenörün sözel iletişimde kullandığı ton ve kelime seçiminin, sporcuların öz yeterlik algısı üzerinde doğrudan etkili olduğunu belirtmektedir (Balaguer et al., 2012). Takım içi iletişimde pozitif dil kullanımının, sporcuların stres düzeyini azalttığı ve “aidiyet hissinin” güçlendirdiği görülmüştür (Kentta & Hassmen, 1998). Türkiye’de yapılan araştırmalarda da benzer bulgular rapor edilmiştir. Konter (1998), Tiryaki (2000) ve Ramazanoğlu & Dalbudak (2021) iletişimin motivasyonel iklim üzerindeki etkisini vurgulamış; demokratik ve destekleyici iletişim biçimlerinin sporcuların içsel motivasyonlarını, takım bağılılıklarını ve performans sürekliliklerini artırdığını göstermiştir. Kavas (2018) “Voleybolcuların Başarı Motivasyonu Düzeylerinin Araştırılması” başlıklı çalışmada, Ankara’daki profesyonel kadın voleybolcuların başarı motivasyonu düzeyleri çeşitli değışkenler açısından

incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, “başarıya yaklaşma” ve “başarısızlıktan kaçınma” boyutlarında anlamlı farklılık görülmezken, “güç gösterme” boyutunda anlamlı fark saptanmıştır. Bu sonuç, sporcuların performans motivasyonlarının bir kısmının kendini kanıtlama ve üstünlük gösterme eğilimi üzerinden şekillendiğini ortaya koymaktadır (Kavas, 2018).

Bu bulgu, iletişim ve motivasyon ilişkisine önemli bir katkı sağlar: “güç gösterme” yönelimi baskın sporcularla çalışırken, antrenörün kullandığı iletişim dili kritik hale gelir. Aşırı otoriter ya da sert iletişim, sporcunun bu güdüsünü kontrolsüz hale getirebilir; buna karşılık, demokratik ve empatik iletişim, bu motivasyon biçimini yapıcı bir performans enerjisine dönüştürebilir. Başka bir deyişle, antrenörün iletişim tarzı sadece motivasyonun düzeyini değil, niteliğini de belirlemektedir. Kavas’ın (2018) bulguları, Öz-Belirleme Kuramı ile birlikte değerlendirildiğinde anlam kazanır. Güç gösterme eğilimi, yeterli ihtiyacının bir uzantısıdır; sporcu, kendini “başarılı” hissettiği ölçüde motivasyonu artırır. Bu noktada antrenörün pozitif geribildirimleri, yeterli algısını pekiştirir; olumsuz iletişim biçimleri ise yeterli duygusunu zayıflatır. Dolayısıyla iletişim biçimi, başarı motivasyonunun alt boyutlarını doğrudan yönlendiren bir faktör haline gelir.

5.3. Voleybol Ortamında Etkisel Model Önerisi

Bu bilgiler ışığında voleybol ortamı için aşağıdaki etkisel ilişki modeli önerilebilir: Antrenörün İletişim Tarzı → Psikolojik İhtiyaç Doyumu (özerklik, yeterlik, aidiyet) → Motivasyon Türü (içsel, dışsal) → Performans ve Bağlılık Bu modelde, iletişim tarzı hem doğrudan hem de dolaylı biçimde motivasyonu etkiler. Destekleyici iletişim, psikolojik ihtiyaçları doyurarak içsel motivasyonu güçlendirir; otoriter veya eleştirel iletişim ise bu ihtiyaçları engelleyerek dışsal motivasyona ve motivasyonel düşüşe yol açar. Kavas (2018) çalışmasında da görüldüğü üzere, “güç gösterme” gibi yönelimler, bu modelde moderatör değişken olarak düşünülebilir — yani iletişimin etkisini bireysel motivasyon tarzına göre değiştirir.

5.4. Sonuç ve Değerlendirme

Elde edilen bulgular bütüncül olarak değerlendirildiğinde, iletişimin motivasyon üzerinde hem bilişsel hem duygusal düzeyde belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir. Antrenör, kullandığı iletişim diliyle sporcunun psikolojik ihtiyaçlarını ya desteklemekte ya da baskılamaktadır.

Voleybol gibi takım koordinasyonunun yüksek olduğu branşlarda, empatik, açık ve özerklik destekleyici iletişim biçimi, içsel motivasyonu güçlendirirken;

cezalandırıcı, otoriter veya mesafeli iletişim biçimi motivasyon kaybı, performans düşüşü ve spordan uzaklaşma riski doğurur. Sonuç olarak, iletişim, yalnızca teknik yönlendirme değil; motivasyonun sürdürülebilirliğini sağlayan psikolojik bir araçtır. Kavas (2018) çalışması da göstermektedir ki, sporcunun başarı güdüsünün niteliği, antrenörün iletişim tarzına bağlı olarak şekillenmekte; bu nedenle iletişim, performans yönetiminin ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir.

6. ÖNERİLER

Antrenör-sporcu iletişimi, yalnızca anlık performans üzerinde değil, uzun vadede sporcunun psikolojik iyilik hâli, öz güveni ve spora bağlılığı üzerinde belirleyici bir etkindir (Amorose & Anderson-Butcher, 2007; Becker, 2009). Voleybol gibi takım koordinasyonunun yüksek olduğu branşlarda, iletişimsel duyarlılık, performans stratejisinin ayrılmaz bir parçasıdır. Becker (2013), iletişimin içeriğinden ziyade tarzının, sporcunun duygusal tepkilerini şekillendiren temel unsur olduğunu belirtmiştir. Antrenörün sözcük seçimi, ses tonu ve geri bildirim zamanlaması, sporcunun öz yeterlik ve öz düzenleme algılarını güçlendirebilir veya zayıflatabilir. Horn ve Bloom (2012) ise etkili iletişimin, özellikle hata sonrası dönemde motivasyonun korunmasında belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Spor yapmanın öz saygıyı olumlu etkilediği düşünülmektedir (Yiğit & Ramazanoğlu, 2016).

6.1. Antrenörler İçin Uygulama Önerileri

Pozitif ve Yapıcı Geri Bildirim Kullanımı: Araştırmalar, olumlu geribildirim performans hatası sonrası içsel motivasyonu koruduğunu göstermektedir (Horn & Bloom, 2012). “Blok zamanlamayı biraz daha erkene çekebilirsin.” gibi davranış odaklı geribildirimler, öğrenmeyi destekler.

Empatik Dinleme ve İletişim: Rhind ve Jowett (2010), empatik dinlemenin sporcularda güven ve aidiyet hissini artırdığını belirtmiştir. Sporcu, duygularının anlaşılabilirliğini hissettiğinde, takım iklimine olan bağlılığı güçlenir.

Psikolojik Güvenli Ortam Oluşturma: Cushion ve Jones (2006), iletişim kalitesinin takım kültürünün belirleyici unsuru olduğunu ifade eder. Antrenörün hataları cezalandırmak yerine öğrenme fırsatı olarak görmesi, sporcuların risk almaktan korkmamasını sağlar.

Cinsiyet Duyarlılığına Dayalı İletişim: Jowett ve Arthur-Cameselle (2017), kadın sporcularla kurulan iletişimde duygusal destek ve empatik yaklaşımın performans üzerinde daha güçlü etki yarattığını bildirmiştir. Bu nedenle, kadın takımlarında antrenörün duygu temelli iletişim unsurlarına daha fazla önem vermesi önerilmektedir.

Eğitim Programlarına İletişim Modülü Eklenmesi: Becker (2009), iletişim becerilerinin öğrenilebilir ve geliştirilebilir olduğunu vurgulamıştır. Bu doğrultuda, antrenör eğitim programlarında iletişim psikolojisi ve motivasyonel iklim modüllerinin yer alması önem taşımaktadır.

7. Sonuç ve Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

Yapılan araştırmalar, voleybolda antrenör–sporcu iletişiminin sporcu motivasyonu üzerindeki etkisinin hem psikolojik hem de performans düzeyinde güçlü olduğunu göstermektedir. Etkili iletişim, sporcuların özerklik, yeterlik ve aidiyet ihtiyaçlarını karşılarken, olumsuz iletişim biçimleri bu ihtiyaçları zayıflatmaktadır (Deci & Ryan, 1985; Duda & Treasure, 2015). Destekleyici ve demokratik iletişim tarzları, takım uyumu, öz güven ve motivasyon sürekliliğini güçlendirirken; otoriter, cezalandırıcı veya küçümseyici yaklaşımlar, tükenmişlik ve spordan uzaklaşma riskini artırmaktadır (LaVoi, 2007; Weinberg & Gould, 2019). Voleybolda başarı, sadece teknik becerilerle değil, insan ilişkilerinin niteliğiyle de yakından bağlantılıdır.

7.1. Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

Nitel Yaklaşımlar: Derinlemesine görüşme ve gözlem teknikleriyle iletişimin duygusal boyutları incelenebilir. Bu yaklaşım, sporcuların antrenör davranışlarını nasıl algıladıklarını anlamada derinlik kazandırır.

Cinsiyet ve Deneyim Düzeyi Değişkenleri: Kadın ve erkek sporcuların iletişim tarzlarına verdikleri tepkiler ile deneyim düzeyine göre motivasyon farklılıkları araştırılabilir.

Psikofizyolojik Ölçümlerle Destekleme: İletişim ve motivasyon ilişkisi, kalp atım hızı değişkenliği (HRV), stres hormonları veya bilişsel odaklanma düzeyi gibi objektif göstergelerle desteklenebilir.

Eğitim Programlarının Etkililiği: Antrenör eğitiminde iletişim becerisi programlarının, sporcuların motivasyon ve performans sonuçları üzerindeki etkisi deneysel tasarımlarla incelenebilir.

7.2. Genel Değerlendirme

Sonuç olarak, iletişim spor ortamında yalnızca bilgi aktarımı değil; motivasyonel sürdürülebilirliği sağlayan psikolojik bir araçtır. Antrenörün sözcükleri, tonlaması ve tutumu sporcunun zihninde kalıcı izler bırakır. Bu nedenle çağdaş antrenörlük anlayışı, yalnızca teknik uzmanlığa değil; insan ilişkilerinin yönetimine de dayanmalıdır. Voleybolda uzun vadeli başarı, doğru teknik kadar doğru iletişimden geçer.

KAYNAKÇA

- Amorose, A. J., & Anderson-Butcher, D. (2007). Autonomy-supportive coaching and self-determined motivation in high school and college athletes. *Journal of Sport Behavior*, 30(3), 227–242.
- Balaguer, I., Duda, J. L., Castillo, I., & García-Merita, M. (2012). Coach-created motivational climate and dispositional goal orientation as predictors of perceptions of improvement, satisfaction and coach ratings among youth athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(3), 249–257.
- Becker, A. J. (2009). It's not what they do, it's how they do it: Athlete experiences of great coaching. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 4(1), 93–119.
- Becker, A. J. (2013). Effective communication in coaching: Insights from elite athletes. *International Journal of Sports Coaching*, 8(2), 134–145.
- Chelladurai, P., & Saleh, S. D. (1980). Dimensions of leader behavior in sports: Development of a leadership scale. *Journal of Sport Psychology*, 2(1), 34–45.
- Connaughton, D., Wadey, R., Hanton, S., & Jones, G. (2008). The development and maintenance of mental toughness: Perceptions of elite performers. *Journal of Sports Sciences*, 26(1), 83–95.
- Cushion, C. J., & Jones, R. L. (2006). Power, discourse, and symbolic violence in professional youth soccer: The case of Albion Football Club. *Sociology of Sport Journal*, 23(2), 142–161.
- Dalbudak, İ. (2022). The Relationship Between The Motivations and The Moods of Physically Disabled Professional Amputee Football Players. *Lex Humana* (ISSN 2175-0947), 14(1), 66–81.
- Dalbudak, İ., & Yiğit, Ş. (2019). Spor yapan ve yapmayan işitme engelli bireylerin benlik üzeylerinin incelenmesi. *Social Sciences*, 14(4), 1387-1398.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. Springer.
- Duda, J. L., & Balaguer, I. (2007). Coach-created motivational climate. In S. Jowett & D. Lavallee (Eds.), *Social psychology in sport* (pp. 117–130). Human Kinetics.
- Duda, J. L., & Treasure, D. C. (2015). Motivation in sport and exercise. *Human Kinetics*.
- Duckworth, A. L., Peterson, C., Matthews, M. D., & Kelly, D. R. (2007). Grit: Perseverance and passion for long-term goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(6), 1087–1101.
- Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 109–132.

- Gümüşdağ, H., Ramazanoğlu, F., & Dalbudak, İ. (2018). Antrenör-sporcu iletişiminin sporcu bağıllığına etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 29(3), 145–159.
- Horn, T. S. (2008). *Advances in sport psychology* (3rd ed.). Human Kinetics.
- Horn, T. S., & Bloom, P. (2012). Coaching efficacy and athlete outcomes: The mediating role of communication. *Journal of Applied Sport Psychology*, 24(2), 210–228.
- Jowett, S. (2005). The coach-athlete partnership. *The Psychologist*, 18(7), 412–415.
- Jowett, S., & Arthur-Cameselle, J. (2017). *The coach-athlete relationship in sport psychology*. Routledge.
- Jowett, S., & Cockerill, I. M. (2003). Olympic medallists' perspective of the athlete-coach relationship. *Psychology of Sport and Exercise*, 4(4), 313–331.
- Jowett, S., & Ntoumanis, N. (2004). The Coach-Athlete Relationship Questionnaire (CART-Q): Development and initial validation. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 14(4), 245–257.
- Kavas, E. T. (2018). Voleybolcuların başarı motivasyonu düzeylerinin araştırılması [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. Sakarya Üniversitesi Açık Erişim Arşivi. <https://acikerisim.sakarya.edu.tr/handle/20.500.12619/74401>
- Kentta, G., & Hassmen, P. (1998). Overtraining and recovery: A conceptual model. *Sports Medicine*, 26(1), 1–16.
- Konter, E. (1998). *Spor psikolojisi el kitabı*. Nobel Yayınları.
- LaVoi, N. M. (2007). Expanding the interpersonal dimension: Closeness in the coach-athlete relationship. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 2(4), 497–512.
- Mageau, G. A., & Vallerand, R. J. (2003). The coach-athlete relationship: A motivational model. *Journal of Sports Sciences*, 21(11), 883–904.
- Nicholls, J. G. (1989). *The competitive ethos and democratic education*. Harvard University Press.
- Ramazanoğlu, F., & Dalbudak, İ. (2021). Antrenör iletişim stillerinin sporcuların motivasyonel iklim algısına etkisi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 45–57.
- Rhind, D. J. A., & Jowett, S. (2010). Relationship maintenance strategies in the coach-athlete relationship: The development of the COMPASS model. *Journal of Applied Sport Psychology*, 22(1), 106–121.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.
- Schmidt, R. A., & Lee, T. D. (2011). *Motor control and learning: A behavioral emphasis* (5th ed.). Human Kinetics.

- Smoll, F. L., & Smith, R. E. (2006). Enhancing coach–athlete relationships: Cognitive-behavioral principles and applications. *Applied Sport Psychology: Personal Growth to Peak Performance*, 4, 150–165.
- Tiryaki, Ş. (2000). Spor psikolojisi: Kavramlar, kuramlar ve uygulama. Eylül Yayıncılık.
- Turman, P. D. (2003). Coaches' and athletes' perceptions of motivational climate and its relationship to communication patterns and team cohesion. *Communication Studies*, 54(3), 260–276.
- Yiğit, Ş. (2019). Öğrencilerin spora özgü başarı ve motivasyon düzeylerinin incelenmesi. *Researcher*, 7(1), 249-258.
- Yiğit, Ş., & Ramazanoğlu, F. (2016). The analysis of self-esteem level of the school of physical education and sports students participating in intercollegiate football contests. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5587-5594. doi:10.14687/jhs.v13i3.4150
- Weinberg, R. S., & Gould, D. (2019). *Foundations of sport and exercise psychology* (8th ed.). Human Kinetics.

6. BÖLÜM

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Döneminde Spor (2017-2025)

Mehmet İhsan Hamderi¹ & Alparslan Gazi Aykın²

¹ Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

² Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Giriş

Spor, fiziksel aktivite ve rekabet içeren, bireylerin veya takımların belirli kurallar çerçevesinde performans sergilediği sosyal bir olgudur. Spor, sosyal, psikolojik, ekonomik, politik, eğitimsel ve kültürel değerleri içeren çok boyutlu ve karmaşık bir fenomendir. (Sehrawat & Kumar, 2022). Spor yönetimi, spor organizasyonlarının etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesini sağlayan, spor organizasyonlarının mikro ve makro düzeyde yönetilmesi, sporun gelişimini teşvik etmeye yönelik faaliyetlerdir. Ayrıca, spor organizasyonlarının işlevlerini, değerlerini ve bileşenlerini analiz ederek, sporun eğitimsel bir fenomen olarak sağlıklı ve aktif bireylerin oluşumuna katkıda bulunur (Снопты, 2022).

Spor politikası, sporun geliştirilmesi ve yönetilmesi için stratejileri belirleyen bir yaklaşım olarak tanımlanabilir. Bu politikalar, sporun ilke ve hedeflerini oluşturur, altyapının ve tesislerin geliştirilmesi gibi konularda rehberlik eder. Türkiye’deki spor politikalarının başlıca amaçları arasında ulusal sporun örgütlenmesi, güçlendirilmesi ve sporcu gelişiminin desteklenmesi yer almaktadır. Devletin, sporun önemini vurgulayan programlar oluşturması, sporun gelişimine büyük katkı sağlar ve toplumsal düzeyde sporun yaygınlaşmasına yardımcı olur.

Spor politikaları, bakanlıklar ve diğer kurumlar arasında koordinasyonu sağlayarak, ulusal ve uluslararası düzeyde spora olan yaklaşımı şekillendirir. Belirli bir spor politikası geliştirilirken, hedef kitle, mevcut altyapı, yasa ve yönetmelikler gibi birçok faktör göz önünde bulundurulmalıdır. Böylece, sporun her branşında daha etkili ve sürdürülebilir bir gelişim sağlanabilir (Aykın & Bilir, 2013).

Hükümetlerin, iktidarlarını devam ettirmesinde, ülkenin gücünü göstermesinde, ülkenin imajının yükseltilmesinde, sporun konumu oldukça önemlidir. Örneğin; Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün güreş, yüzme, binicilik, okçuluk, su sporları ve futbol ile ilgili birçok fotoğrafı ve anısı bulunmaktadır. Atatürk Cumhuriyeti kurar kurmaz ülkemizin tanınırlığının artması için ek bütçeler ile destekleyerek 1924 Paris Olimpiyat Oyunlarına daha fazla sporcu ile Türkiye’nin katılmasını sağladığı belirtilmektedir (Donuk, 2019).

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan günümüze kadar 1924, 1961 ve 1982 yıllarında olmak üzere üç Anayasa yapılmıştır. 1924 ve 1961 Anayasalarında sporla ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Spor ilk defa 1982 Anayasasında yer almıştır. 1982 Anayasası, 59. Maddesinde sporla ilgili iki hüküm taşımaktadır. “Sporun Geliştirilmesine” yönelik 59. Maddesinde; “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır. Sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur” hükmüne 2011 yılında (17.03.2011 tarih ve 6214 sayılı kanunun 1. Maddesi ile eklenen

fıkra) Anayasaya doğrudan doğruya sporun denetimine ilişkin hükmün de eklenmesiyle: “Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz” hükmü çerçevesinde Anayasanın sporu, vatandaşların geliştirilmesinde bir eğitim ve sağlık aracı olarak görüp değerlendirdiği ve sporun doğrudan doğruya denetlendiği anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle devlet, vatandaşın maddi ve manevi varlığını üstün tutmada önemli bir eğitim ve sağlık aracı olarak kabul ettiği sporu, yine vatandaşın yararına ve onun istek ve ihtiyaçları doğrultusunda sunmak durumundadır. Dolayısıyla Anayasanın bu maddeleriyle sporun bir kamu hizmeti olduğu anlayış ve görüşü ortaya konmaya çalışılmıştır. O halde spor, devlet ve vatandaşlar için hem bir hak hem de bir görev anlamına gelmektedir (Corbin et al., 2008).

Spor yönetiminde devletin rolü, sporun gelişimi ve yönetimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Devlet, sporun düzenlenmesi, finansmanı ve yönetimi konularında çeşitli şekillerde müdahil olabilir;

- **Düzenleyici Rol:** Devlet, spor ilişkilerinin düzenlenmesinde önemli bir rol oynar. Bu, sporun ulusal ve uluslararası düzeyde sürdürülebilir işleyişini sağlamak, katılımcıların meşru çıkarlarını korumak ve genel ahlaki değerleri desteklemek amacıyla yapılır (Minikin, 2012).
- **Finansman ve Destek:** Devlet, sporun finansmanı ve gelişimi için önemli bir kaynak sağlar. Bu, spor tesislerinin inşası, spor etkinliklerinin düzenlenmesi ve spor malzemelerinin geliştirilmesi gibi alanlarda kendini gösterir (Kovalenko et al., 2022).
- **Eğitim ve Gelişim:** Sporun eğitim sistemine entegrasyonu ve spor eğitiminin desteklenmesi, devletin spor yönetimindeki bir diğer önemli rolüdür (Avilova, 2024).
- **Yönetim ve Organizasyon:** Devlet, spor yönetiminde organizasyonel yapının belirlenmesi ve yönetim sistemlerinin geliştirilmesi konularında da etkilidir. (Beech & Chadwick, 2004).

Sporda Hükümet Politikası

Son yıllarda Türkiye'de spora yapılan yatırımlar ve tesislerin artışı, sporun gelişimi üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Bu durum, halkın spor kültürüne daha bilinçli bir şekilde yaklaşmasını sağlamakta ve düzenli spor yapma alışkan-

lığının yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Sporun daha geniş kitlelere ulaşması ve gelişmesi, merkezi yönetim, spor federasyonları, yerel yönetimler, üniversiteler ve spor kulüpleri gibi ilgili tüm paydaşların iş birliğiyle hayata geçirecek etkili bir spor politikası ile mümkün olabilir.

Günümüzde, spora katılım, hükümetler ve politika yapıcılar için büyük önem taşımaktadır. Uygulanan politikalar ve programlar, toplumun her kesiminde spor katılımını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Birçok ülkede, gönüllü spor kulüplerinin desteğiyle spor aktivitelerine katılım sağlanmaktadır. Ülkelerin, genç yeteneklerin gelişimini destekleyen bir katılım tabanı oluşturmaları beklenmektedir. Bu genellikle ligler ve turnuvalarda mücadele eden yetenekli spor takımlarını destekleyen sponsorlarla gerçekleştirilmektedir. Ulusal spor yönetim organlarının, kulüplerin daha geniş kitlelere ulaşımını sağlayarak hem amatör hem de profesyonel sporun gelişimine katkıda bulunması beklenmektedir (Spaaij et al., 2020).

Türkiye’de, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi doğrultusunda 10 Temmuz 2018 tarihinde Türk Spor Teşkilatı’nın yeniden yapılandırılması, yeni bir kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde bir reform olarak addedilmektedir. Spor alanındaki teşkilatlanma çalışmaları, Türkiye İdman Cemiyeti’nin (TİCİ) kurulmasıyla başlamış ve zamanla birçok aşama geçerek mevcut duruma ulaşmıştır (Mutlu, 2003).

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ YILLARA GÖRE SPOR POLİTİKALARI (2017-2025)

2017-2018 Dönemi Özeti

2018 yılında Türkiye’de spor sektörü önemli bir büyüme gösterdi. Eylül 2017 itibarıyla lisanslı sporcu sayısı 6,9 milyona ulaştı. Spor kulübü sayısı 13.724, antrenör sayısı 233.070 olarak belirtilmiştir. Engellilerin spora katılımını artırmak amacıyla çeşitli projeler hayata geçirildi. Bu projeler doğrultusunda, engelli otobüsleri temin edildi, 2.000’e yakın antrenör engelli sporcularla çalışabilmek için formasyon eğitimine tabi tutuldu ve 2017 yılında engellilere yönelik yaz spor okullarına 6.183 kişi katıldı. Fiziki ve beşerî altyapının güçlendirilmesi ve ülke genelinde dengeli bir dağılımın sağlanması gerektiği vurgulandı. Spor eğitiminin iyileştirilmesi, sporda etik kurallara uyumun artırılması ve başarılı sporcuların yetiştirilmesi için çeşitli adımlar atılmaya devam edildi. Ayrıca, spor tesislerinin

etkin kullanılması ve farklı spor branşlarının kamuoyuna tanıtılması amacıyla çalışmalar yapıldı (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2018).

2018-2019 Dönemi Özeti

2019 yılında, Türkiye’de lisanslı sporcu, spor kulübü ve antrenör sayılarındaki artış devam etti. 2018 yılı itibarıyla lisanslı sporcu sayısı 8,3 milyona, spor kulübü sayısı 15.620’ye, antrenör sayısı ise 233.368’e yükseldi. Engellilerin spora katılımını artırmak amacıyla engelli otobüslerinin temini, antrenörlerin formasyon eğitime tabi tutulması ve engellilere yönelik yaz spor okullarının açılmasına devam edildi. Spor tesislerinin etkin kullanılması amacıyla, kamuya ait spor tesislerinin envanteri çıkarılmaya başlandı ve bu envanter internet ortamında erişime açıldı. Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Projesi kapsamında, Eylül 2018 itibarıyla yaklaşık 500 bin öğrenciye tarama testleri uygulanmış olup 2019 yılı sonunda 1 milyon öğrenciye ulaşılması hedeflenmiştir. Fiziki ve beşerî altyapının güçlendirilmesi, spor eğitiminin iyileştirilmesi, sporda etik kurallara uyumun artırılması ve başarılı sporcuların yetiştirilmesi için çalışmalar devam etmektedir. Ayrıca, mahalli idarelerin spor alanındaki etkinliklerinin artırılması, spor kulüpleri ve federasyonlarının kapasitesinin güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019).

2019-2020 Dönemi Özeti

2019 yılı itibarıyla, Türkiye’de spora olan ilgi artarak devam etti. Lisanslı sporcu sayısı 9,7 milyona, spor kulübü sayısı 15.620’den 17.605’e ve antrenör sayısı 233.368’den 246.774’e yükseldi. Engelli bireylerin spora katılımını teşvik etmek amacıyla; Engelli otobüsleri temin edilmiş, Antrenörlere formasyon eğitimi verilmiş, Yaz spor okulları açılmıştır. Spor altyapısının geliştirilmesi için kamuya ait tesislerin yer aldığı bir spor tesisleri envanteri hazırlanmış, bu envanterin internet üzerinden erişime açılması planlanmıştır. Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Projesi kapsamında yaklaşık 1,2 milyon öğrenciye tarama testleri yapılmış; bu öğrenciler için spor eğitimi ve gelişim programları uygulanmıştır (beceri, koordinasyon, eğitsel oyunlar, temel kuvvet gibi alanlarda). Ayrıca, spor eğitiminin kalitesinin artırılması, sporcu sağlığına yönelik hizmetlerin iyileştirilmesi, spor hekimi yetiştirilmesi ve yerli sportif malzeme üretimi için Ar-Ge faaliyetlerine ağırlık verilmesi hedeflenmektedir. Sporun yaşam tarzı olarak benimsetilmesi ve yaygınlaştırılması, yerel yönetimlerin katkısının artırılması, spor kulüpleri ile federasyonların güçlendirilmesi ve spor turizmi ile dünya spor ekonomisindeki pazar payının artırılması da ihtiyaç olarak vurgulanmaktadır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2020).

2020-2021 Dönemi Özeti

Türkiye’de spor sektörü, sporcu ve kulüp sayılarındaki genel artış eğilimiyle gelişmeye devam etti. Ancak, Covid-19 pandemisi bu gelişimi belirli ölçüde yavaşlatmıştır. Eylül 2019’da 9,7 milyon olan lisanslı sporcu sayısı, Eylül 2020’de 8,6 milyona gerilemiştir. Bu süreçte spor kulübü sayısı 17.605’ten 18.552’ye yükselmiş, antrenör sayısı ise 246.774 ile sabit kalmıştır. Pandemi nedeniyle birçok spor organizasyonu ertelenmiş ya da seyircisiz gerçekleştirilmiş, spor tesisleri ise Sağlık Bakanlığı’nın rehberliğinde faaliyet göstermiştir. Sporcu sağlığı, alınan önlemlerle ön planda tutulmuştur. Engellilerin spora katılımını artırmak amacıyla, önceki yıllarda başlatılan uygulamalara (engelli otobüsleri, formasyon eğitimi, yaz spor okulları) devam edilmiştir. Kamuya ait spor tesislerinin envanteri çıkarılmış ve bu verilerin halkın erişimine açılması yönündeki çalışmalar sürmüştür. Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Projesi kapsamında bugüne kadar yaklaşık 1,2 milyon öğrenciye testler yapılmıştır. Ancak, pandemi nedeniyle bu uygulamalara geçici ara verilmiş, yeniden başlaması için hazırlıklar tamamlanmıştır. Genel olarak, sporun bir yaşam biçimi haline gelmesi, spor eğitiminin kalitesinin artırılması, etik değerlerin benimsetilmesi, yerli üretim ve Ar-Ge’ye dayalı markalaşmanın güçlendirilmesi gibi hedefler hâlen geçerliliğini korumaktadır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2021).

2021-2022 Dönemi Özeti

Türkiye’de spora olan ilgi artarak devam etmiş ve bununla birlikte lisanslı sporcu, spor kulübü ve antrenör sayılarındaki artış sürmüştür. 2021 yılı Eylül ayı itibarıyla lisanslı sporcu sayısı 10.535.792, faal sporcu sayısı 1.317.648, spor kulübü sayısı 19.082 ve antrenör sayısı 269.393’e ulaşmıştır. Covid-19 pandemisi nedeniyle spor tesislerinde alınan tedbirler, Sağlık Bakanlığı tarafından güncellenen Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberine uygun olarak uygulanmıştır. Engellilerin spora katılımını artırmak için engelli otobüslerinin temini, antrenörlerin formasyon eğitimi ve engellilere yönelik yaz spor okulları açılmaya devam edilmiştir. Spor tesislerinin dengeli dağılımı ve etkin kullanımı amacıyla tesis envanteri çıkarılmış ve bu envanterin internet ortamında vatandaşlara sunulması çalışmaları devam etmiştir. Türkiye Sportif Yetenek Taraması Projesi kapsamında, her yıl yaklaşık 1,3 milyon 3. sınıf öğrencisine sporla tanışma imkânı sağlamıştır. Spor eğitiminin iyileştirilmesi, sporda etik kurallara uyumun artırılması, sporcu sağlığına yönelik hizmetlerin geliştirilmesi ve başarılı sporcuların yetiştirilmesi gibi alanlarda çalışmalar sürdürülmüştür. Ayrıca, yerli spor mal üretimi ve markalaşmanın desteklenmesi gerekliliği de vurgulanmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2022).

2022-2023 Dönemi Özeti

Türkiye’de spora olan ilgi artmaya devam etmiş ve lisanslı sporcu, spor kulübü ve antrenör sayılarındaki artış sürmüştür. Eylül 2022 itibarıyla toplam sporcu sayısı 12.147.884, faal sporcu sayısı 2.680.314, spor kulübü sayısı 20.227 ve antrenör sayısı 291.043 olarak kaydedilmiştir. 2022 yılında 202 yeni spor tesisi tamamlanarak toplam spor tesisi sayısı 3.903’e yükselmiştir. 2022 yılında, Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla, spor kulüpleri ve federasyonlarının kuruluşları, organları, denetimleri ve finansmanları gibi düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca, spor kulüpleri ve spor anonim şirketlerinin tescili ve faaliyet koşulları da düzenlenmiştir. Engellilerin spora katılımını artırmak amacıyla engelli otobüslerinin temini, antrenörlerin formasyon eğitime tabi tutulması ve engellilere yönelik yaz spor okullarının açılması devam etmiştir. Spor tesislerinin etkin kullanımı ve dengeli dağılımı için tesis envanterinin internet ortamında erişime sunulması çalışmaları sürdürülmüştür. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yapılan protokollerle, 8-10 yaş grubu çocukların spora yönlendirilmesi amacıyla Türkiye çapında yaklaşık 1,3 milyon öğrenciye spor eğitimi verilmiştir. Bu proje, nitelikli sporcuların erken yaşta spora kazandırılmasını hedeflemektedir. Spor eğitiminin iyileştirilmesi, sporcu sağlığının korunması, etik kurallara uyumun artırılması ve yerli spor mal üretiminin desteklenmesi gibi konularda çalışmalar devam etmektedir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023).

2023-2024 Dönemi Özeti

Türkiye’de spora olan ilgi artarak devam etmekte ve bu doğrultuda sporcu, spor kulübü ve antrenör sayılarındaki artış sürmektedir. Eylül 2023 itibarıyla toplam spor tesisi sayısı 4.389’a, sporcu sayısı 14.796.183’e, faal spor kulübü sayısı 21.817’ye ve antrenör sayısı 306.030’a ulaşmıştır. EURO 2032 Avrupa Futbol Şampiyonası’na yönelik yatırımların yanı sıra, geleneksel sporlara yönelik tesislerin faaliyete alınması ve elit sporcuların yetiştirilmesi için sporcu eğitim merkezleri ile Türkiye olimpiyat hazırlık merkezleri yatırımlarına devam edilmektedir. Engellilerin spora katılımını artırmak amacıyla engelli otobüslerinin temini ve engelli sporcularla çalışacak antrenörlerin formasyon eğitimi sürdürülmüştür. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan protokoller doğrultusunda, 8-10 yaş grubu çocukların spora yönlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen Sportif Yetenek Taraması Projesi ile nitelikli sporcuların erken yaşta spora kazandırılması hedeflenmiştir. Ayrıca, her yaştan vatandaşın sportif

faaliyetlere düzenli katılımı, spor eğitiminin iyileştirilmesi, spor turizminde Türkiye'nin marka haline gelmesi ve spor hekimi ihtiyacının giderilmesi konularındaki çalışmalar devam etmiştir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024).

2024-2025 Dönemi Özeti

Türkiye'de spora olan ilgi artarak devam etmektedir. Eylül 2024 itibarıyla toplam spor tesisi sayısı 4.424'e, sporcu sayısı 16.530.019'a, faal spor kulübü sayısı 25.520'ye ve antrenör sayısı 327.215'e ulaşmıştır. 2024 yılı sonuna kadar 50 yeni spor tesisinin yapımının tamamlanması beklenmektedir. 2024 yılında düzenlenen Paris Olimpiyatları'na 18 spor dalında 102 sporcu katılmış, toplamda sekiz madalya kazanılmıştır. Ayrıca, Paris 2024 Paralimpik Oyunları'nda Türkiye, 15 spor dalında 93 sporcu ile temsil edilmiş ve 28 madalya (6 altın, 10 gümüş, 12 bronz) kazanmıştır. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan protokoller doğrultusunda, 8-10 yaş grubu çocukların spora yönlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen Sportif Yetenek Taraması Projesi ile nitelikli sporcuların erken yaşta spora kazandırılmasına devam edilmektedir. Ayrıca, özel durum gerektiren öğrencilere yönelik çalışmalar da sürdürülmektedir. Spor turizmi için dijital platformların oluşturulması ve geleneksel spor dallarının uluslararası tanınırlığının artırılması hedeflenmektedir. Ayrıca, her yaştan vatandaşın sportif faaliyetlere katılımı, spor eğitiminin iyileştirilmesi ve spor hekimi ihtiyacının karşılanması yönünde çalışmalar devam etmektedir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2025).

Türkiye'de Sporun Gelişimi: 2017-2025 Dönemi

Sporcu, Spor Kulübü ve Antrenör Sayılarındaki Artış

Türkiye'de spora olan ilgi, her yıl artış göstermiştir. Lisanslı sporcu sayısının, spor kulübü sayısının ve antrenör sayısının sürekli artması, spor altyapısının güçlendiğini ve toplumda sporun daha fazla benimsenmeye başladığını göstermektedir. 2017'dan 2025'e kadar olan süreçte, lisanslı sporcu sayısı 6,9 milyondan 16,5 milyona, spor kulübü sayısı 13.724'ten 25.520'ye, antrenör sayısı ise 221.046'dan 327.215'e çıkmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024). Bu artışlar, spora olan talebin ve sporun gelişiminin önemli göstergelerindendir. Türkiye'de spora olan ilgi, her yıl artış göstermiştir. Lisanslı sporcu sayısının, spor kulübü sayısının ve antrenör sayısının sürekli artması, spor altyapısının güçlendiğini ve toplumda sporun daha fazla benimsenmeye başladığını göstermektedir.

Spor Tesisleri ve Altyapı Yatırımları

Türkiye, spor altyapısının güçlendirilmesine yönelik yatırımları sürekli olarak artırmıştır. Özellikle spor tesislerinin sayısı, 2019'dan itibaren düzenli olarak artmıştır. 2021'de 3.903 olan spor tesisi sayısı, 2024'te 4.424'e ulaşmıştır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2022). Ayrıca, 2024 yılı itibarıyla 50 yeni spor tesisinin inşaa edilmesi planlanmıştır. Bu gelişmeler, sporcular için uygun antrenman ortamları sağlanmasının yanı sıra, halkın spor yapma imkânlarının artmasına da olanak tanımaktadır.

Spor Eğitime Yatırımlar

Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında yapılan iş birlikleri çerçevesinde, okul seviyesindeki çocukların spora yönlendirilmesi amacıyla Sportif Yetenek Taraması Projesi uygulanmıştır. Her eğitim-öğretim yılında yaklaşık 1,3 milyon öğrenciye spor taraması yapılmış, bu sayede erken yaşta yetenekli sporcuların tespit edilip, spora kazandırılmasına yönelik adımlar atılmıştır. Ayrıca, 8-10 yaş grubundaki çocuklar için sportif eğitimin geliştirilmesi amaçlanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2022).

Engelli Sporculara Yönelik Çalışmalar

Engellilerin spora katılımını artırmak amacıyla, engelli otobüslerinin temini, engelli sporcularla çalışabilmek için antrenörlerin formasyon eğitimlerinden geçirilmesi ve engellilere yönelik yaz spor okulları gibi projeler hayata geçirilmiştir. Bu projeler, sporun daha kapsayıcı bir hale gelmesini sağlamakta ve engelli bireylerin spora katılımını artırmaktadır (Aksoy, 2021).

Spor Kültürünün Yaygınlaştırılması ve Etik Kurallar

Sporda etik kurallara uyumun artırılması ve sporun bir yaşam tarzı olarak benimsenmesi adına çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Sporda şiddet ve doping gibi olguların önlenmesine yönelik tedbirler alınmış, sporcularda etik değerlerin güçlendirilmesine yönelik eğitimler verilmiştir. Bu çabalar, spora olan güveni artırmış ve toplumda sporun sağlıklı bir şekilde yayılmasına katkı sağlamıştır.

Uluslararası Başarılar ve Sporcuların Desteklenmesi

Türkiye, 2024 Paris Olimpiyatları ve Paralimpik Oyunları gibi büyük organizasyonlara katılım sağlamış ve başarılı sporcular yetiştirilmiştir. 2024 yılında Türkiye'nin Olimpiyatlarda kazandığı 8 madalya ve Paralimpik Oyunlarda kazandığı 28 madalya, spora yapılan yatırımların ve eğitimlerin sonucunda elde edilen somut başarılardır. Bu başarılar, Türk sporunun uluslararası alandaki gelişimini ve rekabet gücünü artırmıştır.

Spor Turizmi ve Dijital Dönüşüm

Spor turizminin geliştirilmesi amacıyla, dijital platformlar üzerinden tanıtımlar yapılmaya başlanmış ve sporun turizmle entegrasyonu sağlanmıştır. Bu çalışmalar, Türkiye'nin spor turizmi pazarında daha fazla yer almasını ve uluslararası alanda tanınırlığını artırmasını hedeflemektedir.

Pandemi Dönemindeki Önlemler

Covid-19 pandemisi sürecinde, spor salonları ve antrenman alanları ile tesislerde alınan sağlık tedbirleri, sporcuların güvenliğini ön planda tutarak devam eden faaliyetlere olanak sağlamıştır. Spor salonları ve tesislerin açılması ve sporcuların antrenmanlarını sürdürebilmesi için Sağlık Bakanlığının belirlediği tedbirler uygulanmıştır.

Türkiye'de Sporun Güncel Sorunları: 2018-2025 Dönemi

Sürdürülebilir Spor Altyapısı ve Çevre Bilinci

Spor tesislerinin inşası ve işletilmesinde sürdürülebilirlik ilkelerine daha fazla önem verilmesi gerekmektedir. Spor tesislerinin planlama, inşa ve işletme süreçlerinde çevresel etki değerlendirmesi zorunlu hale getirilmeli, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı teşvik edilmeli ve atık yönetimi konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır (Mallen et al., 2009). Enerji verimliliği, atık yönetimi ve çevre dostu malzemelerin kullanımı teşvik edilmelidir. İklim değişikliğinin etkileri giderek artarken, sporun da bu konuda sorumluluk alması gerekmektedir. Sürdürülebilir spor tesisleri hem çevresel etkileri azaltacak hem de uzun vadede maliyet tasarrufu sağlayacaktır.

Dijitalleşme ve E-sporun Entegrasyonu

E-sporun federasyonlaşma süreçlerinin desteklenmesi ve geleneksel sporlarla sinerji yaratacak iş birliği modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Witkowski, 2012). Spor politikaları, dijitalleşmenin getirdiği yeniliklere ve e-sporun yükselişine uyum sağlamalıdır. Dijitalleşmenin etkisiyle küresel ölçekte hızla büyüyen e-spor sektörü, Türkiye'de de gelişim göstermekte; ancak bu büyüme süreci çeşitli yapısal ve toplumsal engellerle karşı karşıya kalmaktadır. Dijital dönüşümün e-spora yansımaları olumlu olmakla birlikte, Türkiye özelinde bu entegrasyonun önünde duran bazı temel sorunlar hâlâ çözüm beklemektedir. İlk olarak, internet altyapısındaki yetersizlikler dikkat çekmektedir. Özellikle metropoller dışında kalan bölgelerde hızlı ve kesintisiz internet erişiminin sınırlı olması, oyuncuların ve takımların rekabetçi düzeyde faaliyet göstermelerini zorlaştırmaktadır. Bu durum, e-sporun tüm ülkeye eşit biçimde yayılmasını engellemekte ve bölgesel dijital uçurumu derinleştirmektedir (Aydın & Tunç, 2021). Bunun yanı sıra, eğitim

ve kurumsal destek alanındaki eksiklikler de önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Her ne kadar üniversitelerde e-spor kulüpleri kurulmuş ve gençler bu alana ilgi göstermeye başlamış olsa da, bu girişimlerin büyük çoğunluğu yapısal olarak sürdürülebilirlikten uzaktır. E-spora yönelik mesleki eğitimler ve sertifikalı programlar sınırlı kalmakta, bu da gençlerin profesyonelleşmesini zorlaştırmaktadır (Çetinkaya & Güler, 2022).

Bir başka önemli engel ise toplumsal algılar ve kültürel yargılardır. E-spor hâlâ birçok çevrede yalnızca “oyun oynama” faaliyeti olarak değerlendirilmekte; dolayısıyla, bu alandaki kariyer hedefleri sıklıkla değersizleştirilmektedir. Bu durum özellikle ailelerin çocuklarının e-spor kariyerine yönelik bakış açısını olumsuz etkilemekte, oyuncuların sosyal destek bulmasını güçleştirmektedir (Demirtaş & Alkan, 2023).

Sporda Şiddet ve Irkçılıkla Mücadele

Müسابakalarda ve sosyal medyada artan şiddet olayları, ırkçılık ve diğer olumsuz taraftar davranışları, sporun toplumsal birleştirici gücünü zedelemekte ve spor ortamını güvensiz hale getirmektedir (Yılmaz, 2022). Spor organizasyonlarının, sporun temel etik değerlerini zedeleyen şiddet ve ırkçılık olgularıyla mücadelede etkili stratejiler geliştirmekte yetersiz kalabilmektedir (Bredemeier & Shields, 1996). Spor, farklı sosyal grupları bir araya getiren ve ortak değerler etrafında birleştiren güçlü bir toplumsal alan olsa da zaman zaman şiddet ve ayrımcılık gibi olumsuz pratiklerin de sahnesi haline gelebilmektedir. Türkiye özelinde spor karşılaşmalarında yaşanan şiddet olayları ve etnik ya da yabancı düşmanlığı temelli tutumlar hem toplumsal barışı hem de sporun evrensel değerlerini tehdit eden önemli sorunlar arasında yer almaktadır.

Öncelikle, tribün şiddeti Türkiye’de uzun yıllardır süregelen bir problem olarak öne çıkmaktadır. Özellikle futbol karşılaşmalarında yaşanan grupsal çatışmalar, taşkınlıklar ve bazen fiziksel saldırılar, yalnızca güvenlik açısından değil, aynı zamanda kültürel ve etik açıdan da ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Her ne kadar 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun yürürlükte olsa da bu yasal çerçevenin uygulamada tam anlamıyla etkin olduğu söylenemez (Kara & Yıldız, 2020). Bir diğer güncel sorun, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı temelli davranışların spor alanlarında yer yer görünür hale gelmesidir. Özellikle yabancı uyruklu oyunculara yönelik sosyal medya üzerinden gerçekleştirilen ırkçı söylemler, son yıllarda artış göstermektedir. Bu durum, sporun kapsayıcı yapısını zedelemekte ve spor alanında çalışan uluslararası figürlerin Türkiye’ye yönelik algılarını olumsuz etkilemektedir (Demirtaş, 2023).

Medyada kullanılan dil ve taraftar kültürü, şiddet ve ayrımcılığı besleyen bir başka önemli faktördür. Bazı medya organlarının kullandığı kışkırtıcı başlıklar ve yorumlar, rekabeti sağlıklı bir zemin yerine düşmanca bir karşıtlık şeklinde sunmakta ve bu durum tribün davranışlarına da yansımaktadır (Erol & Şahin, 2021). Taraftar grupları arasında oluşan kutuplaşmalar, sporu bir dayanışma alanı olmaktan çıkararak toplumsal ayrışmaları pekiştiren bir unsur haline getirebilmektedir.

Ayrıca, eğitim ve farkındalık eksikliği, şiddet ve ayrımcılıkla mücadelede önemli bir engel oluşturmaktadır. Kulüpler, federasyonlar ve okullar düzeyinde yürütülen bilinçlendirme çalışmalarının sınırlı olması, özellikle genç taraftarlar ve sporcular arasında bu tür davranışların normalleşmesine zemin hazırlamaktadır (Yıldız & Demirci, 2022).

Tüm bu etkenler, Türkiye’de sporda şiddet ve ırkçılıkla mücadelede çok yönlü, sürdürülebilir ve kapsayıcı politikaların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Hukuki düzenlemelerin yanı sıra, medya, eğitim ve toplumsal bilinç düzeyinde de güçlü müdahale stratejileri geliştirilmediği sürece bu sorunların derinleşerek devam etmesi muhtemeldir.

Finansal İstikrarsızlık ve Borçlanma Sorunları

Finansal istikrarsızlık, ekonomik sistemdeki dengesizliklerin artmasıyla ortaya çıkan ve genellikle borçlanma düzeylerindeki kontrolsüz yükselişle ilişkilendirilen bir durumdur. Hyman Minsky’nin Finansal İstikrarsızlık Hipotezi ‘ne göre, ekonomik birimlerin borçlanma eğilimleri zamanla artar ve bu durum finansal sistemde kırılğanlıklara yol açar (Korkmaz & Yamak, 2015). Türk sporunda uzun yıllardır süregelen en önemli sorunlardan biri, özellikle futbol kulüplerinin yaşadığı finansal istikrarsızlık ve yüksek borçlanma düzeyidir. Yapılan akademik çalışmalar, bu durumun temelinde etkin kurumsal yönetim mekanizmalarının yetersizliği ve finansal şeffaflık eksikliklerinin yattığını göstermektedir (Çakır, 2020; Erdoğan & Başar, 2016). Birçok spor kulübünün yüksek borç yükü altında faaliyet göstermesi ve sürdürülebilir finansal modeller geliştirememesi, altyapı yatırımları ve sporcu gelişimine ayrılan kaynakları kısıtlamaktadır (Andreff & Staudohar, 2000; Simmons, 2015).

Spor Ekonomisinin Güçlendirilmesi

Spor ekonomisi, sadece sportif başarıyı değil, aynı zamanda ekonomik kalkınmayı da destekleyen önemli bir sektördür. Türkiye’de spor ekonomisinin güçlendirilmesi hem kamu politikaları hem de özel sektör yatırımlarıyla mümkün olabilir.

Boztepe ve Atalay (2020), Türkiye'de spor ekonomisi alanında yapılan çalışmaların metodolojik açıdan eksiklikler taşıdığını ve bilimsel araştırma yöntemlerinin etkin bir şekilde kullanılmadığını belirtmektedir. Bu durum, spor ekonomisinin gelişimini sınırlandıran faktörlerden biridir.

Spor kulüpleri ve federasyonlarının finansal sürdürülebilirliklerini sağlama ve ekonomik büyümeye katkıda bulunma potansiyelleri, yetersiz gelir çeşitlendirme ve yönetsel zafiyetler nedeniyle tam olarak realize edilememektedir (Andreff & Staudohar, 2000). Spor kulüplerinin ve federasyonlarının finansal sürdürülebilirliği için yeni gelir kaynakları oluşturulmalıdır. Sponsorluk anlaşmaları, yayın hakları ve spor turizmi gibi alanlarda çalışmalar yapılmalıdır. Spor ekonomisi, ülkenin ekonomik büyümesine katkıda bulunabilir. (Soylu, 2021; Yıldız, 2022).

Spor Hukuku ve Yönetiminin Geliştirilmesi

Türkiye'deki spor hukukunun uluslararası standartlara uyumu ve spor organizasyonlarında şeffaflık, hesap verebilirlik ile iyi yönetim ilkelerinin uygulanmasında eksiklikler bulunmaktadır. Spor hukuku alanındaki güncel gelişmelere uyum sağlanmalıdır. Spor organizasyonlarında şeffaflık, hesap verebilirlik ve iyi yönetim ilkeleri uygulanmalıdır (Çakır, 2020). Spor hukuku ve yönetimi, sporun adil ve şeffaf bir şekilde yönetilmesi için önemlidir. Bu alandaki eksiklikler, sporun itibarını zedeleyebilir.

Yerel ve Geleneksel Sporların Desteklenmesi

Yerel ve geleneksel sporlara daha fazla destek verilmelidir. Bu sporların yaygınlaştırılması ve genç nesillere aktarılması için projeler geliştirilmelidir. Yerel ve geleneksel sporlar, kültürel mirasımızın önemli bir parçasıdır. Bu sporların yaşatılması hem kültürel değerlerimizin korunması hem de sporun çeşitliliği açısından önemlidir (Demir, 2021).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de sporun 2017'den 2025'e uzanan yolculuğuna baktığımızda, öncelikle spora olan ilginin her geçen yıl arttığını ve bunun da lisanslı sporcu sayılarında, spor kulüplerinin sayısında ve antrenör sayısında belirgin bir yükselişe yol açtığını görüyoruz. Bu artışlar, aslında spor altyapısının giderek güçlendiğinin ve sporun toplum tarafından daha fazla benimsendiğinin bir işareti olarak okunabilir. Aynı zamanda, spor tesislerine yapılan yatırımlar da bu gelişimi destekler nitelikte olmuş ve daha fazla insanın spor yapabileceği ortamlar yaratılmıştır. Özellikle genç yeteneklerin keşfedilmesi ve spora yönlendirilmesi amacıyla hayata geçirilen projeler ve engelli bireylerin spora katılımını teşvik eden çalışmalar,

sporun daha geniş kitlelere ulaşması adına atılan önemli adımlar olarak değerlendirilebilir. Sporda etik değerlere verilen önem ve bu konuda yapılan bilinçlendirme çalışmaları da sporun sağlıklı bir zeminde gelişmesine katkı sağlamıştır. Uluslararası alanda elde edilen başarılar ise Türkiye'nin spor potansiyelini ve doğru stratejilerle neler başarılabilceğini göstermiştir. Spor turizminin geliştirilmesi ve dijital platformların bu alanda kullanımı da sporun farklı boyutlarını destekleyen yenilikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ancak, bu olumlu gelişmelerin yanı sıra, çözülmesi gereken bazı önemli sorunlar da bulunmaktadır. Spor tesislerinin inşası ve işletilmesinde sürdürülebilirlik ilkelerinin daha fazla ön planda tutulması, dijitalleşmenin getirdiği yeniliklere ve özellikle gençlerin ilgisini çeken e-sporun spor politikalarına bütünleştirilmesi gerekmektedir. Sporda şiddet ve ırkçılık gibi olumsuz davranışlarla daha etkin bir mücadele yürütülmeli ve sporun etik değerleri korunmalıdır. Finansal istikrarsızlık ve borçlanma sorunları da özellikle kulüpler düzeyinde çözülmesi gereken önemli bir problem olarak varlığını sürdürmektedir. Spor ekonomisinin güçlendirilmesi, yeni gelir kaynakları yaratılması ve spor hukukunun uluslararası standartlara uyum sağlanması da dikkat edilmesi gereken diğer alanlardır. Yerel ve geleneksel sporların desteklenmesi ve bu kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması da unutulmamalıdır. Tüm bu anlatılanlar ışığında, Türk sporunun gelecekte daha sürdürülebilir, başarılı ve toplumsal fayda sağlayan bir yapıya kavuşması için bu sorunlara yönelik çözüm odaklı yaklaşımların geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Kaynaklar

- Aksoy, F. (2021). Türkiye'de Spor Altyapısının Erişilebilirliği ve Kapsayıcılığı. *Spor ve Toplum Dergisi*, 6(2), 90-105.
- Andreff, W., & Staudohar, P. D. (2000). *The economics of sport*. McGraw-Hill.
- Avilova, I. (2024). The sports industry and its role in the state economy. *Theoretical Economics*, 4, 61-71. <https://doi.org/10.52957/2221-3260-2024-4-61-71>
- Aykın, A. G., & Bilir, F. P. (2013). Hükümet programları ve spor politikaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 239-254.
- Beech, J., & Chadwick, S. (2004). *The business of sport management*. <https://doi.org/10.1108/ijms-06-01-2004-b008>
- Boztepe, E., & Atalay, A. (2020). Türkiye'de Spor Ekonomisi Alanında Yayımlanan Muhasebe-Finans Çalışmalarının Değerlendirilmesi. *Turkish Studies-Economics, Finance, Politics*, 15(4), 123-140.
- Bredemeier, B. J., & Shields, D. L. (1996). Athletic Aggression: An Issue of Contextual Morality. *Sociology of Sport Journal*, 13(2), 128-140.
- Çakır, A. (2020). Türk Sporunda Kurumsal Yönetim ve Finansal Şeffaflık. *Spor Yönetimi Dergisi*, 4(2), 80-95.
- Çetinkaya, F., & Güler, H. (2022). Üniversite Gençliğinin E-Spora Yönelik Algısı: Karrier Mi, Eğlence Mi? *Spor ve Toplum Dergisi*, 4(1), 45-60.
- Demir, B. (2021). Türkiye'de Kırsal Bölgelerde Spor Altyapısı ve Gençlik. *Spor ve Toplum Dergisi*, 7(1), 45-60.
- Demirtaş, H., & Alkan, M. (2023). Dijital Oyunlar ve Ebeveyn Algısı: E-Sporun Sosyal Kabulü Üzerine Bir İnceleme. *Toplum ve İletişim Dergisi*, 27(1), 88-106.
- Demirtaş, S. (2023). Türkiye'de Spor Alanında Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı: Sosyal Medya Örneği. *Toplumsal Araştırmalar Dergisi*, 15(1), 59-78.
- Erdoğan, B. Z., & Başar, M. (2016). Türk Futbolunda Mali Kriz: Nedenleri ve Çözüm Önerileri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 70, 175-198.
- Erol, M., & Şahin, Z. (2021). Spor Medyasında Dil Kullanımı ve Tribün Kültürüne Etkisi. *İletişim ve Spor Dergisi*, 9(2), 101-118.
- ФИЛОСОФИЯ СПОРТА / Philosophy of Sports. (2022). ФИЛОСОФИЯ СПОРТА PHILOSOPHY OF SPORTS THE CONCEPT OF SPORTS MANAGEMENT AS A FACTOR OF EFFECTIVE SPORTS ACTIVITIES.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2022). 2022 Yılı Spor Tesisleri Envanteri. Ankara.
- Gül, Ç. (2008). Türk Spor Teşkilatının Sorunları ve Yeniden Yapılanması (Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kara, B., & Yıldız, G. (2020). 6222 Sayılı Yasa Çerçevesinde Sporda Şiddetin Önlenmesine Yönelik Uygulamaların Değerlendirilmesi. *Hukuk ve Spor Dergisi*, 12(1), 33-50.
- Korkmaz, Ö., & Yamak, R. (2015). Minsky Finansal İstikrarsızlık Hipotezi ve Türkiye Örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(1), 1-20.
- Kovalenko, E., Shavandina, O., & Тыдыкова, Н. (2022). Features of state regulation and management in the sphere of physical culture and sport. *Russian-Asian Legal Journal*. [https://doi.org/10.14258/ralj\(2022\)2.4](https://doi.org/10.14258/ralj(2022)2.4)
- Mallen, C. J., Hogg, J. S., & Toohey, L. (2009). Sustainable sport tourism: More than just green. *Journal of Sport & Tourism*, 14(3), 179-190.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2022). 2022 Yılı Spor Liseleri Raporu. Ankara.
- Minikin, B. (2012). Sports management, principles and applications. *European Sport Management Quarterly*, 12, 309-312. <https://doi.org/10.1080/16184742.2012.684590>
- Mutlu, O. (2003). Türk Spor Teşkilatının Yapısal Değişimine Yönelik Önerilerin Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi). Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.
- Saran, U. (2007). Kamu Yönetiminde Performans Sorunları ve Türk Kamu Personel Rejiminde Gelişmeler. In A. Nohutçu & A. Balcı (Eds.), *Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması II* (s. 174). Beta.
- Sehrawat, P., & Kumar, S. (2022). Management in sport.
- Simmons, R. (2015). The economics of sport. Routledge.
- Soylu, Ö. (2021). Türk Futbolunda Finansal Sürdürülebilirlik ve Yönetim Sorunları. *Spor Ekonomisi Dergisi*, 6(2), 125-140.
- Spaaij, R., Knoppers, A., & Jeanes, R. (2020). “We want more diversity but...”: Resisting diversity in recreational sports clubs. *Sport Management Review*, 23(3), 363-373.
- Türkiye Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). 2025 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/11/2025-Yili-Cumhurbaskanligi-Yillik-Programi-05112024.pdf>
- Witkowski, K. (2012). On the digital playing field: How social media are changing the world of sport. *International Journal of Sport Communication*, 5(2), 195-207.
- Yıldız, E. (2022). Spor Kulüplerinde Finansal Sürdürülebilirlik ve Borç Yönetimi. *Spor Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 8(3), 150-165.
- Yıldız, T., & Demirci, E. (2022). Sporda Şiddet ve Ayrımcılıkla Mücadelede Eğitim Temelli Yaklaşımlar: Türkiye örneği. *Spor Sosyolojisi Araştırmaları*, 5(2), 87-102.

Yılmaz, C. (2022). Sporda Şiddet ve Nefret Söylemi: Sosyal Medyanın Rolü. İletişim ve Spor Dergisi, 6(3), 110-125.

İnternet Kaynakları

https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/2018_Yili_Programi.pdf (Erişim tarihi: 13/03/2025)

https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/2019_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf (Erişim tarihi: 13/03/2025)

https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/11/2020_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf (Erişim tarihi: 13/03/2025)

https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/2021_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf (Erişim tarihi: 13/03/2025)

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/10/2022-Yili-Cumhurbaskanligi-Yillik-Programi-26102021.pdf> (Erişim tarihi: 13/03/2025)

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/11/2023-Yili-Cumhurbaskanligi-Yillik-Programi.pdf> (Erişim tarihi: 13/03/2025)

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/10/2024-Yili-Cumhurbaskanligi-Yillik-Programi.pdf> (Erişim tarihi: 13/03/2025)

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/11/2025-Yili-Cumhurbaskanligi-Yillik-Programi-05112024.pdf> (Erişim tarihi: 13/03/2025)